

КЕТРИН КУКСЪН ГОДИНАТА НА ДЕВСТВЕНИЦИТЕ

Превод от английски: Даниела Златева, 1993

chitanka.info

ЧАСТ ПЪРВА

1

— Просто не мога да повярвам на ушите си. Не мога.

— Та това е съвсем обикновен въпрос, който човек може да зададе на сина си.

— *Какво?*

Даниъл Коулсън се наведе, погледна образа на жена си, отразен в огледалото, и видя заоблено, гладко лице с кожа все така безупречна, както преди трийсет години, когато се бяха оженили. Но това беше всичко, останало от момичето, завело го до олтара на деветнайсет години — вдигнатата високо руса коса беше побеляла, а закръглените, привлекателни някога форми на тялото ѝ бяха понаедрели и сега като че ли се опитваха да се измъкнат от различни места на тафтения халат с деколте по врата. Би било неприлично да излага на показ плътта, водеща към бюста. Но всякаква страст, която тези гърди биха събудили или бяха събуждали в него, отдавна беше угаснала. Сега вниманието му бе съсредоточено върху очите ѝ — светлозелени очи, които през повечето време изглеждаха безцветни, с изключение на сега, когато в тях бушуваше ярост. Втренчил се в тях, той скръцна със зъби и каза:

— И ти очакваш от мен да го хвана за яката и да му задам този въпрос?

— Всеки нормален баща би постъпил така. Но ти никога не си бил такъв.

— Бога ми, не съм бил. През цялото време съм ти се противопоставял, защото, докато завърши училище, щеше да го повиваш в пелени. Кърмеше го, докато не започна да се срамуваш от това.

Когато ръката ѝ се показа и той усети лакътя ѝ в стомаха си, се отдръпна встрани от нея, като в същото време размаха ръка, защото тя беше хванала капака на тежката стъклена пудриера и го държеше насочен към него.

— Махни това от ръката си, госпожо — изръмжа той, — или така ще те фрасна по лицето, че ще трябва да се извиняваш за отсъствието си от сватбата.

Докато наблюдаваше как ръката ѝ бавно се разтваря и поставя капака обратно на мястото му върху тоалетната масичка, той се изправи и мрачно каза:

— Не можеш да се примириш с мисълта, че го губиш, нали? Дори това да е дъщерята на най-добрата ти приятелка. Ти се опита да я сватосаш за Джо, нали? Но тя изживя ученическата си любов и хареса Дон. И ако позволиш да ти кажа, тя получи това, което искаше, Дон също. Въпреки че, ако тя искаше някой друг, вместо Дон, бих избрал Джо.

— О, да, ти би избрал Джо. Обремени ме с бавноразвиващ се син, а после ме подведе да осиновя дете...

— Господи!

Той се хвана с ръка за главата, обърна се и запристъпва по мекия килим към леглото с балдахина, легло, в което не беше спал повече от петнайсет години и удари главата си в извитата колона. В стаята настъпи тишина, той бавно се обърна, но не тръгна към нея, а просто дълго време я гледа втренчено, преди да проговори:

— Аз съм те подвел да осиновиш дете? Истината е, че не моят баща завърши в лудницата.

Когато видя как мускулите на лицето ѝ започват да се изкривяват, си каза, че трябва да спре, беше отишъл твърде далеч и бе постъпил жестоко. Но жестокостта не идваше само от едната страна. Не. За бога, не! Ако тя беше съпруга, просто най-обикновена съпруга, а не маниачка на тема религия и почти непристойно властна мащеха, той нямаше да бере срама за неща, които трябваше да прави по необходимост. И всичко това потайно, защото трябваше да спазва благоприличие в обществото, в църквата, пред свещениците и монахините в манастира, пред божиите чеда и още куп други неща, които трябваше да спазва...

Трябваше да излезе. Трябваше да пийне нещо. Пое дълбоко въздух. По-добре да не излиза, по-добре да изчака, докато дойде компанията, защото ако почнеш рано, щеше да завърже езика си рано.

Беше се запътил към вратата в отдалечения край на стаята, когато го настигна гласът ѝ, почти като крясък:

— Ти си един долен, прост непрокопсаник, какъвто беше баща ти и целият ти род!

Той не спря, а излезе, като затвори вратата след себе си, за да може да постои на широката площадка със затворени очи. Учудващо, нали? Просто учудващо тя да го нарече долен, прост непрокопсаник, тя, която беше от Богзент във Фелбърн! Спомни си деня, в който тя влезе в офиса, за да си търси работа. Беше на петнайсет и Джейн Бродърик я прие. Но след три месеца Джейн беше заявила: „За нищо не става. Никога няма да се научи да пише на машина, единственото нещо, за което я бива, е да си придава важност. От нея може да излезе добър чиновник, но това е склад за железни отпадъци“. Баща му беше този, който тогава каза: „Дайте възможност на момичето. Казахте, че умее да пише подредено, нека тогава да попълва поръчките“. А когато разбра, че взема уроци за добра дикция от една учителка в пенсия в града, едва не припадна от смях. И оттогава насам самият той започна да мисли, че в нея има нещо, което я отличава от другите. Господи, той трябваше да разбере колко различна беше тя. Едно нещо можеше да каже в нейна полза, уроците свършиха добра работа, тъй като тя можеше да общува във всякаква компания. Дори си подбираше компанията: никакви запознанства с обикновени хора от работническата класа. Виж как се сближи с Джанет Алисън, въпреки че те не живееха в разкошно голямо имение като това и бяха от средната класа до мозъка на костите си. Католици от средна класа... О, да, Уини никога не би търпяла протестанти, дори и с титла. Каквото и да става, тя беше върна на едно нещо и то беше нейната религия.

Той бавно слизаше по стълбите и като минаваше през хола, вратата в далечината се отвори и там застана осиновеният му син Джо.

Джо беше висок като него и двамата много си приличаха, само че косата му беше черна, не просто тъмна, а очите му светлокафяви, а не сини. Даниъл винаги изпитваше гордост от това, че Джо прилича на него, защото го считаше за свой син, дори повече от Стивън или дори Дон.

Крачейки към него, той погледна двете книги, които Джо държеше в ръката си и попита:

— Какво е това? Да не се приготвяш за нощна смяна?

— Не, съвсем не, просто исках да видя нещо.

Известно време те се гледаха един друг и Джо не принудено запита:

— Неприятности ли имаш?

— Какво имаш предвид?

— Ами, ако не си забравил, спалнята се намира над библиотеката. Таванът там е висок — той рязко погледна нагоре, — но всичко се чува.

Даниъл тръгна към библиотеката и го попита през рамо:

— Имаш ли малко време?

— Да, колкото искаш.

Джо затвори вратата след себе си, после последва Даниъл нагоре към стаята, където в ъгъла срещу дълъг прозорец имаше меко кожено канапе, от което се виждаше градината. Но когато човекът, който той считаше за свой баща, не седна, а се запъти към прозореца и с вдигната ръка се подпря на рамката, той отиде до него и каза:

— Какво има?

— Няма да повярваш. — Даниъл се обърна към него. — Никога няма да повярваш какво иска тя да направя с Дон.

— Наистина няма, докато не ми кажеш.

Даниъл се отмести от прозореца, тръгна към канапето и се свлече в него. После, приведен напред и с лакти върху коленете си, вперил поглед в излъскания паркет, каза:

— Тя иска да попитам Дон дали *още е девствен*. — Тъй като не последва никакъв коментар от страна на Джо, Даниъл се обърна, за да го погледне и попита: — Е, какво ще кажеш за това?

Джо поклати глава.

— Какво мога да кажа? Нищо, освен да те попитам какво според теб би направила тя, ако се върнеш и ѝ кажеш, че не е.

— Какво би направила ли? Просто не знам. Недоумявам. Едно е сигурно, че ще изпадне в крайност, може дори да се опита да попречи на сватбата под предлог, че не е достоен да се ожени за такова непокварено момиче като Ани или Анет, както майка ѝ настоява да я наричат. Такава е тя! Или ще го повлече при отец Коуди. О, не, не, отец Рамшоу, не, той по-скоро ще се изсмее в лицето ѝ, но ужасният Коуди би призовал свети Йоан Кръстител да се появи и изкъпе сина ѝ.

— О, татко! — Джо сложи ръка върху устата си. — Знаеш, че това е смешно.

— Виж, момчето ми, не намирам нищо смешно в това, което говоря или върша тия дни. Ако трябва да бъда честен, мога да споделя това само с теб и още един човек, повече не ми издържат нервите. Два

пъти съм я напускал, нали знаеш, но тя ме довлечаше обратно с разкаяния, пък и от чувство за дълг... всичките й сълзи и заплахи за самоубийство в името на децата... Децата!

Той посочи Джо.

— Да вземем теб. Ти беше на двацет години, когато за последен път тя те спомена сред децата. Това стана преди пет години и детето й беше при нея, защото тя все още гледаше на шестнайсетгодишния Дон като на дете. Чудна работа, колко свястно момче излезе той, не мислиш ли?

— Да, така е, татко. Той наистина е свестен. Но... мислил ли си, ако си заминеш, какво ще стане със Стивън, защото има някой, който завинаги ще си остане дете. Ти отдавна си наясно с това. Не можеш да очакваш от Маги да го отведе, ако никой друг не я подкрепи. А ако ти си заминеш, знаеш как ще постъпи мама с него, много пъти е заплашвала с това.

Даниъл рязко се надигна от канапето и леко приведен каза:

— Достатъчно. Достатъчно, Джо. Стивън никога няма да отиде в приют. Аз имам грижата за това. Но едно нещо знам със сигурност: повече не издържам.

Пристъпвайки с широко разтворени ръце, той каза:

— Погледни тук! Такава голяма стая, пълна с книги, които никой, освен теб, не си прави труда да чете. Двацет и осем стаи, без да броим старата пристройка. Конюшни за осем коня, дори едно проклето куче няма там. Тя не обича кучета, само котки. Шест акра земя и жилище. И за какво? За да държи на работа пет души, по един за всеки от нас. От петнайсет години живея в тази къща, но изминаха седемнайсет, откакто я купих, и то я купих, защото я продаваха ужасно евтино. Наблизо избухнала бомба със закъснител и войниците я окупирали така, че собствениците били доволни да се отърват от нея. Смешно, нали? Можело е да открият предшествениците си от преди двеста години, но са предпочели да я продадат на търговец на железни отпадъци, който е натрупал пари от желязо, с помощта на което са убивали хора. — Той кимна. — Винаги съм гледал на нея по този начин, защото когато баща ми и старата Джейн Бродърик станаха жертви на експлозия в края на войната, мислех, че това е някакво възмездие. И знаеш ли, въпреки това е странно, защото независимо, че цената й беше ниска, когато я видях, разбрах, че трябва да я имам. Не

мога да обвинявам майка ти за това, защото също като мен тя се втурна вътре и с голямо удоволствие похарчи цяло състояние, за да я обзаведе, а откъде го взе, не знам, но не мога да си кривя душата за едно нещо: има вкус за обзавеждане. Но, чудна работа, момчето ми, това място не ме харесва.

— Ооо... — Сега Джо потупа Даниъл с юмрук по рамото и каза: — Хайде, хайде, не си внушавай!

— Така е. Тия неща ги усещам. Мястото не ме харесва. Аз съм неканен гост. Всички ние сме неканени гости. Войната трябваше да ни изравни. Хм! Но тези стари места, също като някои стари графства от едно време, те карат да се чувстваш на мястото си, а моето не е тук.

За първи път на лицето му се появи усмивка, той се обърна, отново погледна към прозореца и каза:

— Спомняш ли си първата ни истинска къща, тази в долната част на Брамптън Хил? Това беше чудесно място — уютен, истински дом с разкошна градина, в която не можеш да се загубиш. Спомняш ли си я? — Той се обърна към Джо, който кимайки каза:

— О, да, много добре.

— И ти харесва тази къща?

— Да, харесва ми. Винаги ми е харесвала, въпреки че, когато бях малък, последната сричка на Уиърсил Хаус ме озадачаваше. Да, винаги съм я харесвал, но в същото време знам какво имаш предвид. Има нещо, което трябва да ти припомня, татко: цяло щастие е за теб, че само пет души поддържат къщата, както вън, така и отвътре. Когато Блекбърн живееше тук, казаха ми, че само за вътрешната част е имало дванайсет прислужници. А *те* имаха само трима сина и една дъщеря.

— Да, трима сина, и всички бяха убити във войната.

— Хайде, татко, горе главата. Ще ти кажа нещо. — Той отново потупа баща си по рамото. — Хайде, върви и попитай Дон дали е девствен.

Като гледаше как Джо се тресе от смях, Даниъл започна да се поусмива и каза типично в свой стил:

— По дяволите! Никога няма да го направя. Но както и да е. — Сега той наклони глава към Джо. — Мислиш ли, че е девствен?

— Въобще нямам представа. Но от друга страна... ами, може би да.

— Не зная толкова много неща. Между другото, къде е той?

— За последен път го видях в билиардната и както обикновено, се оставяше Стивън да го победи. Много е добър с него, нали знаеш.

— О, да. Това е другото нещо, което тя не може да преживее: чедото на мама винаги е намирало време за изоставащия и осакатен първороден син. О, хайде!

Те излязоха заедно, прекосиха хола и през коридора минаха по широкото, ниско стълбище, в чийто край Джо отвори вратата и почти изкрещя на двамата мъже до билиардната маса.

— Знаех, че тук може да ви открие човек. Пак си пилеете времето. Целите сте в тебешир, а ще дойдат хора. — Той погледна часовника си. — След двайсетина минути.

— Джо! Джо! Бих го. Да, отново го бих.

Джо заобиколи голямата билиардна маса и се запъти към един мъж почти колкото него висок, трийсетгодишен, с добре сложено тяло и с гъста и буйна кестенява коса, ала лицето под нея би могло да принадлежи на младо момче и то доста хубаво. Единствено очите издаваха, че има нещо не съвсем наред при него. Очите му бяха сини като на баща му, но бледосини с угаснал поглед. Като че ли можеха да възприемат всичко наоколо отведнъж. Все пак имаше моменти, когато погледът му ставаше спокоен и съзнанието му се мъчеше да улови нещо, което можеше да задържи само за секунда.

— Направих... направих седем... почивка. Нали така, Дон?

— Да, наистина, и ме накара да вкарам бялата.

— Не може да бъде! — каза Даниел. — Дон, той те е накарал да вкараш бялата? Значи излизаш от форма.

— Да, твърде добър е за мен и не е честно, всеки път ме бие.

— Ще... ще ти се оставя следващия път, Дон. Ще ти се оставя. Ще ти се оставя. Обещавам. Честна дума.

— Ще ти напомня.

— Добре, Дон, добре.

Тогава Стивън протегна ръка към гърлото си, дръпна на една страна завързаната на панделка връзка и каза на баща си:

— Стяга ми врата, татко.

— Глупости, глупости. — Даниъл се приближи към него и затегна вратовръзката.

— Татко?

— Кажи, Стивън!

— Мога ли да отида в кухнята при Маги?

— Нали знаеш, че Маги приготвя вечерята.

— Тогава ще отида при Лили.

— Не сега, Стивън, няма да повтаряме всичко отначало. Знаеш какъв е редът: поздравяваш мистър и мисис Престън, чичо Алисън и Ани... Анет. След като направиш това и замениш няколко думи с Анет както обикновено, можеш да се качиш горе и Лили ще ти донесе вечерята.

— Татко. — Дон се обърна към баща си, докато вървеше към другия край на стаята, където върху отворената решетка на камината горяха дърва и когато Даниъл се изравни с него, се наведе, взе едно дърво от коша, сложи го в огъня, и промълви тихо: — Остави го да се качи, татко, случиха му се неприятности.

— Нещо лошо ли?

— Не, само дето е мокър. И е много изнервен. — Той се изправи, погледна баща си и каза: — Много му е трудно. Не мога да разбера защо го караш да се мъчи.

Даниъл повдигна крак, за да бутне дървото в огъня и рече:

— Дон, много добре знаеш защо правя това. Нямам намерение да го крия, като че ли е идиот, защото той не е. Знаем това.

— Но не е честно спрямо него, татко. Пусни го довечера. Мама ще се притесни, ако му се случи нещо, и то довечера. Имаше такъв случай преди, много добре знаеш.

— Това се случи доста отдавна. Той се е научил оттогава.

— Моля те, татко.

Баща и син стояха един срещу друг и се гледаха в очите; и двамата не говореха, въпреки че в далечината гласът на Джо създаваше преграда, зад която те можеха да разговарят, докато Дон не каза:

— Приеми това като специален сватбен подарък за мен.

— Ама че си! Не си ли доволен от това, което имаш?

— О, татко, не споменавай това доволен! Казвал съм ти, не мога да го повярвам. Собствена къща и то огромна. И — той спря и погледна внимателно баща си в очите, преди да продължи — доста отдалечена.

— Да, момчето ми, отдалечена. Трябва да ти кажа нещо, въпреки че не искам. Но трябва да го чуеш: не я изолирай като цяло; кани я често и идвай винаги, когато имаш възможност.

— Добре, татко, добре. Още нещо, което искам да ти кажа: благодаря ти, особено за това, че ми помогна да се справя с всичко.

Не беше необходимо да обяснява с какво, както и за Даниъл не беше нужно да задава въпроси: и двамата си знаеха. Като се обърна рязко, Даниъл тръгна към Стивън, говорейки:

— Добре! Хвана ме в настроение пак. Ти не си добър само на билиард, можеш да убеждаваш хората. Отивай в стаята си, ще изпратя Лили при теб.

— Няма нужда. Няма нужда, татко. — Джо прегърна Стивън през раменете. — Трябва да оправим нещата тук; той е за Сандърланд срещу Нюкасъл. Да си чувал някога нещо подобно? Хайде! Дай да довършим това!

Двамата високи мъже излязоха от стаята, Стивън беше прегърнал Джо през кръста и от гърлото му се разнесе истински щастлив смях.

Останали сами и с възможността да си поговорят още, баща и син като че ли си бяха казали всичко, докато Дон не попита:

— Какво ще кажеш за една игра, татко? Имаме петнайсет минути; те винаги пристигат на секундата, никога по-рано.

— Не, Дон, благодаря. По-добре да отскоча до кухнята и да попитам Маги дали може да занесе нещо горе, преди да е започнала да приготвя вечерята. После се обърна и бързо излезе от стаята.

Една подвижна врата от платно водеше от хола към лабиринта от кухненски помещения. Той беше модернизирал основната кухня, като постави печка „Ага“, но старата камина и другите печки остави, защото все още се използваша за изпичането на чудесен хляб. Кухнята беше приятна, с дълга дървена маса, с полица от холандски фаянс на едната стена, а на другата — кухненски шкаф, двойна мивка под нисък, широк прозорец, от който се виждаше двора на конюшнията. Имаше дълъг килер с мраморни полици, а до него врата, която водеше до склада за дърва, а оттам до голяма остъклена веранда, от едната страна на която се закачаха връхните дрехи и шапките, а от другата се нареждаха обувките.

В кухнята цареше оживление. Маги Доърти, трийсет и седем годишна жена, стоеше до масата и украсяваше фруктовата салата, върху която имаше вече сметана с нарязани на половинки череша и ягоди. Тя вдигна поглед към Даниъл за секунда и се усмихна:

— Скоро ще бъдат тук.

— А, да, скоро ще бъдат тук... Изглежда чудесна. Да се надяваме, че е вкусна.

— Би трябвало, почти половин бутилка шери се стича надолу.

— О, няма да казваме на Мадж Престън, нали?

— Ще ѝ кажем, че това е шери за готвене. То е различно, да не повярваш.

— Аз бих повярвал. Патица ли имаме за вечеря?

— Да, както обикновено я пълня с портокал и разни други работи.

— А супата каква е?

— Вишисоаз.

— О, така ли? С това човек може да си придаде важност.

— Или коктейл от скариди.

— О, Бети Баубънт умира за тях.

Той постоя малко, като наблюдаваше ръцете на Маги да довършват салатата и после каза:

— Изпратих Стивън направо горе. Разбрах, че не е бил много добре през деня. Ще се погрижиш ли да хапне нещичко?

Маги Доърти го погледна в очите, после отново погледна плодовата салата, преди да каже:

— Един господ знае защо настояваш да се показва; непознатите му причиняват страдание. Как може да постъпваш така?

— Маги, преживяхме това; за негово добро го правим.

След като завърши украсата на плодовата салата, тя взе една суха кърпа от масата и докато избърсваше ръцете си с нея, той прошепна:

— За бога! Не се нахвърляй отгоре ми, Маги, защото днес беше един отвратителен ден; преди малко напуснах сражението със замаяна глава.

Тя отново го погледна, но този път погледът ѝ беше топъл и тя каза:

— Ти си знаеш по-добре.

После се обърна и извика една млада жена, която току-що беше влязла в кухнята.

— Пеги! Пригответи подноса на господин Стивън и го занеси горе. Ти знаеш какво обича той. — После добави: — Всичко наред ли е на масата?

Пеги Дейниш отговори:

— Да, мис Доърти. Лили току-що подреди централната част; изглежда чудесно.

Като чу това, Маги рече:

— По-добре да отида и да проверя наистина ли е така.

Усмихна се на младата жена, после свали бялата престилка, приглади косата си назад и излезе от стаята. Даниъл я последва. Веднъж излезли в коридора, двамата се спряха и той каза, гледайки я в лицето — нито грозно, нито красиво, но с меко, топло излъчване:

— Съжалявам, Маги, от цялото си сърце съжалявам.

— Не ставай глупав. Отдавна чакам този момент и не се срамувам да го кажа.

— О, Маги, изминаха двайсет години, а аз се държа с теб като баща.

— Хм! Никога не съм гледала на теб като на баща, Дан. Колко странно — на лицето ѝ се появи топла усмивка — да те наричам Дан.

— Ще напускаш ли?

— Не.

Тя свали поглед от него и погледна към коридора. След това каза:

— Мислила съм за това, но разбрах, че не мога да го направя. Трябва да внимавам какво говоря и какво върша, нали? А това ще бъде трудно, защото винаги, когато тя се държи с мен високомерно, съм искала да се нахвърля отгоре ѝ и да се махна. В началото не можех да разбера какво ме задържаше тук — тя отново го гледаше, — а когато разбрах, знаех, че нищо не може да ме мръдне оттук. Но никога не съм и помисляла, че ще продължи двайсет години. Преди си мислех, че е само заради Стивън, защото беше толкова безпомощен и се нуждаеше от обич и все още има нужда — тя кимна към него — повече от всеки друг.

— Не си права, Маги.

Тя рязко се обърна, той я хвана за ръката и тъкмо се канеше да каже: „Не се притеснявай, това няма да се повтори“, когато тя, гледайки го право в очите, го изпревари:

— Както отдавна знаеш, почивния си ден прекарвам при братовчедката ми Хелън. Запомни, „Боуик Роуд“, 42.

Тя леко отмести глава и после тръгна, а той остана на същото място с прехапана долна устна.

Вечерята беше приключила. Гостите се изказаха ласкаво за менюто и поздравиха Унифред за доброто представяне, като още веднъж ѝ припомниха, че е извадила голям късмет с такава готвачка като Маги Доърти.

Както обикновено, дамите оставиха мъжете да изпушат пурите си с портвайн в трапезарията и се оттеглиха в салона за гости. Унифред беше въвела тази традиция, когато те дойдоха в голямата къща за първи път и в началото това подражание на стар обичай накара Даниъл да се разсмее, но само в началото.

Анет Алисън седеше на един стол с права облегалка до голямото пиано и погледът ѝ се местеше от майка ѝ на бъдещата ѝ свекърва, после от Мадж Престън на Бети Баубънт и без да иска подреди мислите си в молитва: „Мили боже! Не позволявай да заприличам на нито една от тях!“. Тя не се упрекна за това, което си помисли, нито пък си каза, че следващия път, когато анализира мислите си, ще трябва да се разкайва за липсата на великодушие към останалите и най-вече за това, че не иска да прилича дори на майка си. И би трябвало да го направи, защото беше получила образованието си в манастир и от петгодишна беше в ръцете на монахини. Ето защо подобни мисли би трябвало да звучат като проклятие за нея.

Мислите ѝ се насочиха към Дон, но знаеше, че няма да ги оставят и пет минути насаме тази вечер; не само нейната майка беше като надзирател, такава беше и майката на Дон. Наистина. Когато се сещаше за майката на Дон, я обхващаше страх за бъдещето, защото веднъж, след като се омъжи и бъде в положението на съпруга, няма да може да крие чувствата си и да държи езика си зад зъбите.

Когато чу мисис Баубънт да споменава името Мария и майка ѝ веднага да добавя: „Колко хубаво ще бъде, ако можем да си поръчаме хубаво време за следващата събота!“, тя откри възможност за малко бягство, изправи се и каза на Унифред:

— Ще имате ли нещо против, ако се кача горе да си побъбря със Стивън?

След кратко колебание Уинифред ѝ се усмихна:

— Не, не, Анет. Той ще се зарадва да те види.

Четирите жени проследиха излизането на Анет, после Мадж Рестън се обърна към Джанет Алисън и каза:

— Защо да не говорим за това, Джанет? Тя знае всичко; всъщност всеки го знае.

— Не е така. — Джанет Алисън почти настръхна в стола си. — Както и да е, те се преместиха, нали?

— Да, но едва когато Мария вече не можеше да крие корема си.

— О, Мадж, не говори така.

— Голяма моралистка си, Джанет. Ами ако това се беше случило на Анет?

Джанет Алисън се изправи и каза:

— Този път отиде твърде далеч, Мадж.

— О, Джанет, седни. Извинявай. Извинявай.

Уинифред не беше взела участие в този разговор, но сега сложи ръката си върху тази на Джанет и тихо каза:

— Джанет, седни, моля те, и ще поговорим за нещо друго. Този разговор е много неприятен.

Тя хвърли поглед на Мадж и неодобрително поклати леко глава. После, поглеждайки към вратата, каза:

— А, ето ги мъжете.

След това се отпусна върху фотьойла, като в същото време почти издърпа Джанет Алисън обратно на мястото ѝ.

Те влязоха един след друг в стаята, водени от Даниъл: Джон Престън, закръглен, с посивяла коса и усмихнат; Хари Баубънт, висок и слаб, приличащ на възрастен мормонски свещеник; след него се задаваше високата, внушителна фигура на Джеймс Алисън, с изпъчен корем. Джо влезе последен, затвори вратата след себе си и когато минаваше край Уинифред, тя се извъртя в стола си и го попита така, че останалите да не чуят:

— Къде е Дон?

— О, той току-що се качи горе, за да каже „лека нощ“ на Стивън.

Тя едва се въздържа да не се изправи и когато се обърна, видя погледа на Джанет Алисън, прикован в нея и разбра, че и двете мислеха за едно и също нещо...

В дневната на Стивън на втория етаж Дон и Анет бяха застинали в прегръдка. Щом устните им се разделиха, той каза:

— Мисля, че няма да мога да издържа и една минута без теб.

— О, Дон, аз също, особено сега — отговори тя.

После, като задържа лицето и в двете си ръце, той рече:

— Можеш ли да си представиш други като нас с такива майки?

— Не, не мога и понякога изпитвам чувство на вина. Но ти си щастлив; баща ти е на твоя страна, докато аз трябва да се справям и с двамата. Нали знаеш, че единствената причина, поради която ме пуснаха сама тук, е, че жените се канеха още веднъж да обсъждат Мария Тоулит. Честна дума, Дон, съжалявам я Мария. Спомням си я като срамежливо, малко момиче. Мога да изброя имената поне на двайсет жени, които биха постъпили по този начин, но не и Мария. Но Мария го направи и родителите ѝ трябваше да я отведат и да я скрият някъде заради срама. Мислех, че живеем в нов свят, в нова епоха и такова нещо не може да се случи през шейсетте. Но докато има хора като скъпите ни майки, вярвам, че това все още може да се случи в края на века.

Изведнъж тя го прегърна с двете си ръце и силно го притисна към себе си, като промълви с глас на човек, обхванат от паника:

— Господи, по-бързо да идва събота!

— Спокойно, скъпа, не се притеснявай. Представи си само — той погали косата ѝ — три седмици в Италия. Непременно ще отидем да видим папата, докато сме там.

Тялото ѝ започна да трепери, главата ѝ отскачаше ту напред, ту назад върху рамото му и въпреки, че той тихичко се смееше, каза:

— Шшт, шшт! А си се разсмяла, а са пристигнали тук през три стъпала наведнъж.

Когато го погледна, очите ѝ бяха влажни и въздъхна дълбоко:

— Обещах, че всяка сутрин ще ходим във Ватикана на служба... двамата.

— О, не!

— Обещах.

— А защо не ѝ каза, че ще се гушкаме в леглото до обяд?

Тя се разсмя и се притисна до него.

— О, Дон!

— Чуваш ли? — Той нежно я отдръпна от себе си. — Някой идва. Аз отивам в другата стая да видя дали Стивън е заспал, а ти тръгвай.

Но запътил се нататък, внезапно спря, прегърна я бързо през кръста и каза:

— Няма да правим нищо. Хайде. Има си граници и ако аз бях разумен, щяхме отдавна да сме долу.

Но когато стигнаха до вратата с израз на предизвикателство, там се появи не някой друг, а Джо, който тихо им каза:

— Аз съм начело на групата търсачи. Хайде, наблизко има изход. Всички са в дневната и разглеждат подаръците, но се наложи да се поведе разговор. — Той се обърна към Анет. — Разгорещено ли беше?

Тя поклати глава:

— Не, аз излязох, когато започнаха да плюят Мария Тоулит, на което, предполагам, се е противопоставила мисис Престън, тъй като те са много близки.

— Аха, ясно. Сега — той им кимна — ме послушайте и не ме гледайте така. И да не слезете долу хванати за ръка. И без това цял ден нещо пуши, да няма пожар накрая.

Те се смееха, а той ги избута пред себе си. Щом Дон каза: „По-скоро да идва събота! По-скоро да идва събота!“. Анет добави: „Амин! Амин!“ и двамата останаха съвсем изненадани, че големият Джо, техният приятел и съюзник, жадуваше за тази събота така силно, както и те, ако не и повече.

Беше единайсет часа. В къщата бе тихо. Унифред се беше оттеглила в стаята си. Джо и Стивън също бяха горе. Лили преди половин час слезе в партера, а Пеги току-що бе казала „лека нощ“ на път за таванската си стая. В кухнята беше само Маги и той знаеше, че тя ще му се зарадва, а той имаше нужда от тази радост. О, колко много му липсваше тази радост! Но не можеше да си позволи това, защото в душата му беше настъпил смут: как би свършило всичко, ако си го позволеше? Положението в къщата щеше да стане непоносимо, тъй като не беше майстор в прикриването на чувствата си.

Не се чувстваше изморен. Никога не се чувстваше изморен през нощта; умората усещаше винаги сутрин, когато трябваше да стане от

леглото.

Влезе в преддверието, свали си една връхна дреха от закачалката, след като я облече тихо, излезе от къщата и тръгна по пътя. Във въздуха се усещаше есенната хладина; скоро щяха да дойдат дългите тъмни нощи. И това много приличаше на неговия живот, помисли си той, една дълга тъмна нощ. Но сега пламна един огън и той копнееше да се сгрее на него. Малко странно, въпреки всичко, но се срамуваше от това желание.

Вървеше бавно по пътя. В далечината се виждаха светещите лампи на пътната врата. Това означаваше, че Бил и Лили още не бяха си легнали.

Беше приближил пристройката, в която живееха те, когато страничната врата се отвори и Бил Уайт излезе, спря се за малко и каза:

— Малко ме поизплашихте, сър.

— Само глътка въздух, преди да си легна, Бил.

— Гостите ви си тръгнаха рано.

— Да, да, вечерта приключи. Хладничко, нали? Скоро ще дойде зимата.

— Наистина, сър. Аз я обичам. Предпочитам я — слагам си краката на решетката на камината, запалвам си лулата, вземам си книжката. Никога не мога да направя това през лятото.

— Да, разбирам те. Мисля, че всички сезони си имат по нещо хубаво.

Бил вървеше редом с него към отворената порта, където от двете ѝ страни високо в горния край на двете каменни колони блестяха електрически лампи, а решетките от ковано желязо върху тях разпръскваха светлината чак до средата на пътя. Двамата спряха до портата и се умълчаха, докато Бил не каза почти шепнешком:

— През деня трябваше да мина с колата по „Дейл Стрийт“, сър.

Даниъл за секунда остана неподвижен, после бавно обърна главата си и погледна лицето срещу него и тихо попита:

— Често ли минаваш по „Дейл Стрийт“, Бил?

— Два пъти досега, но без да загрея.

— Кога беше това? Искам да кажа скоро ли беше?

— Миналата седмица, два пъти.

— Това нещо ново ли е? Да... да не би да са ти поръчали нещо друго?

— Ново, сър, въпреки, че ме разпитвах.

Даниъл погледна през пътя към обширните поля, които лампите на портата едва осветяваха и си мислеше дали някога тя ще престане. И в какво положение беше изпаднал този човек, който трябваше да изпълнява прищевките на господарката си, докато беше в съюз с господаря. Гласът му беше плътен, промълви:

— Благодаря ти, Бил.

— Няма нищо, сър.

Тъкмо се канеше да свие обратно по пътя и да се прибере и чу бръмченето на приближаваща кола. Звукът му беше познат и щом колата намали срещу портата, той тръгна към нея, а когато тя спря, се наведе и попита:

— Какво правите навън по това време, отче?

— Както обикновено, бях по работа. Гости ли си имал? — Той посочи светлините.

— Да, заминаха си. Ще влезете ли да пийнем нещо?

— Щом ме каниш, ще вляза. Само преди няколко минути всичко, което исках, беше леглото ми. Скачай вътре!

Даниъл се обърна и извика на Бил:

— Недей да чакаш, Бил. Аз ще имам грижа за лампите. Лека нощ.

Мъжът отговори „Лека нощ, сър“, Даниъл влезе в колата и запита свещеника:

— Къде сте били по това време на ноцта?

— О, у Том Килбрайд.

— Пак ли? Та той е хипохондрик!

— Беше, но не и този път. Той не го знае, но е само на две крачки и то през следващите няколко дни. И ще ми повярваш ли, че няма да има по-изненадан на собствената си смърт човек от него. Обзалагам се, че ще каже: „Вижте, всичко това е грешка. Всичко е в съзнанието ми. Това е факт; от години ми го повтарят. Пуснете ме да се върна“. Ще ти кажа нещо. Животът е забавен заради шегите, които ни устройва: той си е въобразил, че е болен от всички възможни болести на тази земя с изключение на ония, които го връхлитат неочаквано. Мъчно ми е за него, но сам си го навлече; говоря за изненадата, която ще получи.

— О, отче. — Даниъл се смееше. — Обзалагам се, че искате да сте там, за да видите изражението на лицето му, когато пристигне. А между другото, вие ще пристигнете и то съвсем скоро, ако не се отървете от тази стара бричка.

— Нямам никакво намерение да изхвърлям Роузи и, моля те, не я обиждай, тя ми е приятел. Може би ще предложиш да се освободим от всички тези възрастни дами със стари кокали, които скърцат по всички стави. Както и да е, у вас имаше събиране или нещо подобно тази вечер; как мина?

— Ами, както обикновено.

— Ще бъдеш доволен, когато дойде съботата и след това.

— Никога не съм чувал нещо по-вярно от това, отче. Сигурен съм в това. И вижте, не спирайте... Роузи точно до вратата, иначе от всички прозорци ще почнат да надничат и да питат откъде е този шум.

Няколко минути по-късно двамата се бяха разположили в библиотеката. Даниъл беше пуснал духалото на камината и пламъкът бе силен, а на масата между столовете имаше гарафа с уиски, бутилка бренди, две стъклени чаши и кана с вода.

Посочвайки към бутилката, Даниъл каза:

— Мислех, че ще искате да опитате. Знам, че не сте по брендито, но това е нещо специално. Един стар клиент ми го даде. Четиридесет или петдесетгодишно е; като еликсир за езика. Никога не съм опитвал нещо подобно.

Той наля доста голямо количество в чашата и я подаде на свещеника. Той от своя страна отпи една глътка, задържа я в устата си, после преглътна, сви вежди и каза:

— Да, бога ми, прав си, че е като еликсир за езика. Но въпреки всичко, мисля, че ще остана на уиски, не искам да се прикляпам към това нещо, току-виж съм го изпил...

Той се отпусна в мекия фотьойл и тихо каза:

— Да! Много е хубаво, имаш чудесна къща, нали знаеш. Спомням си, когато за първи път дойдох тук още първата седмица от пристигането ми във Фелбърн. Семейство Блэкбърн бяха железни католици, така да се каже и никога не посягаха към бутилката. Чаша чай, чаша кафе, и то доста рядко, това е, което ти предлагаша. Тогава, разбира се, те живееха съвсем скромно: доста скъпичко излиза да спазваш благоприличие, особено когато обичаш конете!

— Какво говорите, отче, даже и без конете.

— Да, да. — Свещеникът протегна ръка и потупа Даниъл по рамото. — Както и да е, как я караш?

— По-лошо от това не би могло и да бъде, отче.

— По-лошо от това? Хайде, изповядай се!

— О, едва ли ви е до изповед и то тук по това време, а и веднага, след като сте се завърнали от стария Томи. Сигурно цял ден сте се наслушали.

— Винаги съм готов за изповеди. Но ти няма нужда да се изповядваш, просто леко ме открехни. Какво те тревожи, освен всички други неща, за които зная. А и отдавна не си се изповядвал, нали?

Даниъл зае поза, обичайна, когато беше притеснен — с приведено тяло, с лакти върху колене, с хванати една в друга ръце, впери поглед в огъня и тихо каза:

— Увлякъл съм се по една жена.

— За бога, кажи ми нещо, което не знам.

Даниъл се обърна към свещеника:

— Тя не е такава.

— Че с каква друга можеш да се хванеш?

— Има и добри жени, отче.

— Даниъл, да не би да искаш да поучаваш един шейсет и четиригодишен свещеник за нещата от живота? Изглежда си забравил, пък и не само ти, че ние сме мъже и някои от нас не са били свещеници през целия си живот. Аз, например, до двацет и петата си година не съм и помислял да ставам свещеник.

— Тогава защо го направихте? — Върху лицето на Даниъл се появи лека усмивка и той добави: — След като сте знаели толкова много?

— Защото Той нямаше да позволи.

Очите на отец Рамшоу почти се скриха под горните клепачи и той вдигна поглед към тавана.

— Без малко да се ожения, когато бях на двацет, но Той си каза думата. Бащата на момичето искаше да ми разбие главата, а брат й щеше да ми строши краката, ако се откажех. А аз избягах. И честно да ти кажа, оттогава насам мислено съм го вършил това. Е, не толкова често напоследък. Някога, но не толкова отдавна, имаше един човек, който се страхуваше да се изповядва пред епископа, защото бяха ме

възпитавали да вярвам, че човек може да греши и в мислите си, и с действията си. Но, разбира се, удоволствието от второто не може да се сравни с удоволствието от първото.

Даниъл се изправи към облегалката на фотьойла и тялото му се тресеше от смях:

— Отче, не вярвам на нито една дума от това.

— Работата е там, че никой не вярва. Винаги мислят, че се шегувам, но нали знаеш, че във всяка шега има и малко истина. Това, което сега чу от мен, можеш да приемеш за свята истина. Както и да е, коя е тази почтена жена, за която се тревожиш? Познавам ли я?

Изминаха няколко секунди, преди Даниъл да успее да каже:

— Казва се Маги.

— *О, не, само Маги не.*

— Тя е, отче. Сега ме разбирате, нали?

— Ами да, трябваше да се досетя.

— Какво искате да кажете?

Даниъл се обърна към канапето и погледна свещеника, втренчил се в огъня.

— Точно така. Тя беше за теб през цялото това време. Защо мислиш, че тя остана у вас, и то при Унифред? Защото, нека да ти кажа, ужасно е, когато един мъж трябва да се примири с една жена, но много по-ужасно е, според мен, когато жена трябва да се примири с друга жена, особено когато тя е Унифред. Самият господ не може да иска такава преданост. А да се посветиш по такъв начин е все едно да се поболееш. Наоколо живеят доста като Унифред. Между нас да си остане, все едно, че не я познаваш, майката на Анет е една от тях. Що се отнася до бащата, той е направо маниак на тема религия. Човек трябва да бъде умерен във всичко. Знаеш ли, Даниъл, ние, католиците имаме много недостатъци. Бога ми, така е. И основният от тях, както винаги съм си мислил, е, че гледаме на себе си като единствени избраници на всевишния. Ако можехме да си избием това от главите, нашата религия щеше да бъде безупречна. Но за това, че изказвам такова мнение, могат да ме отлъчат от църквата, защото, от друга страна, няма по-снизходителна или по-толерантна секта. Как иначе ще можеш да се напиеш в петък вечер на заплата, да набиеш жена си, после в събота вечер да се изповядаш, а в неделя сутринта да се причестиш, преди да си се отправил към клуба за поредното напиване.

Казвам ти, ние сме най-толерантните от всички божи създания и затова не изпадаме в крайности.

— Жалко, отче, че не стана дума за това пред Уини преди няколко години.

— О, момчето ми! Говорил съм с Уини. И до ден-днешен правя това и с останалите ѝ роднини. Но дали си взимат поука? Не. По-скоро биха послушали отец Коуди, бълващ ужасии. Повярвай ми, Даниъл, те са повече тръни, отколкото жени. Защо, по дяволите, ми изпратиха този младок? Аз отдавна съм минал по този път. Нещата около Фелбърн се затягат. И това се говори на най-високо място. Хората били забравили, че има ад, или поне този стар глупак, отец Рамшоу е забравил. Вместо да изпраща хората да седат на голо върху горещи решетки, старият глупак предлагал нещо като хубава чакалня, където те можели просто да почакаат и размишляват върху изминалия си живот, да се разкайват за всичко лошо и за греховете си, ако щете даже; най-лошото нещо, което съм споменавал от амвона, ти знаеш това, на най-обикновен език е, че хората не се уважават... Но да се върнем на Маги: как стана всичко това след толкова дълго време.

Даниъл отново наклони тялото си напред и със снижен глас каза:

— Много просто; изглежда всичко беше нагласено. Това се случи през почивния ѝ ден. Откарах я до града. Странно, но за първи път бяхме в колата заедно; имам предвид двамата насаме. Преди години, когато тя извеждаше Стивън през почивния си ден, ги оставях у братовчедката ѝ. Там я заведох и сега и тя ме покани да вляза. Навън от къщата тя изглежда съвсем различна и докато говореше, аз я погледнах и видях тази умна жена, живяла в къщата ми в продължение на двайсет години и топлотата, която тя излъчваше. Тогава разбрах това, което от години носех в себе си. Не само я желаех, но я обичах. И това е всичко. Явно, както и вие казвате, и тя изпитва същите чувства към мен, въпреки че са дълбоко прикрити. Какво да правя, отче?

— Какво можеш да направиш? Ако ти кажа да я отстраниш от живота си, ще кажеш как е възможно, след като живеете в една и съща къща? Ако ти кажа, че ако жена ти подразбере нещо, скъпо ще заплатиш, няма да сбъркам. Ти как мислиш?

— Искам да напусна Уини, отче. Веднъж Дон да се ожени и да се измъкне от лапите ѝ — той повдигна глава към тавана, — смятам да я

напусна. Ще взема със себе си Стивън, Маги и това е всичко. Мислил съм за това и то сериозно.

— Не можеш да го направиш, не можеш; тя никога няма да те остави на мира. Знаеш какво се случи предния път, и по-предния. Тя отново ще го направи, само за да тежи на съвестта ти, докато си жив, защото след като загуби Дон, тя няма за какво повече да живее. Учудвам се как е позволила нещата около сватбата му да стигнат до тук.

— Ще ви кажа, отче, аз се погрижих за това.

— Ти! Трябваше да се досетя, че имаш пръст в тази работа, тъй като тя никога няма да пусне юздите по собствено желание. Спомням си, че ходеше да гледа как играе футбол в събота и го изчакваше, за да го откара в къщи, ако ще и сняг или град да валеше.

— Да, за да не би някое момиче да го заговори. А най-новото знаете ли, отче? Какво, мислите, ме накара да направя тази вечер?

— Нямам представа, Даниъл. Казвай!

— Тя не просто ме помоли, а настоя да отида и да разбера дали той е девствен.

— О, не. Не може да бъде! — свещеникът се разсмя.

— Смейте се, отче, но е така.

— Какво я е прихванало?

— Каквото винаги я прихваща. Тази нейна мания да го държи здраво до себе си, докато е жив. Чист и неопетнен, за нея той е такъв. Знаете ли, откакто той се роди и тя разбра, че е здрав, престана да се занимава със Стивън и Джо; всъщност и двамата не ги обича, независимо, че причините са различни.

Отец Рамшоу поклати глава и бавно каза:

— Но дори и да я напуснеш, не можеш да се разведеш. Нали знаеш?

— Това е без значение за мен, стига да има разстояние между нас, повече разстояние, защото, както знаеш, не съм спал с нея от години; тя дори се изплъзва от ръката ми.

Старият свещеник въздъхна:

— Лоша работа. Но Господ понякога върши странни неща: след съботата, когато тя разбере, че е загубила Дон, може да се обърне към теб.

— Не е възможно, отче. — Даниъл се пресегна, напълни чашите с уиски и подаде едната на свещеника: — Не бих го понесъл. Наистина, не бих. След толкова много време, не. О, не, казвам ви няма да има никакво помирение.

— А с Джо какво ще стане? Ще осъществиш ли плановете си?

— О, Джо е човек на място, той ще подреди живота си, както е решил. В момента е на добра работа като счетоводител в разгара на силите си. Освен това си има свое собствено жилище. Понякога с цели дни не идва в главната постройка, даже и за да се храни. Не се притеснявам за Джо, той ще се оправи сам.

— Да, Джо е добро момче, но никой не може да се справи сам в този живот, Даниъл. Ти ме подсецаш, че ще трябва да се грижа за него; напоследък не си изпълнява задълженията; вече втора неделя не съм го виждал на литургия. А може да е бил пък при отец Коуди. Можеше да поразпитам, но не го направих. Колкото по-рядко разговарям с този проклетник, толкова по-добре.

Той отпи от уискито, после се засмя:

— Аз съм грешник, момчето ми. Но само ти и господ знаете това. Пази го в тайна. Уискито ти е много хубаво, Даниъл, но не трябва да пия повече, ако не искам да се прибера в къщи с песен, защото, ако щеш вярвай, отец Коуди ще ме накара да застана на колене и ще ме потупва по гърба с думите: „Повтаряй след мен: Дяволът е в алкохола. Дяволът е в алкохола. Дяволът е в алкохола“.

Двамата се засмяха и свещеникът продължи:

— Обзалагам се, че ще постъпи така, защото ми напомня на сестра Катрин. Те биха могли да бъдат майка и син, тъй като се отнасят по един и същи начин с всички, които изпускат службата. Тя постъпваше така с младежите. Веднъж я видях да потупва по главата едно нещастно малко дяволче за някаква лоша постъпка и при всеки удар викаше: „Кажки: Бог е любов. Бог е любов. Бог е любов“.

— О, отче! — Даниъл избърса очите си с кърпичка. — Надявам се да бъдете до смъртния ми одър, защото бих искал да умра, смеейки се.

— Това, което казваш, е много хубаво. Но като гледам как и двамата сме се подредили през годините, мисля, че няма да стане така. Сега ми подай ръка. Искам да видя дали още ме държат краката. Колко уискита изпих?

— Три и брендито.

— От брендито е. Уискито никога не ме удря в краката.

Той протегна единия си крак и го разтърси.

— Трепери. Хайде, изпрати ме тихо и си лягай! Ще се видим във вторник на репетицията и да се молим на бога да идва събота и всичко да свършва. Трябва да поговорим отново, Даниъл. Чуваш ли? Обещай ми, че няма да направиш нищо, преди отново да сме поговорили.

— Добре, отче, обещавам.

След тези думи, Даниъл тръгна напред, за да изпрати своя стар приятел и каза:

— Ще ви изпратя до портата; обещах на Бил да загася лампите...

Когато се прибра в къщи, погледна през хола към подвижната зелена врата. Тя още беше в кухнята — беше видял светлините от пътя — но не тръгна натам. Вместо това бавно се заизкачва нагоре по стълбите.

Денят беше чудесен; човек можеше да помисли, че е средата на юли, беше доста топло и не се усещаше никакъв полъх на вятъра. Всички казваха, че сигурно времето е било по поръчка.

На тревната площ зад пътя беше издигната увеселителна палатка. Няколко души тихо си вършеха работата — разтоварваха маси и столове от един камион; мъж и жена изнасяха кошници с цветя от един фургон и ги внасяха в къщата, а друг мъж, отрупан с цветя, вървеше към палатката; по пътя мъже завързваха жици с електрически крушки между дърветата. Нямаше суетене, всичко изглеждаше спокойно както навън, така и вътре в къщата.

Беше девет и половина. Уини закусваше в леглото; Даниъл беше горе от известно време; Джо и Дон току-що бяха излезли от трапезарията. И двамата носеха спортни панталони със светли пуловери. Те отиваха към стълбите през хола, когато слезе Маги и застана срещу тях на долното стъпало:

— Много е неспокоен, няма да стане. По-добре да се качите и да видите какво може да се направи.

— След като ти не си успяла, какво остава за нас.

Маги погледна Джо и каза:

— Желателно е днес да няма караници. Помолете го, поканете го или го заплашете, но го измъкнете от леглото.

Дон мина край нея, преди да се изкачи нагоре по стълбите, и каза:

— Щях да си помисля, че това е най-доброто място за него, след като не му позволяват да присъства на службата. Все пак, щеше да се почувства добре; ако иска, може да се владее.

Маги не отговори нищо, а отиде в хола и след това излезе. Джо, изкачвайки по две стъпала наведнъж, застана бързо до Дон и каза шепнешком:

— Дон, и двамата знаем как му се отразява възбудата. Едва ли има някой, който да иска повече от мен той да присъства там.

— Никой не прави нищо за него.

— Знаеш, че не е така. Виж какво прави Маги за него. А аз излизам с него поне веднъж в седмицата.

— Нямам предвид разходките. Просто... просто си мислех, че днес е празник и тя би могла да бъде по-великодушна, дори и с риск нещо да се случи.

Докато се изкачваха по следващото стълбище един след друг, Джо, вървейки зад гърба на този по-млад от него мъж, когото нямаше да обича повече, ако му беше роден брат, си помисли тъжно, че той каза тя, а не мама или майка, както тя много често настояваше. Добре беше, че той си заминаваше, без да съществува подводна скала между тях. И въпреки, че той изпитваше свои лични чувства към жената, на която казваше майко, нямаше желание да я види съкрушена от бягството на единственото любимо същество. Тя не само го обичаше; това чувство има друго име, но в речника си не намери дума, която да изразява до колко тя изпитваше нужда от рожбата си.

— Какво значи това? Какво значи това? — Дон първи стигна до леглото, където Стивън се беше превил в поза, каквато само едно дете може да заеме, с колене, стигащи почти до брадата, а ръцете му закриваха лицето. — Слушай, Стив. Да не би да си решил да ми развалиш деня?

Дългите ръце и крака се размърдаха едновременно, тялото се подпря върху дървената табла на леглото и с треперещи устни той промълви:

— Не, Дон, не. Но аз искам да дойда на сватбата. А, Джо? Може ли, Дон? Може ли?

Като седна отстрани на леглото, Дон каза тихо:

— Аз искам да дойдеш. Всички искаме да дойдеш, но знаеш какво стана на репетицията, нали? Сватбата ще завърши по същия начин. — Той щракна с пръсти. — После ще видиш Анет в красивата рокля, а първото нещо, което тя ще направи, когато влезе в къщата, ще бъде да извика: „Къде е Стив? Къде е Стив?“. Нали винаги прави така?

— О, ще се държа добре, Дон, честна дума! Виж, през нощта нямаше нищо! — С рязко движение той отмести завивките. — Всичко е сухо.

Джо се беше отдалечил от леглото и стоеше така, сякаш гледаше през прозореца. Сърцето му се свиваше, когато гледаше как този голям мъж се държи като дете. Не, съзнанието му наистина беше на дете.

Какво щеше да се случи на момчето... на мъжа, когато Дон и той напуснат дома, защото нямаше да издържи още дълго атмосферата в къщи. Маги и баща му, разбира се, щяха да бъдат винаги там. Но баща му по цял ден беше на работа, а през нощта вършеше свои лични работи. Що се отнася до Маги, тя още младееше. Той смътно се досещаше какво би могло да я задържи тук през всичките тези години и това не беше само Стив. Просто се досещаше. Като цяло семейството не беше щастливо. Той отдавна го беше разбрал. Но дори и така, беше благодарен, че е отраснал в него, в противен случай нямаше да е това, което представлява днес. Но все пак, трябваше ли да бъде благодарен за болката, която пронизваше тялото му в този момент? Преди две години си представяше, че този ден би могъл да бъде негов, но се намесиха два фактора в лицето на баща му и самата Анет. Но най-вече баща му.

Когато погледна надолу към пътя, видя, че фургонът се отдалечаваше, а на неговото място имаше едно бентли, доколкото можа да го разпознае. Той беше запален по колите, но в семейството като че ли предпочитаха роувърите и си спомни, че някой от техните приятели имаше бентли. Устата му остана леко отворена, когато видя един човек, за когото мислеше, че е шофьорът, да излиза от колата, за да отвори вратата и да помогне на една жена да слезе. На лицето му се появи усмивка и той извика:

— Леля Фло!

Тя беше подранила. Не я очакваха да пристигне по това време. После устата му отново остана отворена, но сега повече от преди и той бързо извика:

— Дон! Дон! Ела за малко!

Когато Дон застана до него, Джо посочи към пътя съвсем елегантно облечена жена, която говореше на мъжа, заприличал му на шофьора и каза:

— Гледай! Какво ще кажеш за това?

А щом ръката му се плъзна в нейната и той я поведе към вратата, двамата се спогледаха и на лицата им се изписа израз на ликуване.

Като се хвана с едната ръка за главата, Дон промълви:

— О, господи! Само това ни трябваше! Мама ще се вбеси.

И двамата като че ли мислеха за едно и също нещо, едновременно се обърнаха и Джо каза:

— Слез долу при нея и я предупреди; аз ще отида да ги посрещна.

Но на вратата той отново се обърна, размахвайки пръст към Стивън и каза:

— Бъди добро момче: иди да се изкъпеш, освежи се и си облечи хубав костюм. След това, да... да, можеш да слезеш долу. Разбра ли?

— Да, Джо. Да.

— Добре. Бъди послушно момче.

— Да, Джо.

Джо се обърна и заслиза надолу по стълбището. На първия етаж се спря, защото до вратата на спалнята Дон беше хванал майка си за раменете и казваше:

— Сега престани! Престани! Сигурно ще ти обясни.

— Ще ми обясни! — Гласът ѝ се чуваше силно. — *Той е черен.*

Дон погледна разтревожено Джо, когато той изтича почти до тях към стълбището; после накара майка си да влезе обратно в стаята и затваряйки вратата, каза:

— Сега, майко, ме слушай. Ако направиш сцена, ще развалиш всичко. Ела! Хайде!

И той я поведе към шезлонга до леглото.

— Седни!

— Не, не, остави ме на мира! Ооо! Какви ги говоря? Какви ги говоря?

Тя умолително протегна ръка:

— Да казвам на теб, единствен от всички, да ме оставиш на мира, когато това е денят, в който ти ме напускаш. А... а тя... тя направи това нарочно. Да, нарочно.

Цялото ѝ пълно тяло трепереше в потвърждение на това, което каза:

— Винаги се е опитвала да ме дразни по един или друг начин. А сега пристигна тук с чернокож.

— Но ти я покани. И защо? Защото тя ти каза, че е сгодена за адвокат. Признай си!

— Той не може да е адвокат, черен е!

— Майко! Майко! Не ставай глупава!

Тя се отмести и започна да крачи из стаята.

— Това е работа на баща ти. Да, така е. Те щели да се блъснат един в друг в Лондон и тя не се е обаждала от години, откакто умря Хари, значи от пет-шест години. Той се върна с версията, че тя се справя блестящо, че има добра работа в един офис и работи за някакъв адвокат. Той трябва да е знаел, че адвокатът е чернокож. Нарочно го е направил. Баща ти е лош човек.

— Майко, успокой се.

— Не, не. И като капак на всичко ще ти кажа нещо. Той предизвика този ден.

— Какво искаш да кажеш с това предизвика?

— Точно това, което казвам: той беше решил да ни раздели и допринесе за това. Ти знаеш, че е така. Знаеш го.

Да, да, той знаеше. Знаеше, че баща му беше направил много за сватбата му и благодареше на бога за това. Но трябваше да излъже и изрече:

— Но това е съвсем смешно.

И след като беше излъгал, съвсем непреднамерено каза истината:

— Аз обичам Анет. Обичам я от години. Много страдах, когато си мислех, че тя харесва Джо. Ти си мислеше същото, нали?

— Нищо подобно. Момичетата са лекомислени, те не знаят какво искат. А... а сега искам да те попитам, Дон. — Гласът ѝ стана приглушен, клепачите ѝ трептяха, сълзи напиреха в ъгълчетата на очите ѝ, докато говореше на пресекулки. — Знаеш ли... знаеш ли какво ми причиняваш? Знаеш ли? Разбиваш ми сърцето! Оставяш ме сама. Когато ти си заминеш, няма да имам никой, никой на този свят.

— *О, майко, моля те.*

— Дон. Дон.

Плачейки, тя протегна ръце към него, притисна го силно към себе си, тялото ѝ като че ли се тресеше около него, устните ѝ целуваха очите му, веждите му, бузите му.

Той я отдръпна от себе си с усилие и застана вкочанен, с широко отворени очи, гледаше как тялото ѝ трепери от главата до краката под тънкия халат. Наблюдаваше как тя се откъсна от него и се хвърли на канапето, хлипайки съкрушено:

— Ти не ме обичаш. Ти не ме обичаш.

В продължение на цяла минута той не отговори нищо, а после трябваше да се напрегне и да произнесе думите:

— Обичам те, мамо. Но днес е моят сватбен ден. И това, което е по-важно в момента е, че леля Фло е долу с годеника си. Как ще отидеш да го поздравяш, трябва да помислиш за това. Как ще го поздравяш! Защото ти познаваш леля Фло: тя няма да търпи глупости. Ако ти направиш бъркотия, тя... тя ще направи по-голяма. Затова те моля да си облечеш нещо и да слезеш долу да я поздравяш.

— Няма. И не желая този мъж да влиза в къщата ми.

— Той вече е в къщата и татко ще го посрещне. Ти познаваш татко.

— Да, да — сега гласът ѝ прозвуча като писък. — Познавам баща ти. Господи! Да, познавам го. Познавам го от трийсет мъчителни години.

След като пое дълбоко въздух, той се обърна и тръгна към вратата. Но там тя го спря. Гласът ѝ беше слаб, тя говореше умолително:

— Аз... аз още не мога да слеза долу. Нали виждаш, Дон.

— Да я изпратя ли горе?

Тя не отговори: вместо това, обърна главата си встрани, което той прие като съгласие и излезе от стаята.

Спря на най-горното стъпало, за секунда закри очите си с ръце, като че ли затваряше нещо, а после бързо слезе надолу по стълбите към гостната, откъдето се чуваха гласове.

Баща му стоеше с гръб към камината, украсена с цветя; а там, в края на канапето, на което седеше Фло, стоеше мъжът. При запознанство от такова разстояние цветът му не изглеждаше толкова тъмен както в началото, а по-скоро шоколадовокафяв. Може би не беше от чиста раса, но беше красавец, над шест фута и с добро телосложение: нито слаб, нито пълен, приличаше на атлет.

Баща му го поздравя с приповдигнат глас:

— А, ето ви и вас, героят на деня.

И още преди да е свършил, леля Фло стана от канапето, бързо дойде до него и протегна ръце.

— Здравей! Боже мой! Станал си неузнаваем.

Дон я хвана за ръцете, после се наведе към нея, целуна я по бузата и каза:

— Ти също, лельо Фло.

Това, помисли си той, е вярно, защото гласът ѝ звучеше малко напевно според него, а тоалетът ѝ, състоящ се от бледоморав костюм от кадифе и връхна дреха, която ѝ отиваше и беше праметната на облегалката на стола, беше страхотен. От спомените си за леля Фло като малко небрежна, жизнерадостна и мила, нямаше и следа в изисканата дама, която сега каза:

— Да те запозная с Харви.

Тя се обърна и го поведе за ръката към тъмнокожия мъж:

— Това е годеникът ми, мистър Харви Клемънт Линкълн Рочестър — тя наблягаше на всяка дума и се усмихваше широко на своя избраник.

Мъжът протегна ръка и каза:

— Приятно ми е. А колкото до Рочестър, веднага ще ви обясня, че нямам нищо общо с клоуна на Джак Бени; Линкълн няма нищо общо с президента, както и Клемънт няма нищо общо с министър-председателя на Англия, нито пък Харви с измисления заек, ако сте гледали филма.

Всички се смееха, а най-високо от тях Джо. Дон, гледайки ги, не можа да не се присъедини към общото одобрение, което видя в очите им и смехът се вля в собствения му регистър. Хареса му този човек. Но, за бога, ако той знаеше нещо, щеше да осуети плановете за днес, защото тя щеше да полудее. Ако беше протестант или дори атеист, можеше да се примири, но един чернокож, който сигурно щеше да ѝ стане зет! О, господи, това, че е адвокат, не променяше много нещата в случая. Но сега, от учтивост той попита госта:

— Като адвокат, сър, с какви дела се занимавате?

— На мошеници; предимно богати.

— О, Харви, това не е през цялото време. Имаш дела и на бедни.

Тя звучно целуна голямата ръка на облегалката на канапето и той, като я погледна, каза:

— Бедни или богати, всички те са мошеници?

Джо го гледаше. Представяше си го в съда: там би бил влиятелен; дори само присъствието му би означавало сила. А този глас... през последните няколко минути за втори път той се обърна към Фло с думата „жена“. По начина, по който я произнесе, тя прозвуча като милувка, же... на, както един мъж би казал скъ... па. Когато чу Дон да казва на Фло: „Мама те моли да се качиш горе. Още не е готова

с обличането, нали знаеш колко време ѝ отнема“, си помисли: „Да, ще мине доста време, преди тя да слезе долу и да поздрави този гост“.

— Добре, тогава — каза Фло, като се надигна от мястото си. — Планината ще отиде при Мохамед. — После погледна встрани към годеника си и го попита: — Ще се справиш ли докато се върна?

А отговорът на Харви бе:

— Нали знаеш как се чувствам без теб, затова не се бави.

Трябва да е объркал компанията, си мислеше Фло, докато се изкачваше по стълбите, не само с думите, но и с тона си.

Колкото повече Фло се приближаваше до вратата на Уинифред, толкова по-изправено вървеше. Почука и никой не ѝ отговори, тя внимателно отвори вратата и там, близо до прозореца, беше седнала сестра ѝ.

Фло затвори вратата след себе си и измина половината от разстоянието до Фло, преди да проговори.

— Здравей! — каза тя.

Но след като устните на Уинифред се свиха, стори ѝ се, че е паднала бомба. Разбира се, че Дон ѝ беше казал; сигурно ги беше видял да пристигат.

— Как си?

Като чу това, Уинифред се обърна и процеди през зъби:

— Как смееш?

— Как смея какво?

— Знаеш какво имам предвид, не се прави на глупачка! Да водиш чернокож тук!

— О, това ли било! — Фло сви рамене, преди да продължи. — Той не е чернокож; от смесена раса е и това няма никакво значение; изглежда добре, хубав е. Адвокат, джентълмен и с добро име.

— Престани! Имал бил добро име. Дори няма да го пуснат в работническите клубове в града. И ти го направи нарочно, нали, ти и той тайно го направихте.

— Какво имаш предвид, аз и той? Той не знае нищо за теб.

— Имам предвид Даниъл.

— Даниъл ли? Как да го разбирам?

— Осведомена съм, че едва не сте се сблъскали в Лондон и че си му казала, че си секретарка на някакъв адвокат, за когото си сгодена.

— Да, да, точно това му казах на Даниъл. Но той никога не се е срещал с адвокатата, въпреки че сега ми стана ясно защо ме покани на сватбата: мислила си, че съм се издигнала и ще си придадеш важност, ако кажеш, че сестра ти е сгодена за адвокат. Господи! Въобще не си се променила, Уини.

— И двете не сме се променили. Първия път трябваше да се ожениш за един беден застрахователен агент, пияница.

— Хари не беше пияница, не в този смисъл, той беше алкохолик и достатъчно свестен човек. Но според теб той беше някой, от когото да се срамуваш. Също като татко. Спомняш ли си татко?

— Да, да, спомням си баща ти.

— Тогава не е ли за учудване, че не пожела да отидеш да го видиш дори на смъртно легло. Дори от приличие не отиде да видиш мама. Не, на теб ти трябваше имущество и ти се лепна за Даниъл. Не че толкова много го харесваше, но можеше да ти осигури средства. Както и стана, нали?

Носът на Уинифред се набръчка и тя каза, изпълнена с омраза:

— Ти... ти нищо не знаеш за това. Винаги ще бъдеш на долното стъпало. Когато преди малко влезе в тази стая, говореше с акцент, който всеки невежа би забелязал, но сега отново си ти, нали? Тогава можеш да слезеш долу и да изведеш цветнокожия въвн от къщата ми. Можеш да се извиниш и да кажеш, че сте дошли само за малко. Разбра ли?

Фло бавно се изправи в целия си ръст и засенчи дребната, пълна фигура пред себе си. За секунда замълча, а след това каза:

— Дойдох за сватбата на Дон и двамата с годеника ми ще присъстваме на тази сватба. След това ще присъстваме и на тържеството. И чак тогава, вероятно, ще помислим за тръгване. Мистър Рочестър е джентълмен, с образование далеч по-солидно от това на мъжа ти и на синовете ти и ако не се отнасяш с него поне цивилизовано, можеш да се приготвиш за крясъци, защото ме познаваш, Уини: имам силен глас и мога да представям нещата, особено семейните истини, по доста забавен начин и така да накарам хората да се смеят, докато размишляват. Страшно ме бива, нали? Е, мога да те уверя, че ще си свърша работата. Ако до половин час не слезеш долу, обещавам ти един от най-добрите спектакли в живота ми,

единствено заради гостите ти, сто и трийсет, доколкото разбрах. Помисли си за това, Уини! Помисли си!

И след като каза това, тя бавно се обърна и излезе от стаята. Стъпките ѝ отекваха уверено, докато слизаше по стълбите.

Когато влезе в гостната, годеникът ѝ говореше:

— Баба ми и дядо ми се заселили тук към края на миналия век. Те дошли от Калифорния и били на служба при един джентълмен и семейството му в покрайнините на Лондон. Имали един син, който израснал в същия дом и станал нещо като прислужник; и непосредствено след последната война се оженил за една от прислужниците. Родил им се син и горе-долу по същото време на дъщерята от семейството и нейния съпруг, които живеели при родителите ѝ, им се родил третия поред син. Малкото момче от смесения брак — той посочи към себе си — и трите момчета израснаха заедно. Тях ги изпратиха в пансион, а мен в местното училище и после в гимназия. Единственият цветнокож, аз се откроявах там. — Той се усмихна широко. — След това, естествено, продължих в университета. Там не изпъквах толкова много, тъй като имаше и други с тъмни лица. Сега съм адвокат и това е.

На това място Фло тихо влезе в стаята и каза:

— А един от синовете на това семейство също е адвокат и му връчва дела. От по-младия остана съвсем малко, тъй като стана жертва на експлозия през войната. Но всеки месец го посещаваме. Тези трима братя са най-добрите му приятели.

За Даниъл, Джо и Дон беше ясно, както и очакваха, че на Фло никак не ѝ е било лесно горе, очите ѝ искряха и устните ѝ леко трепереха.

Явно Харви също беше забелязал това и каза:

— Ела тук.

Тя се подчини, той взе ръката ѝ в своята и, гледайки я в очите, попита:

— Искаш ли да си тръгваме?

Преди тя да има време да отговори, Даниъл се намеси с рязък тон:

— Да си тръгвате ли? Та тя току-що дойде.

Той бързо отиде до нея, хвана я за раменете ѝ и я накара да седне на канапето:

— Ти си дошла за сватбата. — Погледна намръщеното ѝ лице и добави: — И двамата сте дошли за сватбата и ще останете за нея. Вие сте мои гости и — той погледна към двамата си сина — гости на Дон и Джо. Прав ли съм?

Те отговориха в един глас:

— Да, разбира се.

Фло протегна ръка към Даниъл и каза:

— Всичко е наред. Аз съм добре. Уини се облича, скоро ще бъде тук.

— Добре, междувременно ще прием кафе, твърде рано е за нещо по-силно, поне за мен. А за вас? — Той погледна към Харви, който каза с усмивка:

— За мен също. Ще пия кафе.

— Тогава, извинете ме за секунда, отивам да кажа на Маги. Нея не сте я видели още, нали?

— Да, Стивън също.

— Е, добре, ще обиколим къщата. Имаме достатъчно време преди началото на голямото шоу, въпреки че би било по-добре, Дон, ако излезеш навън да провериш как вървят нещата под увеселителната тента.

Стана така, че Джо остана сам с тях и не след дълго каза, гледайки към мъжа, който все още стоеше изправен до канапето:

— Елате да седнете, изглеждате ми доста голям.

С леко кимване Харви седна на канапето до Фло и веднага сложи ръката си върху раменете ѝ, като я придърпа по-близо до себе си и сякаш беше разбрал, че в лицето на Джо има приятел.

— Зле ли мина горе? — попита я той.

— Не съвсем. Но ти знаеш, казвала съм ти, че никога не сме се разбирали, откакто за първи път изфъфлих името ѝ и я нарекох Уин вместо Уинифред. Аз бях на три години, а тя на десет, когато за първи път ми удари шамар. Но аз бях на шест, а тя на тринайсет, когато за първи път я ударих с лопатата за въглища. Оттогава войната ни е само словесна.

— Колко жалко — каза Джо, който беше седнал срещу тях и се смееше, — защото, ако щеш вярвай, лельо Фло... — Той се наведе към нея и шепнешком каза: — Ти не си единствения човек, на който понякога му се иска да използва лопатата за въглища. — После, като се

поизправи, добави с мрачен тон: — Мога да ти кажа, и то сериозно, че нямам представа как ще живеем веднъж, след като нейния любимец излезе от църквата днес, защото много добре знаеш, лельо Фло, че през всичките тези години той беше единственият смисъл на живота й.

— Това ми е ясно. Но съм озадачена как се стигна до там, че тя да одобри този брак?

— Ще бъда откровен. — Джо сниши глас. — Татко дърпаше конците.

— И тя допусна това?

— Случаят беше между чука и наковалнята. Нали знаеш, че татко има братовчед в Америка. Потръгнало му е доста в почти същия бизнес, както на татко, но в по-голям мащаб и преди около две години татко го помоли да намери работа за Дон. В същото време... — Той се поколеба и погледна към цветята върху камината, после прехапа устни, преди да се обърне към тях и да каже: — Той някак си разбра, че Анет си пада по Дон...

— Но тя трябва да е била по това време ученичка в манастира.

— Да, лельо Фло, почти на осемнайсет години. Можеше да учи в колеж — мисля, че искаше да стане учителка — но, очевидно, повече искаше Дон и така мама трябваше да избира дали синът й да замине в Америка или само на десет мили в Хейзъл Котидж в Нортъмбърлънд. И с голямо нежелание тя предпочете второто.

— На десет мили! И още не се е научила да кара кола! Чудя се как го е дпуснала.

— О, Бил я разхожда навсякъде. И въпреки всичко е съвсем наблизно. Това пак е работа на татко.

Джо направи гримаса, а Фло каза:

— Не се учудвам защо е под пара...

— А аз съм сигурен, че моята поява тук не е успокоила никак нещата — каза Харви.

— Твоята поява тук отвлече вниманието. — Джо се усмихна на Харви широко.

— Като червената светлина нагоре по пътя, само че в този случай черна. Както и да е. — Той притисна Фло към себе си. — А сега ще си представя, че съм в съда и тя е завела дело, а аз защитавам една самотна жена — той отново притисна Фло към себе си, — която не

само че е много хубава, но е мила и разбрана. Но най-голямото ѝ достойнство за мен е, че е най-добрата секретарка в този бизнес.

Те се смееха, когато Маги донесе кафето. Тя не реагира. Те отново се смееха, когато в стаята влезе Стивън и като видя гостенина, възкликна:

— О, *ти си* голям черен мъж!

Харви, който знаеше всичко за състоянието на Стивън, отговори:

— *А ти не си ли* голям бял мъж и то хубав, на всичко отгоре.

Те продължаваха да се смеят, когато заедно разгледаха увеселителната тента с килима с розов кант, гирляндите от цветя, висящи от стълб на стълб... Но смехът и разговорите секнаха, когато на прага, като прецъфтяло цвете, се появи Уини.

Случи се така, че най-близо до нея, на шест крачки, беше Харви и тъй като никой от останалите не проговори, нито продължи да върви, той тръгна напред и като застана пред нея, протегна ръка и с тон, какъвто през целия си живот тя не беше чувала във Фелбърн, каза:

— Трябва да ви се извиня, мисис Коулсън, за неочакваното ми присъствие на този специален за вас ден. — Плътният му глас се сниши дотолкова, че само тя можеше да го чуе и той добави: — Ако моето присъствие тук ви кара да се чувствате неудобно, аз ще си тръгна, защото не бих желал да ви притеснявам, особено на този ден.

Тя премигваше бързо. Насреща ѝ беше Фло, с каменно изражение на лицето и очи, в които прозираше заплахата, която тя не можеше да пренебрегне. Но дори и да нямаше нищо заплашително, щеше да ѝ бъде трудно да накара това необикновено създание да си тръгне. Тя беше така устроена, че сега си задаваше въпроса: как стана така, че тяхната Фло се хареса на мъж като този, нищо че беше черен, защото в него имаше нещо, не само във фигурата и погледа, и този негов глас, а просто имаше нещо. И тя не се изненада, когато се чу да казва:

— Аз... аз въобще не се притеснявам. А трябва ли?

Когато той взе ръката ѝ и я стисна здраво, но внимателно, тя не можа да определи новото чувство, което изпита към сестра си, защото никога през живота си досега не беше изпитвала ревност от нея...

След посещението до увеселителната площадка, изглежда някакво чувство на веселие обхвана цялата къща.

Точно в дванайсет часа Дон, издокаран за началото с изключение на сивия си цилиндър, изтича през страничната врата към задната част на къщата до жилището на Джо. И когато минаваше край един от малките прозорци още от самото построяване на къщичката, той направи крачка назад и наклони глава на една страна, защото там, коленичил до стола, стоеше Джо и очевидно се молеше.

Джо или видя сянката до прозореца, или усети, че има някой, защото бързо повдигна главата си и двамата за секунда се гледаха очи в очи.

Влязъл в стаята, Дон тихо каза:

— Притесняваш ли се за нещо, Джо?

— Не, не.

— Но ти... а...

— Да, молах се. Не се ли молиш понякога.

— Никога по обяд. Сигурен ли си, че няма нещо? Както и да е, напоследък не си ходил на църква. Ще те надушат; поне отец Коуди.

— Щом искаш да знаеш, млади момко, току-що се молах за... вас двамата, да бъдете щастливи.

— О, Джо. — Последва тишина и Дон импулсивно прегърна брат си, той го приемаше за свой брат във всяко едно отношение и след като го пусна, каза:

— Казвай какво търсиш по тия места!

— Исках... исках само да се обадя на Анет, да я чуя, да разбере как се чувства, а от къщи нямаше как, нали?

— Давай тогава. — Джо тръгна към съседната стая, която използваше за офис и изчака Дон да влезе вътре, а той отиде в спалнята си. Застана с гръб към вратата и наведе главата си надолу.

От офиса Даниъл говореше по телефона.

— Ти ли си, Сара? Аз съм. Би ли извикала мис Анет за малко на телефона?

— О, мистър Дон — гласът ѝ долиташе до него като шепот, — тя се облича. Тук е мисис Алисън.

— Ало! Кой е? О, Дон, какво има, за бога? Нали знаеш, че няма да ти върви, ако по някакъв начин се свържеш с нея преди сватбата.

— Мислех, че само ако се видим. Хайде, бъдеща бабо, само да я чуя!

— Да не си решил да я оставиш?

Той държеше телефонната слушалка на разстояние от лицето си и се усмихваше широко. Не можеше да си представи, че мама Алисън се шегува. Засмя се високо и каза:

— Да, точно това искам да й кажа. Хайде, само да я чуя.

— Не е хубаво, носи нещастие.

— Днес е щастлив ден.

Настъпи мълчание. В далечината се чу шепот от гласове и тя взе слушалката:

— Нещо лошо ли се е случило, Дон?

— Ни най-малко, скъпа. Просто... просто исках да разбера как се чувстваш.

— О, ужасно, цялата треперя и копнея да те видя. О, Дон, не мога да повярвам, че е толкова близо. — Тя говореше тихо.

— Още един час и ще те видя в църквата.

— Обичам те. Много те обичам.

— Аз не просто те обичам, обожавам те.

— О, не се изповядвай! — От другия край се разнесе смях. — Идолите са фалшиви.

— Да, фалшиви са, но аз обожавам моя идол. Добре, добре. Оставям те. Довиждане, любов моя. Не, не довиждане: au revoir.

Сватбената литургия свърши. Те бяха женени. Бяха едно цяло. Часът, който им се стори цяла вечност, беше към своя край. Взеха причастие. Изслушаха прочувствените слова на отец Рамшоу. Хорът възторжено запя; младият сопран извиваше трели толкова трогателно, че много хора се просълзиха. Те записаха имената си в регистъра: Анет Алисън беше станала Анет Коулсън. Погледнаха се един друг в очите и внимателният наблюдател щеше да забележи болката, с която настъпи облекчението. Навсякъде цареше оживление.

Когато излязоха от църковната канцелария и тръгнаха към първите пейки, се разнесоха звуците на органа. Майката на Анет плачеше, но очите на Унифред Коулсън бяха сухи, а закръгленото лице бяло като тебешир и като че ли Даниъл трябваше да я побутне към пътеката между пейките и вълн от църквата да се слоят с множеството от гости.

Изглежда фотографът скоро овладя положението, като се опита да заснеме младоженеца и младоженката с роднините от двете страни; кумът Джо и двете шаферки Джесика Баубънт и Айрини Шилтън, приятелки на Анет от ученическите години, които се бяха облегли на ръцете на Джо, хилеха се и всяка поотделно тайно се надяваше един ден да застане до Джо, както днес Анет стоеше до Дон.

Обичайните групички бяха събрани и фотографирани. Изведнъж Даниъл, застанал до Харви, изненада всички, като извика:

— Още една! Хайде, сега само мъжете. Какво ще кажеш, Харви?

И за да продължи изненадата, той накара Джо да застанат от двете страни на Харви, което според него щеше да спести догадките на гостите или да ги накара още повече да се чудят кой е този чернокож.

А те *наистина* се чудеха, но не им се отдаде възможност да научат чак докато след около час, когато се вдигаха тостовете, дяволът в Даниъл вдигна чаша за щастливото семейство и тостът завърши с думите:

— Знам, че те са първите, които ще се надяват следващата сватба в тази къща да бъде на етърва ми и нейния годеник.

И той посочи Харви, който седеше през три стола на централната маса. После като се наклони напред, той огледа реда в отсрещната посока, където седеше отец Рамшоу и каза:

— Ще ги венчаєте ли, отче?

Свещеникът отговори развеселен:

— Да ги венчая ли? Разбира се. Ще венчая и евреин с Алелуя, само и само да влезе в църква.

Разнесе се силен смях. Но Уини не се смееше; Джо също, защото си мислеше: не е много учтиво от твоя страна, татко. Тя страда и ти знаеш това. Но, може би, този беше начинът Даниъл да бъде внимателен, начин да спре кръвта от раната, в която беше забит ножа. Сега беше негов ред и това, което каза, беше по повода: не искаше да бъде забавен. Откровено каза, че всички в стаята знаят, че между него и Дон няма кръвна връзка, но дори и да бяха сиамски близнаци, нямаше да бъдат по-близки. И в тази връзка би искал да благодари на мъжа, когото наричаше „татко“ и на жената, която наричаше „майко“ за грижите към него през изминалите двайсет и пет години. И накрая се обърна към младоженеца и младоженката, вдигна чаша и каза:

— За двамата, които обичам най-много на света.

Като за кум речта му беше необикновена, сериозна и без нито една шега. Последваха аплодисменти, но те бяха сдържани и тук-там някои от гостите поклащаха глави.

Наистина този Джо Коулсън беше странен човек, от типа на ония, които не можеш да опознаеш съвсем. Чудесен счетоводител; винаги внимателен и учтив и в същото време благороден. Да, това беше точната дума за него: благороден. Но това, разбира се, често се случва с осиновените деца и е обяснимо, защото човек никога не знае откъде са се появили...

Младоженецът и младоженката се преобличаха: в отделни стаи, разбира се. Тръгваха в пет часа, за да хванат влака от Нюкасъл, с който щеше да започне сватбеното им пътешествие в Италия и щяха да бъдат заедно цели три седмици.

Когато Дон се появи от стаята си, не се изненада, че майка му стоеше до вратата на спалнята си и разговаряше с един от гостите. Останалите гости кръжаха около площадката и стълбището и къщата беше изпълнена със смях и дърдорене. Те сигурно прииждаха от увеселителната площадка. Щом го видя, Уинифред каза на госта:

— Извинете ме.

Тя протегна ръка към сина си.

— Само за секунда, скъпи.

Гласът ѝ беше висок и ясен като на майка, която иска да се сбогува със сина си насаме. Но веднъж, след като го въведе в стаята и затвори вратата, застана срещу него с ръце, хванати една в друга и притиснати в гърдите.

— Щеше да си заминеш, без да ми кажеш една дума, една дума насаме!

— Не е вярно, майко. Щях да дойда.

— Не, нямаше да дойдеш. Знаеш ли, че това е краят?

— *О, моля те. Моля те.* Не разваляй деня! — каза Дон, като затвори очи за момент. Но когато ги отвори, тя се беше приближила до него и той усети топлия полъх от думите ѝ върху лицето си.

— Когато се върнеш, може да не съм тук. Мисля, че няма да го понеса. Може да е свършено с мен.

— За бога, майко! — Тонът му беше рязък и когато главата ѝ започна да тресе от възбуда, той процеди през зъби: — Не започвай! За бога, недей да почваш отново!

— О! О! Досега не си ми говорил с такъв тон. Вече те губя. Защо трябва да преживявам всичко това? С какво съм го заслужила...? О, Дон. Дон.

Той отново се намери в прегръдките ѝ. Но не намери сили да я прегърне; близостта ѝ го отблъскваше и това чувство беше ново. Слагайки ръце върху раменете ѝ, той я отблъсна почти грубо и каза:

— Чуй ме, опитай се да бъдеш разумна: вече съм женен; започвам свой нов живот. Разбираш ли?

— Да, да, разбирам. Вече те загубих.

— Все още не си, но си на път. Аз те обичам. Ти си моя майка.

— Ти ме обичаш? — Гласът ѝ омекна. — Наистина ли ме обичаш, Дон?

— Да, да. — Той раздвижи ръцете си върху раменете ѝ като че ли искаше да я разтърси, но тялото ѝ не реагира.

Тя го гледаше втренчено и хлипаше:

— Обещай ми, че винаги ще ме обичаш. Ще запазиш ли малко обич за мен? Обещаваш ли?

Той изпита желание да се обърне и да избяга от нея, от къщата и от всички в нея. С изключение на Анет. Той си представи как държи Анет за ръка и двамата бягат. Но се чу да казва спокойно:

— Обещавам. Сега трябва да тръгна.

— Целуни ме.

Той бавно се наведе към нея, за да допре устни до бузата и отново се озова в прегръдките ѝ. Но сега с отворени устни тя целуваше неговите, стройното му тяло, притиснато до нейното.

Малко по-късно той успя да се измъкне от стаята; въпреки че не слезе направо долу, а отиде в банята и там, като заключи вратата, се наведе над мивката и изплакна обилно лицето си със студена вода. Целият трепереше. Тя не беше с ума си. Сигурно беше изгубила разсъдък си. Той изплакна устата си с шепа вода и разтри устните си; после подсуши лицето си, избърса капките вода отпред на костюма си и с усилие да се съвземе, няколко пъти дълбоко пое дъх, преди да излезе от банята.

На стълбището стоеше баща му.

— Идвах при теб. Къде беше? Анет те чака долу. Какво има?

— Нищо, нищо.

Даниъл погледна към коридора и тихо каза:

— Последно сбогом ли?

Дон бавно пое въздух, преди да каже:

— Да, татко, моето последно сбогом.

— Е, момчето ми, свърши; връвта е срязана. И нека да бъде така. Разбра ли ме?

— Да, да, разбрах.

Те се гледаха един друг в очите, както могат да се гледат двама мъже на една и съща възраст и с един и същи житейски опит.

— Да вървим тогава.

Даниъл го хвана за лакътя и го поведе надолу по стълбите към претъпканата гостна, където всички говореха едновременно и после се изнесоха на пътя.

Сега Анет беше в прегръдките на майка си; баща ѝ, на когото изглежда, беше трудно да размърда вдървеното си тяло, я целуна първо по едната буза, после по другата и каза спокойно:

— Господ да те пази, детето ми.

Сред оживлението не се забеляза отсъствието на двама души: майката на младоженеца и Стивън, братът на Дон. На Стивън пак му се случи неприятност, за която като цяло, никой не разбра; за всеки случай, той махаше с ръка от прозореца на горния етаж и то щастлив, защото баща му му беше позволил да слезе и гледа танците на площадката по-късно вечерта. Може би само Даниъл, Джо, Фло и Дон бяха забелязали отсъствието на Унифред.

Сега Дон и Анет бяха в колата. До единия прозорец стояха Даниъл и Джо, до другия Фло и всички говореха едновременно:

— Внимавайте по пътя!

— Успех в живота, момчето ми. — Тези бяха думите на Даниъл.

— Винаги сте добре дошли. — Това беше от Джо.

— Благодарим — отговориха двамата заедно и обърнаха главите си към другия прозорец, където Фло протегна ръка към ръката на Анет и каза с нежност:

— Обичайте се.

И двамата бяха твърде преситени, за да кажат нещо; и когато Дон превъртя ключа и колата заподскача, главите на Даниъл и Джо изчезнаха от прозореца и тяхното място зае отец Рамшоу, като се мъчеше да заглуши шума от двигателя.

— Като свещеник последната дума трябва да е моя. Господ да благослови и двама ви.

И с най-сериозно изражение на лицето си той извика:

— Ако се отбиете при папата, поздравете го от мен. И чуйте, да му подшушнете, че при мен има едно кюре, което е идеално за главен секретар. Бедният, мога да му го изпратя; необходимо е само да каже.

Двамата се разсмяха високо и Анет каза:

— Добре, отче, с удоволствие.

— Довиждане. Довиждане.

— Довиждане. Довиждане.

Гласовете изстреляха колата напред и с чувството, че нещо отзад трака, Дон каза:

— Обзалагам се, че са закачили нещо. Карай, по пътя ще спрем да видим.

Тогава Анет се обърна, погледна през задния прозорец и каза:

— Те бягат надолу по пътя.

— Може да бягат, скъпа, всички може да бягат, но няма да ни хванат. — Той я погледна и погледът му преливаше от любов. — Ние сме свободни. Разбираш ли това, скъпа? Свободни сме.

— О, да, да, за толкова много неща сме свободни. О, скъпи, край на притесненията, край на страха, че нещо може да стане ако и когато...

Той вдигна едната си ръка от волана, взе нейната и бързо я вдигна до устните си.

Наближаваха портата, която водеше към тесния страничен път, когато Анет още веднъж се обърна да погледне през задното стъкло и извика:

— Това са Джо и баща ти. Те бягат с нас.

Това бяха последните думи, които тя си спомняше. Видя фургона. Той беше като падаща върху тях кула, но преди да падне, ги издигна във въздуха и виковете им прозвучаха в ушите ѝ като на хора, които летят във въздуха точно преди колата да прелети над склона и да се блъсне, а тя знаеше, че ще се блъснат, защото колата беше станала голям кон, летящ кон. Той се издигна над желязната ограда, после се устреми към небето, право нагоре.

Всичко утихна.

Беше дванайсет и половина в неделя сутринта. В болницата Даниъл и Джо седяха от едната страна на малка маса, а Фло от другата. На друга маса бяха седнали Джанет и Джеймс Алисън; тя наведена напред с подпрени на масата лакти, а той изправен със затворени очи. Човек би могъл да помисли, че е задрямал, ако от време на време не поглеждаше Уинифред с безпокойство. Тя се разхождаше в свободната площ пред вратата на стаята, по шестнайсет крачки в двете посоки.

Никой нямаше да си спомни кога за първи път тя започна да крачи из стаята, въпреки че всеки щеше да си припомни как тя изкрещя, когато Даниъл се опита да я заведе за ръка до стола и едва не събори Фло на земята с рязкото замахване на ръката си; и когато Джо каза: „Моля те, мамо, няма да си помогнеш така“, а тя скръцна със зъби.

Единственият, който все още не се беше приближил до нея беше Харви. Сега той влезе в стаята с поднос за чай, сложи го на масата и подаде на всеки чаша чай. И когато върху подноса останаха две чаши, той взе едната, обърна се и бавно тръгна към Уинифред, като ѝ се изпречи и застана пред нея с чаша чай. За секунда той си помисли, че тя ще я блъсне от ръката му. Но за голямо учудване, тя не само взе чашата от него, но седна на най-близкия стол все едно, че кризата беше преминала.

Изглежда напрежението изчезна от стаята. Но само за малко, защото едва бяха отпили от чая, когато вратата се отвори и се появи сестрата от нощната смяна. Като погледна към мистър и мисис Алисън и се обърна към тях по име, тя каза:

— Сега бихте ли дошли с мен да видите дъщеря си? Тя се съвзе. Но можете да останете съвсем за малко.

И двамата скочиха от местата си като че ли беше включена една и съща електрическа инсталация и докато сестрата отваряше вратата, Уинифред я хвана за ръката и попита:

— А сина ми?

Сестрата каза:

— Все още е в операционната, мисис Коулсън. Докторът ще ви се обади веднага щом операцията свърши. Запазете спокойствие.

След като вратата се затвори, Уинифред отново започна да крачи напред-назад. Но сега повтаряше под носа си: „Запази спокойствие. Глупаци! Запази спокойствие. Запази спокойствие“. Думите се процеждаха през стиснатите ѝ зъби и когато тя повиши глас, Даниъл бързо стана от мястото си, хвана я за раменете и изсъска:

— Достатъчно! Престани! И се опитай да си представиш, че не си единствената, която се притеснява.

Малко грубо я блъсна към стола, изправи се над нея, като лицето му почти докосваше нейното и изръмжа:

— Пак те прихващат, и бога ми, така ще те цапна през лицето, че трудно ще виждаш. Разбра ли?

За втори път през тази седмица той заплашваше да я удари и когато тя го погледна, очите ѝ бяха изпълнени с такава омраза, че той почти можеше да я подуши. Изправи се задъхан, като че току-що се бяха мъчили да го удушат и се обърна към Джо и Харви, които стояха един до друг, готови сякаш да се намесят и да го възпрат.

След малко всички отново седнаха и Фло, като ги огледа, каза:

— Хайде, изпийте си чая. Изстива. — И като послушни деца мъжете взеха чашите си и отпиха от тях.

След около десетина минути вратата се отвори и се появиха двама мъже, които се представиха като мистър Ричардсън, хирургът, и доктор Уолтърс. И двамата изглеждаха изтощени, особено хирургът, който беше преbledнял.

Уинифред скочи от мястото си и се втурна към тях. Той я потупа по ръката и каза:

— Всичко е наред. Всичко е наред.

— Как е той? Как е синът ми?

— Седнете. Седнете.

Тя нетърпеливо поклати глава и остана права, а мистър Ричардсън, след като отмести поглед от нея към другата жена и тримата мъже и задържа погледа си върху Даниъл, каза тихо:

— Операцията продължи доста дълго.

— Той... той ще се оправи ли?

— Ще трябва да се изчака; доста е пострадал.

— Ще живее ли? — Уинифред запита настойчиво.

Той я погледна право в очите и каза:

— Това също не се знае, мисис Коулсън. — Гласът му беше напрегнат. — Ще ви обясня. — Той отново погледна Даниъл. — Няма да може да използва краката си. Пострадал е гръбнакът в областта на прешлените. Това може би няма да се окаже толкова сериозно, но белият дроб е разкъсан, а черният също е пострадад. От черния дроб ми се струва, че може да има сериозни последствия. Но все още е твърде рано. Сега ще ви посъветвам да се приберете в къщи и да си починете. По-късно ще има достатъчно време да...

— Аз няма да се прибера в къщи. Трябва да го видя. Ще бъда до него.

— Страхувам се, че няма да можете да останете, поне тази вечер не, мисис Коулсън.

Гласът на доктора беше категоричен:

— Моментът е много опасен. Елате пак сутринта и ще продължим, но в момента абсолютно забранявам да го безпокоите.

Сякаш тялото на Уини щеше да се пръсне: гърдите ѝ се надигаха, а бузите ѝ се бяха издули като че ли задържаше дъха си.

Гласът на Фло изглежда разчупи леда, когато тя попита:

— Как е Анет... жена му?

Сега доктор Уолтърс отговори на Фло:

— О, имала е голям късмет — каза той. — Счупена ръка, натъртени ребра и леко сътресение. Учудващо е, че се е отървала с толкова малко. Ще се оправи. Тя също има нужда от тишина и спокойствие. И както ви каза мистър Ричардсън, ще постъпите правилно, ако се приберете в къщи и си починете. Ние също. — Той наклони глава към колегата си: — С удоволствие бих си легнал. Надявам се, че ме разбираш.

— Да, разбира се. — Това беше гласът на Джо. — Ще... ще постъпим както казвате, докторе. И... много ви благодарим.

— О, да, да. — Думите на Джо като че ли напомниха на Даниъл, че трябва да бъде любезен и той се поколеба, преди да продължи. — Малко сме замаяни. Стана... стана така неочаквано. Сватбата... Току-що бяха тръгнали... Просто невероятно...

Мистър Ричардсън кимна, преди да каже каквото се полага в такива случаи:

— Случват се такива неща. Никой не знае защо. Но винаги има надежда. Сега ви пожелавам лека нощ. — Той се наведе към Даниъл и след това излезе, следван от доктор Уолтърс.

С изключение на Уини, всички се приготвиха да тръгват; тя продължаваше да стои и вцепенено гледаше напред. След като я погледна, Даниъл мина край нея и излезе. Фло също я погледна; даже се спря пред нея, преди да излезе.

Джо спря и каза:

— Хайде, мамо; утре, щом като станем, ще те докарам тук.

За малко му се стори, че тя е абсолютно решена да остане там, където стоеше, но когато погледна назад към чернокожия мъж, застанал на няколко крачки от нея и изглежда не възнамеряваше да мръдне оттам преди нея, тя се втурна напред, като се отскубна от ръката на Джо.

Джо и Харви размениха погледи; тръгнаха заедно след нея.

Когато се прибраха в къщи, беше два часа сутринта и Уини, която още не беше проговорила, тръгна направо към стаята си. Някакво чувство на зашеметеност изглежда беше обхванало и останалите, докато отпиваха от горещия чай, приготвен от Маги — тя, без да се оплаква от късния час, беше приготвила стаи за Фло и Харви.

С изключение на Стивън, всички бяха на крак преди осем сутринта. Предната вечер бяха дали на Стивън много силни успокоителни. Очевидно той беше станал свидетел на катастрофата от прозореца на таванската си стая, дълго крещя и стѐна и беше станал толкова необуздан, че се наложи да повикат лекар.

Маги беше на крак от шест часа. Приготви закуска, която никой не докосна. Седеше в дневната си с лице срещу Даниъл. Очите ѝ бяха зачервени и подути, а гласът ѝ съкрушен.

— Не можа да избяга в крайна сметка, нали?

Даниъл мъчително преглътна, преди да отговори:

— Не, не можа.

— Но ако състоянието му е толкова лошо, колкото казваш, тя пак може да го загуби. Всички може да го загубим, но по-добре да го видя

мъртъв, отколкото безпомощен, защото тогава ще се върне в началото, или преди него.

— О, не, за бога. Те си имат собствен дом и доколкото разбирам, Анет няма много тежки контузии и ще се грижи за него. И винаги ще има медицински сестри. Не, за бога! Маги, аз ще се погрижа за това: така или иначе, те трябва да почнат свой собствен живот. Тя може и да не се отдалечи от прага на вратата, но поне те ще си бъдат у тях. Той ще има съпруга.

Тя го погледна, преди да се обърне, и тръгна към скрина, откъдето извади чиста престилка. Докато я завързваше, попита:

— Ще се върнете ли за обяд?

— Съмнявам се — отговори той.

— А Фло и мистър Рочестър ще останат ли?

— Не знам... Какво мислиш за него? Изненада ли се, като разбра за кого се е сгодила?

— В началото може би — да, но после, не. Представям си колко много жени биха желали да се свържат с човек като него, образован и доста хубав. Те, всички черни, са хубави. Никога не съм виждала грозен чернокож. А ти?

— Като си помисля, май не съм. Както и да е, и двамата сме на едно мнение: мисля, че е постъпила добре за себе си, цветът е без значение. Сега трябва да тръгвам.

Той стоеше и я гледаше; после пристъпи напред и ръцете му я обгърнаха, а нейните се увиха около него и двамата стояха прегърнати; заровил глава в рамото ѝ, той промълви:

— О, Маги, съкрушен съм, не само заради себе си, но и заради него. Страх ме е да мисля за бъдещето.

Тя го отдръпна от себе си и изтри сълзите от бузите си с единия си пръст.

— Нищо не може да се направи. Вчерашният ден доказва това. Бог взима, бог дава. Тръгвай сега; и да не забравиш да се обадиш от болницата.

Той кимна, но не каза нищо повече и излезе. В хола Фло и Харви вече го очакваха прави заедно с Джо и като го видя, Фло бързо се втурна към него:

— Опитах се да говоря с нея, но тя не си отвори устата.

— Къде е тя?

— В трапезарията пие чай; нищичко не е хапнала.

— Нищо, това няма да ѝ навреди. — Гласът му беше мрачен. — Тя има достатъчно сланини, които да я крепят. Доведи я. Кажи ѝ, че сме готови и я чакаме.

— Тя е готова и чака почти от един час. — Фло, изглежда се притесни от отношението на Даниъл, но той си каза думата.

Напрежението като че се повишаваше и Джо запита Харви:

— Ще си тръгваш ли днес?

— Въобще не е належащо. И двамата имаме една седмица отпуск; бихме могли да останем и да помогнем с нещо. — Той погледна към Даниъл, а Даниъл спокойно каза:

— По всяко време сте добре дошли. Оставам на вас да решите.

От коридора се появи Фло, следвана от Уинифред, която мина край тях все едно, че бяха невидими, излезе от къщата и зае мястото си в колата на пътя; докато се наместваше, подпъхна краищата на палтото си под краката, като че ли искаше да предотврати докосване с крака на мъжа си.

Даниъл отмести поглед от счупената ограда, когато минаваха през портата и излизаха на пътя и не каза нито дума, докато не приближиха болницата. Тогава, сякаш шепнейки на някого, той мрачно каза:

— Само да си посмяла да направиш тук истеричното си шоу, помни — аз имам по-добро: нали знаеш, че има съвсем обикновен лек за истерия.

Тя не отговори веднага; всъщност чак когато той паркира сред редицата от коли в предния двор на болницата, тя каза зловецко:

— Ще си разчистя сметките с теб. *Ще видиш.*

На което той отговори:

— Ще си разчистим сметките и ще се моля на господата това да стане скоро.

Докато тя крачеше към болницата, той се обърна назад към другите, които слизаха от тяхната кола и заедно с тях влезе в приемната. Там чу Уинифред високо да заявява: „Искам да видя доктор Ричардсън“ и отговора на дежурния: „Съжалявам, но доктор Ричардсън е в операционната в момента, но можете да изчакате в чакалнята, ще ви извикам друг лекар“.

Даниъл беше застанал пред него и се намеси в разговора, като попречи на жена си да продължи:

— Бихте ли ми казали в кое отделение е синът ми? Сигурно ви е нямало тук по-рано; той е опериран, казва се Коулсън.

— Да, да — дежурният кимна — зная, но нали ви казах, че ако изчакате, ще повикам друг лекар.

— Благодаря.

Той тръгна, следван от Джо, Фло и Харви, независимо че Уинифред остана там цяла минута, преди да тръгне след тях.

В чакалнята имаше повече хора, отколкото когато си бяха тръгнали рано сутринта; поне една дузина хора чакаха и само три места бяха останали свободни. На всичко отгоре три деца се гонеха между масите.

След като хвърли един поглед, Уинифред се върна в коридора. Джо и Даниъл бързо размениха погледи и Джо излезе след нея.

Харви придружи Фло до свободното място и седна до нея, а Даниъл застана близо до вратата и всички усетиха тишината, която настъпи в стаята. Бяла жена с черен мъж. И то какъв! И двамата издокарани, а не като онези смесени двойки, които човек може да види в Богс и които предизвикваха обществеността; на тия двамата не им пукаше. Това някак си се излъчваше от възрастните, които с изключение на младежа и мъжа, бяха все жени.

Но те едва бяха постояли няколко минути, когато вратата се отвори и Джо извика:

— Татко.

После кимна към Фло и Харви. И ето ги отново в коридора, застанали пред млад доктор, който обясняваше:

— Мистър Ричардсън би желал да ви види. Ще бъде свободен след половин час. Междувременно може да видите пациента, но само за малко. Във всеки случай, мистър Коулсън още е в безсъзнание. Ще трябва да мине известно време. Ако обичате, оттук. И... моля ви, по двама.

Той ги поведе през коридора, после през друг коридор и излязоха на една площадка, водеща към отделение, там беше много оживено и тракаха чинии върху количката за храна, която изнасяха навън. Младият лекар спря пред вратата. После като кимна първо на Даниъл, а след това и на Уинифред, отвори вратата и те влязоха.

Даниъл бавно се приближи до леглото и погледна към сина си, който би могъл да бъде и мъртъв, толкова безцветна беше кожата му. В едната му ноздра имаше тръбичка, на ръцете му също, а над краката му висеше шина.

Даниъл затвори очи за секунда: гърлото му беше свито, а душата му крещеше: „Краката му! Краката му!“. Когато чу някой до него да диша тежко, той отвори очи и погледна през леглото към жена си. Лицето ѝ беше изкривено от мъка и по брадичката ѝ се стичаха сълзи. Тя стенеше.

Една сестра, която той не можа да разбере откъде се беше появила, внимателно хвана Унифред за ръката и каза:

— Елате! Елате, моля.

Унифред блъсна ръката ѝ настрани и промълви:

— Искам да остана. Ще седя до него.

— Докторът каза...

— Аз съм негова майка. — Тя почти изсъска в лицето на сестрата, а тя като че ли умолително погледна през леглото към Даниъл. В отговор на това той пристъпи към леглото и Унифред бързо се отдалечи. Тръгна към вратата, като негодуваше:

— Искам да се видя със специалиста. Не лекаря, не хирурга, а специалиста.

Даниъл едва забележимо поклати глава и тихо запита сестрата:

— Кога... кога според вас ще се съвземе?

Отговорът беше:

— Не знам... не се знае.

Тогава той попита:

— В кое отделение е жена му? Мисис Коулсън?

— Мисля, че е на горния етаж.

— Благодаря ви.

Няколко минути по-късно го въведоха в едно странично отделение и там, за своя изненада, той видя Анет да седи в леглото, подпряна от двете страни. Очите ѝ бяха отворени и когато той се приближи до нея, видя, че едната ѝ ръка беше в гипс и дясната половина на лицето съвсем безкръвна, както след внезапен удар.

Гласът ѝ прозвуча слабо, когато каза: „Татко“.

— О, миличката. О, скъпа моя. — Той вдигна другата ѝ ръка от завивката и я погали.

Тогава тя попита:

— Дон? — И после пак: — Дон? Много... ли е зле? Те... няма... да ми кажат.

Той преглътна, преди да я излъже:

— Ще... се оправи. Разбрах... разбрах, че краката му са пострадали. Още не е в съзнание, но ще се оправи. Ще видиш.

Сестрата влезе след него в отделението, подаде му стол, той ѝ кимна в знак на благодарност и седна.

— О, скъпа, недей, не плачи! — каза той, като все още държеше счупената ѝ ръка.

— Ние... ние...

— Да, скъпа?

— Бя... гахме.

— О, да, да, бягахте. Пак ще избягате, скъпа. Не се тревожи.

— Защо, татко? О, защо стана така?

Последната дума беше казана с по-силен глас и подейства като сигнал за сестрата, при което Даниъл се отдръпна, а тя започна да я успокоява:

— Хайде, сега трябва да поспиш пак. Ще ти донеса да пийнеш нещо и после ще си почиваш. След това ще се почувстваш по-добре.

Даниъл се отдалечи от леглото. Само преди няколко часа тя беше булка, красива булка, а сега изглеждаше като някой, който по невнимание е стъпил на боксовия ринг и здравата си е изпатил.

Той почака в коридора, докато сестрата излезе от отделението и тихо попита:

— Какво е състоянието ѝ?

— За голямо учудване се е отървала леко. Цялото ѝ тяло, естествено, е натъртено, но единствената счупена кост е на ръката. Като по чудо се е спасила, докато съпругът ѝ, както разбирам, е доста зле. Вие... баща ѝ ли сте?

— Свекърът ѝ.

— О, значи той е ваш син?

— Да, мой... — Но не можа да довърши изречението, защото сестрата продължи:

— Каква трагедия! Само няколко часа след сватбата, точно преди сватбеното пътешествие. Да не повярваш, че се случват такива неща.

Когато по-късно той излезе от тоалетната, очите му бяха зачервени, но изглеждаше по-спокоен. И докато вървеше към чакалнята, едва не се сблъска с хирурга.

— А, ето ви и вас, мистър Коулсън. Искрах да си поговорим.

— Добро утро, мистър Ричардсън. Току-що ходих да видя снаха си.

— О, да, да. Имала е късмет. Чудна работа как се е отървала с толкова малко. Бихте ли дошли за малко в офиса ми?

Те влязоха в малка стая и хирургът посочи един стол:

— Седнете.

Той зае мястото си зад едно дълго бюро, хвана с две ръце попивателната и като се наклони напред, каза:

— Съжалявам, мистър Коулсън, но съм принуден да ви помоля да разговаряте сериозно с жена си по отношение посещенията при сина ѝ, поне през следващите няколко дни, докато не сме напълно сигурни за състоянието му. Както вече ви казах, възможно е да не може да върви повече, а и дробът му е съвсем увреден. Честно да ви кажа, имал е късмет, че е останал жив, ако мога така да се изразя. Като се има предвид проблема с черния дроб, той няма да е в състояние да задържа. На всичко отгоре трябваше да махнем и част от белите дробове.

Той направи пауза и като протегна ръка, потупа края на попивателната преса, като че ли по този начин изразяваше съчувствието си към Даниъл и каза:

— Зная, че звучи достатъчно ужасно, но можеше да бъде и по-лошо. Това са проблеми с физическото състояние, които по един или друг начин могат да се лекуват, но докато той не дойде в пълно съзнание, откровено казано, не може да се разбере какво е станало тук. — Той се потупа по челото. — Проблемът е, че трябва да си отговорите на въпроса дали е за предпочитане да го видите мъртъв, с което да се сложи край на предстоящите мъки, или да бъде жив и до края на живота си да бъде обслужван. А кога ще стане ясно... не мога да се ангажирам с време. Не знаем дали мозъка е засегнат, въпреки че открихме леко счупване на черепа. Същият въпрос ще важи и за него, когато разбере за състоянието си: дали ще иска да продължи да живее. И в двата случая желанието е от първостепенно значение, но е необходимо време, за да се отговори на този въпрос. И както ви казах,

следващите дни са решаващи: затова настоявам да не се подлага на излишно напрежение, защото съм привърженик на теорията, че в много случаи, когато пациентът очевидно е в безсъзнание, той може да приеме емоциите на околните. А жена ви... вие я познавате по-добре от всеки друг, изглежда е с крайно изпънати нерви. Прав ли съм?

Даниъл погледна хирурга за секунда и тогава отговори:

— Да, прав сте, съвсем сте прав. Работата е там, че той е смисълът на живота й години наред. И няма какво да крия, още вчера тя обезумя при мисълта, че го губи чрез брака му. Но сега, ако му се случи нещо... О! — Той замахна с ръка пред лицето си като че ли пъдеше някоя муха. — Много е сложно всичко. Но ще се погрижа посещенията й да бъдат кратки.

Мистър Ричардсън стана от мястото си и каза:

— Благодаря ви. Ще предупредя, че само вие двамата ще можете да идвате при него през следващите няколко дни и то само за няколко минути. Но — той сви рамене — тя, изглежда, е твърдо убедена, че ще остане при него. Много ви моля да я убедите, че в момента това не е за негово добро.

— Можете да разчитате.

Още докато изричаше тези думи, в представите му се разиграваше сцената, когато той й казва, че трябва да изпълнява заповедите на лекаря, в противен случай лошо й се пише. Тази, последната част, го накара видимо да потръпне, защото нямаше съмнение, че ако тя се държи като предния ден, той няма да посегне.

Мистър Ричардсън каза любезно:

— А на вас, мистър Коулсън, няма да казвам да не се тревожите, защото е безсмислено, може да си починете и да сте сигурен, че ще направим всичко възможно, за да го върнем отново в живота; и когато или ако това приключи, да му помогнем да приеме живота, който му предстои.

— Благодаря, наистина ви благодаря.

Те се разделиха в коридора; нямаше нужда Даниъл да отива в чакалнята, за да вземе Унифред, защото тя чакаше пред рецепцията. И това, което трябваше да каже, привлече вниманието не само на хората зад рецепцията, но и на тези в залата.

— Няма да оставя нещата така. Ще пиша до министерството на здравеопазването. Другите хора могат да стоят при пациентите, при

семействата си. Кой е той, в края на краищата?

Гласът на Даниъл прозвуча като шепот, но думите се изсипаха от устата му, все едно че изпиляваше желязо.

— Само човекът, който спаси живота на любимия ти син. На твоя син. На никой друг. И никой друг не изпитва болка и не се тревожи, само ти. Отиде ли да видиш Анет? Не. Не. Сега слушай! Изчезвай!

След като изгледа свирепо зяпналите наоколо лица, тя напусна сградата. Докато вървеше към колата се обърна назад, погледна го и процеди през зъби:

— Как можа да ме изложиш така!

— Никой не е в състояние да те изложи, защото ти си експерт в това отношение и се излагаш сама. И винаги е било така. Сега влизай в колата!

Той беше седнал вътре и запалваше двигателя, а тя все още стоеше там, докато звукът от смяната на скоростите не я накара да отвори вратата и да се свлече като тежък куфар върху седалката.

Отново не си размениха нито дума по време на пътуването и колата едва беше спряла, когато тя блъсна вратата, за да я отвори и се измъкна навън. И той отново се изненада, че с нейните килограми тя успяваше да се движи толкова леко, особено сега, когато прекоси пътя на бегот като младо момиче.

Джо беше пристигнал вече и бързо се насочи към колата на Даниъл. Наведе се до прозореца и каза:

— Внимавай с нея, иначе...

— Иначе какво?

Когато Даниъл излезе от колата, Джо отговори:

— На твое място бих извикал лекар. Ако тя продължава така, нещо ще щракне.

— То отдавна е щракнало, Джо. — Гласът на Даниъл прозвуча мрачно.

— Донякъде, да, но това е различно. Тя никога досега не е трябвало да се справя с такова нещо.

— Както и никой от нас.

— Да, прав си, напълно си прав. Да извикам ли лекар?

— Да, обади му се. Не че това ще помогне.

Даниъл знаеше, че е прекалено рано за алкохол, но също така знаеше, че трябва да изпие едно силно уиски, преди да се качи горе и

да се изправи срещу нея с новината, че няма да може да се грижи за детето си в болницата.

Той току-що беше изпил едно двойно уиски, когато вратата се отвори и един глас каза тихо:

— Татко!

Обърна се и видя Стивън да стои там колебливо. Даниъл тръгна към него и каза:

— Рано си слязъл. — Но не му зададе следващия въпрос: Защо и при това сам?

Вместо това попита:

— Къде са останалите?

— Маги е в кухнята, татко. Лили отиде на църква с Бил и мисля, че — той спря за момент и наклони главата си на една страна — Пеги мие банята. Не моята; аз бях послушен. Да, татко, бях.

— Умно момче. — Даниъл сложи ръка върху рамото на сина си. — Добре, а сега какво ще правиш?

— Искам... искам да намеря Джо. Искам... искам да го попитам за Дон и Анет.

От доста дълго време за Даниъл беше ясно, че Джо беше този, който момчето търсеше в случай, че се нуждаеше от помощ, а не него, своя баща. Той каза:

— Виж сега, мисля, че Джо ще бъде зает, тъй като всички току-що идваме от болницата и затова по-добре...

Стивън го прекъсна и бързо каза:

— Не ме... не ме изпращай горе, татко. Моля те; не ме изпращай горе. Много... много ми е мъчно. Искам... искам да отида да видя Дон. Аз... аз видях какво се случи вчера. Аз...

— Да, зная, че видя — Даниъл рязко го прекъсна — и че си разстроен, но сега искам да пазиш тишина и да ме слушаш. А аз ти обещавам: в момента, в който Дон и Анет се възстановят малко, аз самият ще те заведа при тях в болницата. Какво ще кажеш?

— Наистина ли?

— Да. Обещавам ти. В момента, в който се почувстват по-добре. Но ти трябва да бъдеш послушен. Нали знаеш какво означава това?

Момчето наведе глава и хленчейки като дете, каза:

— Да, татко, знам. Ще бъда послушен.

— Тогава отивай в кухнята и остани при Маги, докато аз се отбия горе, после ще слеза и ще си бъбрим. А може да изиграем един билиард.

— Наистина ли, татко? Ще играеш билиард с мен?

— Да, ще играя. Сега отивай!

Стивън се ухили от удоволствие, обърна се и като си влачеше краката, тръгна към кухнята. А Даниъл, гледайки към гарафата на шкафа, се поколеба малко преди да излезе и да се качи горе.

Вместо да почука на стаята на жена си, той попита:

— Там ли си?

Почака и когато никой не отговори, отвори вратата и влезе. Тя се беше преоблякла и седеше пред тоалетката. Често се беше чудил защо тя седи пред огледалото толкова дълго време, но реши, че се любува на гладката кожа и на това, че няма нито един бял косъм. А това го накара да се зачуди още повече защо тя не се замисли как да свали някой друг излишен килограм, защото без тях тя щеше да бъде доста представителна жена. Проблемите ѝ с храненето, беше казал лекарят, идваха от вътрешни тревоги. Сега и той можеше да го каже — вътрешни тревоги — тревоги, с които беше обременила цялото семейство през изминалите години.

Той се приближи до леглото и като се хвана за колоната, каза:

— Трябва да ти кажа нещо.

Тя не отговори, а само го гледаше през огледалото, както винаги, когато седеше пред тоалетката.

— Става въпрос за посещенията в болницата — каза той. — Господин Ричардсън смята, че е за препоръчване през следващите няколко дни посещенията ни да бъдат много кратки, само една-две минути. Това ще даде по-добра възможност на Дон...

— По-добра възможност? — Тялото ѝ бавно се раздвижи върху стола и тлъстините ѝ като че ли се разляха на тласъци. Той видя мускулите на ръцете ѝ да се издуват под прилепналите ръкави на дрехата ѝ. Големите ѝ гърди се надигнаха. За всеки друг тези движения със сигурност биха били намек за съблазнителност, но при Уинифред, както той много добре предчувства, това не беше сигнал за нищо друго, освен надигаща се ярост.

Думите ѝ, също както и движенията ѝ, в началото бяха по-спокойни.

— По-добра възможност ли? — каза тя. — По-добра възможност? Съгласен си да му дадеш възможност? Съвестта ли те гризе? Ти подреди живота му: ти подготви сватбата му; щеше да направиш всичко, само и само да го отделиш от мен. Но встъпването му в брак беше нещо като официално прикритие на собствените ти действия, нали? — Тя говореше с по-висок глас, но още не беше започнала да крещи. — Не можа да се примириш с мисълта, че го пазех чист, че се погрижих той да тръгне по стъпките ти с оная мръсница.

— Престани! Затвори си устата!

Движението, което сега тя направи, беше скок. Изправи се на крака до леглото и хвана другата дървена подпора, като че ли се готвеше да я извие и измъкне от леглото.

— Да не си посмял повече да ми казваш да си затварям устата! А сега ме чуй. Ако синът ми умре, ще те убия. Разбра ли? — Тя крещеше. — Ти копнееше за миналата нощ, когато той щеше да се опозори и да стане мъж, също като теб с оная мръсница.

Ударът попадна точно през устата и тя дори не залитна. Вместо това вдигна ръцете си и започна да дращи лицето му, като бълваше цинизми и той просто не вярваше на ушите си.

Хвана я за гърлото, започна да се бори с нея, и когато надигащата се в него омраза стана толкова силна, колкото нейната, той не искаше да знае какво ще стане по-нататък; през размазаната кръв видя тъмнокожото лице пред себе си и Джо, който здраво беше хванал Уинифред, когато тя се просна върху шезлонга до леглото.

Пеги се появи на вратата шокирана и Джо извика:

— Доведи Маги!

Изглежда Маги вече беше там, защото в следващия миг тя влезе в стаята, въпреки че се спря за малко и се втренчи в Даниъл. По лицето му се стичаше кръв от раздраните му бузи.

Тя бързо се обърна към Пеги и извика:

— Намери мисис Джаксън, тя е в градината със Стивън. После извикай лекар.

А на Харви каза тихо:

— Изведете го!

Даниъл се остави да го отведа от стаята. Но на площадката и двамата спряха, изненадани от присъствието на свещеника на

стълбите.

Отец Коуди беше на трийсет и няколко години. Имаше вид на аскет, говореше отсечено и в гласа му не се долавяше никакъв акцент.

— Чух врявата — каза той. — Отбих се между службите да видя как я карат младите. Мили боже! Вие сте се били. Мисля, че не е време за взаимни обвинения. Напоследък жена ви страдаше. Не знаехте ли? Тя има нужда от спокойствие. И особено в такова състояние. Тия две дечица вчера! Но знаете ли — той вдигна ръка — казват, че греховете на бащите се предават на децата, дори до третото и четвъртото поколение. Всичко в живота се заплаща. Господ се грижи за това. Да, Той...

— Изчезвай! — Даниъл се беше измъкнал от ръцете на Харви.

— Как смееш! Как смееш! — Свещеникът хвана двете си ръце. — Не се отнасяй така с мен, Даниъл Коулсън. В момента аз съм изповедник на жена ти. Сигурен съм, че тя има нужда от помощта ми.

— Виж какво! Ако не искаш да ти помогна да излезеш отук с ритник в задника, обръщай се и изчезвай. И да не си влязъл повече в къщата ми!

Отец Коуди погледна Харви, като очакваше той да възрази на този объркан човек; но всичко, което чернокожият мъж каза със сериозен тон, беше:

— На ваше място бих постъпил така, както ми казват, и то бързо.

— Не можете да ме заплашите. — Отец Коуди премести погледа си от Харви на Даниъл. Но когато той бързо се запъти към него със свити юмруци, свещеникът прецени положението си и рязко се обърна като каза: — Господ решава нещата по свой начин: Той закриля избранниците си, ще видиш.

— *Върви по дяволите* и още по-нататък!

Двамата мъже стояха на най-горното стъпало и гледаха как облечената в черно фигура пресича хола и излиза от къщата. Сега Харви хвана Даниъл за ръката и каза:

— Хайде! Ще те изчистя. — После той добави нещо, което при други обстоятелства би предизвикало смях: — Хич не го е страх, че отива по дяволите. Видя ли го как се кръсти долу на стълбите?

Лекарят даде на Унифред успокоително, почти без тя да разбере, защото яростта ѝ още бушуваше. А когато видя лицето на Даниъл, каза:

— Ако беше тигър, щеше да забие ноктите си малко по-навътре; по-добре да ти сложа инжекция.

По-късно, когато се канеше да тръгва, каза:

— Някой от следващите дни тя ще има нужда от помощ, специална помощ. Разбираш ли?

Даниъл не само че беше наясно с това, но се молеше да стане по-скоро...

Беше около два часа, когато дойде отец Рамшоу. Къщата беше необикновено тиха. Той влезе в хола, а след това тръгна направо към кухнята и попита Маги:

— Къде са останалите?

— Мисля, че ще го намерите в кабинета, отче — каза тя. — Останалите са в стаите си.

— Да, него искам да видя. Сложила ли си чай?

— Не, но ако желаете, мога да сложа веднага, отче.

— С удоволствие ще изпия един чай щом стане готов.

Той излезе, прекоси хола и се отправи към вратата, която водеше към кабинета. След като почука, каза:

— Аз съм.

Даниъл свали краката си от коженото канапе и седна; свещеникът се спря с отворена уста и каза:

— О, господи, не! Как се стигна дотук? И аз какви въпроси задавам.

Той седна на ръба на канапето и като клатеше глава, промълви:

— Трябва да се направи нещо. Но какво, само господ знае. Такива неща винаги стигат до кулминация, в този случай лицето ти. Добре ли се чувстваш?

— Не съвсем, отче. За помощника си ли дойдохте?

— О, да. Да. — Като придаде строг израз на лицето си, свещеникът каза: — Знаеш ли, че си го обидил? И доколкото разбирам, си го пратил по дяволите; така си казал в действителност. — Той се обърна леко встрани: — О, колко пъти съм си мечтал да събера достатъчно смелост, за да кажа това. — И после бързо добави: — Не се опитвай да се смееш, ще те заболи, нали виждам.

Известно време двамата се гледаха един друг в настъпилата тишина и свещеникът промълви със сериозен тон:

— Сигурно съвсем е откачила. И как се стигна до тук, все пак?

— Тя направи сцена в болницата, защото не ѝ позволяваха да стои при Дон и лекарят ме извика настрана и ме помоли да я убедя през следващите няколко дни да идва за по няколко минути, а не да стои с часове, дни или нощи, както тя искаше. Аз отидох и ѝ го казах съвсем спокойно. Но тогава — той въздъхна — тя каза, че аз съм виновен за катастрофата. Аз съм ги бил подвел да се оженят и ако не трябвало да заминат с тази кола точно по това време, всичко това нямало да се случи. Цялата отговорност пада върху мен.

— Слушай, Даниъл, погледни на нещата от тази страна: тя е права, от това, което знам, ти си допринесъл, за да се съберат и да се оженят вчера. Странно, но в известен смисъл тя е права. Намеренията ти са били добри. Да, наистина са били добри. Искал си да спасиш момчето от пълното му обсебване. Ако има обратен едипов комплекс, този случай е точно такъв. Това може би е най-лошият случай, за който съм чувал. Знам и други такива случаи. Не е нещо необикновено. Напротив; но голяма част от него е скрита. Колко жени гледат на снахите си като на мръсници? Създават им неприятности и дори разделят семейството. Познавам една жена, която уреди развод. Да, дори бяха католици. Тя ги раздели, като ги накара да се намразят. След време младите се срещнали на улицата и както той ми разказа, казал на жена си: „Трябва да съм бил луд, за да я послушам и да я поставя пред теб. Ако можеше да се върнеш, щях да я поставя на мястото ѝ“. Така и стана и десет години живяха щастливо. Но всичко свърши по много странен начин, мъжът умря и няма да повярваш, но двете жени живяха години наред заедно като приятелки. Вярваш ли ми? Няма нищо странно в човешката природа. Знаеш ли, част от нещата ги виждам отвътре. — Той спря, силно разтърка с ръка гладко избръснатите си бузи и тихо каза: — Опасявам се, че скоро ще трябва да я отведат. Разбираш ли? Поне за известно време. Тя има нужда от специални грижи. За нейно добро ще бъде.

Даниъл гледаше свещеника. Беше изненадан да чуе изказана на глас мисълта, която беше в ума му от дълго време. Но тогава си казваше, че не е редно да си мислиш, че някой е душевноболен само защото проявява неестествена страст към сина си. Но тази страст не я ли побърка?

— Разбрах, че Дон е зле. Струва ми се, че ще е по-добре, ако всевишният си го прибере...

— Как можахте да го кажете, отче? Дори хирургът, мистър Ричардсън, не се отказа. Искам да кажа, че...

— Знам какво искаш да кажеш: докато има живот, има надежда. Но случайно познавам Фреди Ричардсън. Още от малък познавам семейството. Свързах се с него. Не знаех дали той или някой друг ще се заеме с Дон, но предчувствах, че знае за случая и той каза, че момчето е зле. И мисля, че трябва да приемеш истината. Сигурен съм, че ти ще можеш, но за нея се съмнявам. Преди малко ти ми каза, че се надяваш той отново да проходи, а аз мислех да те разубедя и го направих. Но сега като те гледам, чудя се дали ти дадох най-добрия съвет. Понякога ми се ще да съм по-близо до бога и тогава ще знам как да постъпя при такива обстоятелства.

Даниъл започна да се изправя и когато стъпи на краката си, каза:

— Мисля, че сте достатъчно близо, отче, толкова близо, колкото всеки друг би могъл да бъде.

— О, не приемай нещата така. Не исках да се изкарам светец или нещо подобно. Не съм безгрешен.

— Знам какво искате да кажете, отче, аз също ще ви кажа нещо сега. Сигурно го казвам, защото не знам дали съм буден или сънувам, но вие сте най-добрият ми приятел: знаете всичко за мен, и хубаво, и лошо; и мисля, че каквото и да ви кажа, никога няма да се обърнете срещу мен, дори и ако ви кажа, че тази сутрин исках да я унищожа.

— Сигурен съм, че при тези обстоятелства, това е съвсем естествена реакция, но човек трябва да се владее. Да не мислиш, че не съм изпадал в такова положение. — Той се усмихна кисело и каза: — Благодаря ти, Даниъл, че ме нарече приятел. Благодаря ти. Сега трябва да тръгвам, но — тук той размаха пръст срещу Даниъл — преди да изляза, трябва да те порица за това, че обиди помощника ми и го прати по дяволите. Тази история трябва да приключи. Аз съм единственият, който може да се възползва от тази привилегия.

Даниъл издаде звук, който би могъл да мине за смях и каза:

— Добре, отче, да не е посмял да се приближи до мен, защото не мога да го понасям. Днес беше за последен път.

Свещеникът се наклони към него и с усмивка на лицето каза тихо:

— Това, което го е раздразнило най-много е присъствието на чернокожия, който се е осмелил да му каже да си тръгва. Този приятел

ми харесва. И какъв глас само! Удоволствие е да го слушаш. А е и много хубав на всичко отгоре. Разбра ли, че вчера е предизвикал вълнение, в добрия смисъл на думата. Да, за голямо учудване в добрия смисъл на думата. Хората се интересуваха за него. Говорел като джентълмен, както се изрази един стар глупак. Хм! Жени! Ама не можем без тях. Сега знам, изповедната ми скоро ще бъде почти празна. Е, да тръгвам. Не мисля, че ще дойдеш довечера на благословение. Мога да те посъветвам да изпиеш две двойни уискита, да си легнеш и да се молиш — ще трябва много да се молиш и сутринта лицето ти ще изглежда малко по-различно. А каква причина ще измислиш, не знам. Оставям това на теб. Довиждане, Даниъл.

— Довиждане, отче.

Той отново седна на канапето. Да, да, ще трябва да измисли нещо. Но кой щеше да му повярва? Никой, нито в службата, нито извън нея.

ЧАСТ ВТОРА

Дон лежеше с поглед прикован към вратата и копнееше тя да се отвори и да види едно лице и се ужасяваше да не би да се отвори и да се покаже друго лице. Откога беше тук? От години, трябва да има шест месеца, а не шест седмици. Но бяха изминали точно шест седмици, откакто светът експлодира.

Той бавно вдигна едната си ръка от завивката и я погледна, а после вдигна и другата. Ръцете му бяха тук, главата му беше тук и можеше да мисли. Можеше да вижда и да чува, можеше и да говори. Можеше да прави всичко това, но каква полза? Тялото му го нямаше. Е, не съвсем; от време на време трябваше да диша тежко, за да се увери, че все още има дробове. О, господи, имаше и пикочен мехур, и вътрешности. Какъв позор! Дано, дано. Но нямаше крака. Не, имаше. Да, да, имаше; краката му бяха там, можеше да види пръстите, които се показваха. Но за какво щеше да ги използва? Защо не ги махнаха? Бяха взели от него толкова много други части. Побързай, Анет! Побързай! Мили боже, не позволявай мама да идва днес! Искам да видя татко и Джо. Да, Джо действаше успокоително. Вчера беше казал, че ще се опита да доведе Стивън само да надникне.

Само да надникне. Това правеха хората. Идваха, надникваха и си отиваха. Искаше някои от тях да останат по-дълго. Искаше Анет да стои цял ден и цяла нощ. Вчера тя остана почти целия ден, предишния ден също. Не, не беше тогава. Майка му беше седнала там — той погледна към мястото до ръба на леглото — и го милваше, и го галеше, и му шепнеше. Това го притесняваше. Беше прекалено слаб, за да се справи с майка си. Трябваше да не я пускат. Ще говори за това с баща си. Баща му го разбираше. Джо също. И Анет, разбира се. О, да, да, Анет го разбираше. Не харесваше роднините й. Току-що беше разбрал, че не харесва роднините й. Баща й беше надут, а майка й беше толкова набожна, колкото и неговата. Смешно беше да си представи човек до каква степен бяха обсебени от бога. Странно, че си мислеше за такива смешни неща, когато неочаквано, само преди секунда мъглявината от съзнанието му се разсея и той си каза, че ще стане и ще се облече. Да,

беше си го помислил: ще стана и ще се облека. Никога няма да стане и да се облече отново, знаеше това. Никога.

Той затвори очи и призова Бога: не позволявай да се разплача, моля те, Исусе, не позволявай да се разплача. Света Дева Марийо, не позволявай да се разплача.

— Дон. Дон.

— О, Анет. О, скъпа, не знаех, че си тук.

Той сложи ръката си в нейната и пръстите му леко я стиснаха.

— О, любов моя, така исках да те видя.

— Пуснаха ме за един час; слязох до хирургията. Виж, махнаха ми гипса от ръката. Трябва да ходя на масаж и на процедури, но скоро ще се оправи.

— Само за един час ли? — Той премигна срещу нея.

— Да, скъпи, само за един час.

— Много съм объркан, Анет; главата ми се върти. Понякога мислите ми са съвсем ясни, а после като че ли всичко изчезва и остава мъгла.

— Ще мине. Имаш голямо подобрение през последната седмица. Всички са учудени, че се оправяш толкова бързо.

— Така ли?

— Да, да, скъпи.

— Ще се върна ли някога в къщи?

— Разбира се, че ще се върнеш, скъпи.

— Имах предвид нашата къща.

— Да, в нашата къща. Всичко е готово.

Той премести погледа си от нея и разгледа бялата стая, струпаните на масата цветя, купчината картички, сложени на другата маса и тихо каза:

— Никога няма да мога да вървя, Анет.

— О, ще можеш. Има начини и средства за това.

— Няма, Анет. Чух ги, доктор Ричардсън и останалите. Не разбирах всичко от разговора, но чувах добре. Той говореше на студентите за операцията, за лумбалната област. Чух го да казва: „И какво става, когато тя е натрошена?“

— Слушай, скъпи. Не мисли за това. Ще се оправиш, ще видиш. Аз ще се погрижа за това. Нали знаеш какво трябва да очакваме. Спомняш ли си?

Той обърна глава и я погледна. После на лицето му се появи усмивка и той каза:

— О, да, да, спомням си. Да, Анет, спомням си. — Гласът му се промени и той попита: — Само ръката ти ли е счупена? Искам да кажа това ли е всичко, само натъртвания и счупена ръка?

— Да, скъпи, това е всичко, натъртвания и счупена ръка.

— Това е чудесно, чудесно. — Той обърна главата си върху възглавницата и като погледна нагоре, повтори: — Чудесно, чудесно. Така трябваше да бъде, нали?

Просълзена, тя отговори:

— Може би, скъпи.

Тя се наведе над него и устните ѝ докоснаха неговите, а той протегна ръце и я прегърна. После тя изви тялото си така, че сложи главата си до неговата върху възглавницата и с нежен глас каза:

— Обичам те.

— Обожавам те — отговори той. — Винаги съм те обожавал и винаги ще те обожавам, докато съм жив... докато съм жив.

Когато в ъгълчетата на очите му се появиха сълзи, тя каза:

— О, скъпи мой, ти ще живееш, ще оздравееш. Слушай...

Но думите ѝ бяха прекъснати от отварянето на вратата: там стоеше майка му.

За секунда те не помръднаха главите си, после Анет се изправи и седна, а очите ѝ бяха приковани в жената, която сега гледаше нея.

— Здравей, майко — каза тя тихо.

Уинифред не отговори, а отиде от другата страна на леглото и погледна сина си; после се наведе и бавно го целуна по устните, преди да придърпа един стол и да седне.

— Как си, скъпи?

— Добре съм, майко... много по-добре.

— Донесла съм ти от ябълковия сладкиш, който направи Маги, твоя любим сладкиш.

Тя се присегна към един пакет, който беше оставила на страничната маса.

— А на тях им казах — тя кимна към вратата — кой е любимият ти сладолед.

Той притвори очите си за малко и каза:

— Майко, те знаят какво трябва да ям. Много са внимателни.

— Да, но половината от тях са невежи. Това е болнична храна. Въпреки че сега си в отделна стая, храната е от болница.

Тя погледна към Анет.

— О, махнали са ти гипса?

— Да. — Анет сви ръката си. — Счупването не беше много лошо. Имала съм късмет.

— Да, наистина си имала късмет.

Двете замълчаха, но когато скоро върху веждите на Дон се появиха капчици пот и Анет стана, за да ги избърше с кърпичката си, Унифред се надигна от стола и каза:

— Не така!

Отиде до чешмата в ъгъла на стаята, намокри една кърпа за лице, върна се до леглото и започна да трие лицето му и през цялото това време той държеше очите си затворени. Но когато тя започна да трие ръката му, той я дръпна и каза:

— Моля те, недей! Измиха ме.

— Не се вълнувай! Лежи си спокойно.

И като погледна през леглото към Анет, тя каза:

— Няма нужда и двете да седим тук. Мислех, че ти ще се погрижиш за къщата всичко да бъде наред.

— Това вече е направено. И тя е моя къща.

И двете се стреснаха, когато Дон извика:

— Сестра! Сестра!

В същото време вдигна ръката си и натисна звънеца. Когато вратата веднага се отвори и сестрата влезе, той й каза:

— Сестра, изморен съм.

Сестрата погледна първо възрастната жена, после младата и каза:

— Ако обичате, да излезете.

И докато двете бавно отиваха към вратата, Дон извика:

— Анет! Анет!

Почти на бегом тя се върна и се наведе над него:

— Да, скъпи? Не се тревожи! Връщам се след малко. Не се тревожи!

В коридора те застанаха една срещу друга. Преди Анет да успее да проговори, Унифред каза:

— За двама души има твърде малко място в стаята.

— Съгласна съм, че е така. Първото място е за мен, аз съм негова жена. Моля те, запомни това!

— Как смееш?

— Да, скъпа, и ще продължавам.

Като каза това, Анет тръгна към вратата, на която пишеше „Сестра Бел“. След като почука и отвори я поканиха да влезе, тя обясни накратко какво се е случило и завърши с думите:

— Кой има правото да стои при съпруга? Майката или съпругата?

— Съпругата, разбира се. Не се безпокойте, мисис Коулсън, разбирам притеснението ви и ще говоря с мистър Ричардсън относно бъдещите посещения на майка му. Много ви се насъбра. — Тя заобиколи бюрото, сложи ръката си върху рамото на Анет и каза: — Спокойно, спокойно. Ти беше много смела. Не плачи. Остави това на мен, аз ще се оправя с нея. Тя в коридора ли е още?

— Беше.

— Тогава стой тук докато се върна.

Няколко секунди по-късно Анет чу гласа на свекърва си да произнася думите, които вече беше свикнала да слуша през изминалите няколко седмици: „Той е мой син. Ще видите“.

Последва тишина, но сестрата не се върна веднага. Когато влезе, се усмихна като че ли насила.

— Навън е чисто, можеш да отидеш при мъжа си.

— Благодаря. Много ви благодаря. Между другото — тя направи пауза, — имате ли някаква представа кога горе-долу ще мога да го заведа в къщи?

— О! — Сестрата повдигна вежди, преди да отговори. — Страхувам се, че трябва да мине известно време, няколко седмици. Към края на тази седмица трябва да му направят друга операция и още нещо, веднъж, след като го заведеш в къщи, ще бъде под непрекъснати грижи за известно време. Това знаеш ли го?

— Да, да, ясно ми е.

— Той се възстановява много по-бързо, отколкото предполагаме и винаги изглежда по-добре, когато си при него.

Анет не можа да каже нищо в отговор на това, излезе и отново отиде в стаята на Дон.

Той лежеше със затворени очи, без да има представа кой е влязъл, докато тя не взе ръката му. Тогава той каза:

— О, Анет. Какво... какво да правя с нея?

— Не се тревожи, не се тревожи; сестрата ще се погрижи за всичко.

— Тя ме разстройва, скъпа. Нищо не мога да направя. Ужасявам се от мисълта, че може да влезе. Какво ще правя?

— Ще си лежиш и ще си поспиш. Помисли си само, след няколко седмици ще си бъдеш у дома. Искам да кажа в нашия дом. — Тя стисна ръката му между двете си ръце. — Това е всичко, за което живея, да си бъдеш по-скоро в къщи.

— Но как ще се справиш?

— О — тя се засмя, — ако това е всичко, което те тревожи, не мисли за него в този момент. Как ще се оправя ли? Ще ми помагат. Бих се справила и сама. Ще видиш на какво съм способна.

— Но... но докога ще продължава това, скъпа?

Тя го погледна. Да, докога ли? Този въпрос имаше две страни, но тя не знаеше за коя наемкваше той.

— Докато продължава — каза тя. — Затвори си очите, скъпи, и поспи. Не искаш да изхвърлят и мен, нали?

Той не отговори, само обърна главата си настрани и, лежейки, я гледаше. А тя, като държеше ръката му между гърдите си, гледаше него.

— Слушай, скъпа. — Даниъл сложи ръката си върху рамото на Анет, докато вървяха от болницата до колата. — Няма никой, който повече от мен да иска той да се върне в къщи. Повярвай ми, скъпа. Ще го пуснат при едно условие: ако обещаем, че за Дон ще се полагат съответните грижи. О, знам, че можеш да вземеш сестра за през деня и за през нощта, но една сестра няма да е достатъчно. Трябва някой да го вдига, да го обръща. Както знаеш, още не може да задържа нуждите си и винаги ще бъде така. После, с уврежданията на черния си дроб и на гръдния кош, той няма сила да се изправя и да ляга. Единствената причина, поради която мистър Ричардсън се съгласи да го пусне, е, че изпада в състояние на депресия, главно от това, че не си непрекъснато до него. И не забравяй: не е минало много време, откакто ти свалиха гипса. Не би могла да помагаш на сестрата да го вдига, докато двамата с Джо винаги ще бъдем в къщи. Ако сте у вас, няма да сме под ръка. Това е, което измислихме. Всъщност, идеята е на Джо. Нали знаеш стаята с игрите в съседство до билиардната. Тя е голяма и светла, с два дълги прозореца, от които се вижда градината. После има още една стая, в която преди държахме всички неща за оранжерията. Според Джо стаята за игри може да стане една хубава спалня. Той даже е взел едно легло от горния етаж и каза, че с два матрака горе-долу ще стане на нивото на болничното легло; за да е по-лесно да се повдига пациента. Тогава другата стая може да се използва като дневна. Нали знаеш колко му се отдава да инсталира разни неща — трябваше да стане електротехник — и каза, че може да сложи вътрешен телефон, един от твоята стая до неговата през коридора и още един до моята на горния етаж, така че винаги ще сме под ръка, ако се наложи. Но само ако се наложи.

Тя спря да върви и с чувство на горчивина в гласа каза:

— Ами... майка? Тя никога няма да излезе от стаята му. Никой от лекарите и сестрите няма да са на моя страна. Това е нейната къща.

— Тази къща е моя.

— Да не усложняваме нещата, татко. Няма... няма да мога да го понеса. И така отношенията са много обтегнати. А знаеш и отношението на Дон към нея.

— Знам, знам, скъпа. Но аз ти обещавам, че ще има закони и те ще се спазват. Един от тях ще бъде, че ако тя не си стои на мястото, ти ще можеш да го заведеш у вас. Хайде, скъпа, да опитаме. За доброто на Дон. Приеми така нещата.

— Не. Не мога да ги приема така, татко, защото повечето от нервните му състояния са предизвикани от нея. Не можеш да го отречеш.

— Да, признавам си. Да, да, скъпа. Но в момента не виждам друг изход. Той или трябва да остане там, откъдето идва, или да се върне в старата си къща, поне временно, както ти казах. По-късно, може би ще има инвалидна количка. Помисли за това. — Той отново сложи ръка на рамото ѝ и каза: — Хайде. Хайде. През цялото време ти беше толкова смела, искам и аз малко да се окуража. Чувствам се толкова зле в момента.

— О, татко, съжалявам.

— Между другото, как вървят нещата у вас?

— О, както обикновено, мама се тревожи и се мъчи да разбере защо всичко това се случи. Татко си е същият, въпреки че само наблюдава отстрани.

Той я погледна в очите и тихо попита:

— Внимателни ли са с теб?

Тя отговори също толкова тихо:

— В известна степен са внимателни, но не проявяват разбиране. Никога не са го правили и никога няма да го направят.

Двамата се гледаха един друг известно време, преди той да каже бодро:

— Хайде, ще те оставя пред вратата.

— Мислех, че отиваш в Нюкасъл по работа.

— Да, но това не пречи да те оставя до входа, а след това да завия и да се върна обратно.

— Мога да взема такси.

— Да не си посмяла! Хайде...

След пет минути той я остави до вратата, водеща към дома ѝ и каза:

— Ще мина през болницата около осем, за да те взема. Така добре ли е?

— Да, татко. И благодаря.

Той и махна, направи обратен завой и тръгна към Нюкасъл и после към „Боуик Роуд“, 42.

Маги отвори пътната врата, като че ли беше стояла там да го чака — така всъщност беше. Веднага, щом вратата се затвори, двамата се прегърнаха и дълго и страстно се целуваха. После тя каза делово:

— Изглеждаш премерзнал. Има горещца супа.

В отговор на това той рече:

— Толкова е студено, че сигурно ще вали сняг за Коледа.

— Дай ми палтото си. — Тя взе връхната му дреха, влезе в антрето и я закачи на закачалката. Когато се върна в стаята, отново се озова в прегръдките му. Но този път за съвсем кратко време и тя каза: — Сега седни. — Тя посочи малкото канапе за двама, поставено под ъгъл до камината, където горяха въглища. Той седна и протегна краката си, после погледна към огъня и когато тялото му се смъкна надолу, отпусна главата си назад върху облегалката. Последва дълга въздишка. Не след дълго, без да се размърдва, той попита:

— Кога си замина?

Гласът ѝ долетя от кухнята:

— Към дванайсет.

— Какво? — Той изправи главата си. — Била си готова още щом съм излязъл?

— Да, зная, но имах малко работа със Стивън. Нали го знаеш какъв е, когато имам почивен ден пък и винаги, когато знае, че излизам. Така, той слезе по халат. Аз бях в стаята си, когато той влезе в кухнята, но го чух. Нали знаеш как му изтънява гласът, когато приближават пристъпите. Когато влязох, всичко мина както обикновено: той искаше да дойде с мен или да отиде и да види Дон. Не е трябвало да му обещаваме да го водите при Дон; той помни тези неща. Нали отдавна решихте да не му обещаваме неща, които не може да има или да прави. И кой, мислиш, ни изненада по това време, самата тя и тогава го хвана поредния пристъп. Не искаше да спре, мяташе се наоколо, нали знаеш, като тригодишно дете. И тогава тя го удари.

— Тя какво?

— Тя го удари. И беше права. Да, тук беше права. Той веднага спря. Но започна да реве и затова го заведох горе, казах му да се изкъпе и да се облече. И слязох долу да я видя.

Тя спря и той се надигна, за да извика:

— Какво стана после?

Тя влезе в стаята с поднос, върху който имаше две чинии супа и като ги остави върху малката масичка с покривка отгоре, която се намиреше до камината, каза:

— Отидох в стаята й. Тя гледаше през прозореца и косата й падеше свободно надолу. Тя се обърна и ме погледна. Плачеше, Даниъл. Тя плачеше.

Той се изправи на крака и тръгна към нея.

— Добре, плакала е. Има защо да плаче; мъчно й е за самата себе си, защото знае, че не всичко става, както тя иска и че не може да има сина си завинаги.

Маги погледна встрани от него, после продължи:

— Когато я попитах дали има нещо против, ако го изведа малко навън да потича, тя каза: „Това е почивният ти ден“. „Знам, но няма значение. Нямам нищо специално предвид.“ И знаеш ли какво ми каза тогава тя? — Маги го гледаше и продължи да говори тихо: — Тя каза: „Този дом беше някога щастлив, нали, Маги?“

— По дяволите, щастлив дом! Никога не е бил щастлив; още от самото начало. Тя искаше да направи впечатление и къщата беше доста голяма, за да се опита да скрие Стивън от погледа на хората.

— Зная, зная. Мисля, че правеше сравнение между тогава и сега. А после каза: „Животът не е справедлив, нали?“. Аз й отговорих честно: „Не, госпожо, не е справедлив“. А когато тя ме попита „Ти щастлива ли си?“, какво можех да й отговоря? Съвсем честно й казах: „Само от време на време, госпожо“. Даниъл, за първи път в живота си изпитах съжаление към нея. Донякъде има основание, защото не може да превъзмогне чувствата, които изпитва към Дон, както и аз не мога да превъзмогна това, което изпитвам към теб или ти към мен. — Тя сложи ръце върху раменете му: — Бъди внимателен с нея, Даниъл. Знаеш ли, Лили ми каза, че никак не й е приятно да влиза и да сервира яденето. Ти разговаряш с Джо или тя разговаря с него; Джо говори или с теб или с нея. Тя каза, че онзи ден разговорът бил толкова превзет, че й заприличал на куклено шоу. По-добре е, когато теб те няма, защото

тогава Джо разговаря свободно с нея. И когато Анет е там не е толкова лошо, а най-добре е, когато мисис Джаксън и мистър Рочестър се отбиват от време на време; той дори я кара понякога да се смее.

Той свали ръцете ѝ от раменете си и като ги притисна една в друга, изрече:

— Странно е да казваш, че изпитваш съжаление към нея.

— Да, така е, дори се чувствам виновна понякога.

— О, боже! Не казвай това, Маги! Не ставай лицемерна!

Тя отдръпна ръцете си от него и каза:

— Не съм лицемерна и ти го знаеш, но по цял ден съм в къщата с нея. На практика аз съм наблюдател и като цяло виждам по-голямата част от играта. Не я харесвам и никога не съм я харесвала и не само защото обичам теб; не я харесвам като жена. Тя е надменна и егоистка. Такава е тя, но в същото време тази нейна любов; не, не любов, а страст или мания за сина ѝ, но някак си я разбирам, защото, бога ми, колко пъти съм искала да имам син, който да ме кара да подлудявам. Твой син.

— О, Маги. Маги. — Ръцете му отново я прегърнаха и той сложи главата ѝ на рамото си. Но това трая само секунда, защото тя подуши с нос и каза:

— Супата ще замръзне. Хайде, сядай, сигурно си изгладнял.

— Да, Маги, гладен съм, но не за храна.

— Е. — Тя се усмихна и нежно го потупа по рамото. — Ще измислим нещо за това, нали? Но, по-важните неща сега. Сядай!

Около шест часа той беше готов да излезе и застанал до затворената врата, каза:

— Маги, поради невъзможност да разпределям времето, както всеки друг човек, не знам с колко разполагам, но мога да ти кажа следното: ще проиграя остатъка от живота си само за няколко седмици с теб в тази къща. — После с усмивка добави: — Е, може би не точно в тази, защото не се разбирам и с Хелън. Ще ѝ предадеш най-топлите ми чувства, моля те.

— В никакъв случай; ще ѝ предам само поздравите ти. Лека нощ, скъпи. Внимавай по пътя; замръзнало е и се хлъзга...

Едва беше влязъл в къщата, когато Джо тръгна към него през хола. Като че ли и той, също като Маги, беше го чакал.

— Може ли да поговорим, татко?

— Да, да, какво има? Ела в кабинета!

След като влязоха в стаята, Джо каза:

— Анет дойде тук сутринта. Тя влезе и говориха с мама. Не зная какво е станало, освен това, че даде да се разбере, че ако доведат Дон тук, би трябвало от време на време да ги оставят сами. За през деня ще има сестра, но през нощта не, тъй като тя щяла да се обажда или на теб или на мен и първото нещо, което ще правим сутрин и последното за вечерта ще бъде да отиваме при Дон. Междувременно, ако има нещо да се направи, сестрата щяла да има грижата. Не каза как е реагирала мама, само, че всичко е уредено. Но от тогава насам, няма да ми повярваш, настана голяма суматоха. Мама накара Лили и Пеги да изтъркат всичко и дори извика Стивън долу да ѝ помага при местенето на мебелите. Предложих ѝ да изчака докато се върнеш ти, но не, Стивън щял да свърши работа, бил силен. Той наистина е силен и когато поиска, може да върши някои неща. И това, разбира се, му достави удоволствие.

— Добре, добре. Нещата се раздвижват.

— Татко. — Джо протегна ръка към Даниъл. — Тя изглежда щастлива, променена, като преди... — Той сви рамене. — Доколкото може да бъде щастлива. Татко, опитай се да оправите нещата, поне докато...

Даниъл погледна в лицето този мъж, който беше висок колкото него и цялото му същество беше изпълнено с топлина и си помисли колко е странно, че тези двама души, които обичаше и които нямаха кръвна връзка с него, защитаваха каузата на жена му, като изтъкваха, че тя има право. Той му отговори тихо:

— Ще направя каквото мога; никога не съм ставал причина за раздори. Но какво мислиш, че ще стане, когато балонът се спука, защото, доколкото я познаваш, той ще се спука? Учудвам се, че още не се е случило това. Необходимо е само едно убождане, ще видиш. Но, добре... добре, ще се оправим, обещавам, че няма да съм този, който ще използва иглата.

3

Балонът се спуска точно пет дни, след като доведоха Дон в къщи. И още от самото начало беше ясно, че Уинифред възнамерява да не разговаря с мъжа си и да пренебрегва Анет.

В началото имаше малки разпри за това къде да поставят още едно единично легло в това, което щеше да представлява стаята на Дон. Легло, което щеше да се използва за две неща: на него не само щеше да спи Анет, за да бъде близо до мъжа си, но щяха да го използват и за място, където да го преместват, докато оправяха неговото легло. Но вечерта преди Дон да пристигне, леглото беше извадено и поставено в съседната стая. Очевидно Джон и Бил бяха повикани, за да го преместят. Но не Даниъл беше този, който нареди да върнат леглото на мястото му, защото Даниъл още не беше видял, че е преместено, а Джо, който с помощта на Стивън и в състояние на силна възбуда от завръщането на Дон; беше разглобил леглото на части, които после сглоби на първоначалното му място. И веднага щом Уинифред научи това, тя се ядоса, защото съвсем естествено беше да си помисли, че нейният съпруг е главният повелител.

Но когато разбра, че това е работа на Джо, той се отърва само с „Как смееш!“. Всичко останало, което смяташе да каже, беше отсечено от начина, по който той ѝ го каза и я накара да замръзне.

— Нищо не можеш да направиш, мамо — каза той, — те са женени; тя му е жена и мястото ѝ е до него. Ще се почувстваш по-добре, ако си признаеш това пред себе си. Всъщност, така ще е по-добре.

Тя остана ако не слисана, то силно изненадана, защото от всички членове на семейството той беше този, който винаги ѝ говореше внимателно и с омиротворителен тон.

Тя излезе навън и леглото остана, където си беше.

Но всяка сутрин преди сестрата да застъпи дежурството тя я пресрещаше в хола и ѝ даваше ненужни наставления.

Сестра Прингъл беше жена на средна възраст. От години се грижеше за пациентите в домовете им. Беше си имала работа с жени от

типа на Уинифред, затова само се усмихваше и казваше: „Да, мисис Коулсън“, докато вършеше онова, което си знаеше.

Докато обмисляше инструкциите, които даваше на сестрата, Уинифред закусваше. Нямахме бедствие, което да ѝ попречи на апетита: в действителност колкото по-притеснена беше, толкова повече ядеше. И само когато приключеше с яденето, отиваше при сина си. Трябваше да преодолее изкушението да слиза по халат още щом се събуди, тъй като не можеше да понася мисълта, че ще види това момиче толкова близо до него, а дори и да лежи до него.

През изминалите няколко седмици тя прецени, че Анет Алисън се е променила толкова много, че въобще не прилича на тихото, възпитано в манастир момиче, което беше сгодено за нейния син. Като че ли, омъжвайки се за него, тя стана зряла жена.

Имаше още нещо, от което трябваше да се въздържа: да целува сина си и да го гали, тъй като от сватбата насам той ненавиждаше нейната близост. Тя не искаше да си признае, че той не понасяше нейната близост доста дълго време преди сватбата.

Тя се примири с подреждането, докато мъжът ѝ и Джо се грижеха за смяната на бельото; но когато разбра, че сестрата няма да къпе Дон, каза на Анет, че тя ще се заеме с това. Отговорът на момичето беше: „Той няма да се съгласи да го мия надолу, значи няма и на теб да позволи“. Имаше моменти през изминалите пет дни, когато ѝ се искаше да вдигне ръка и да плесне това младо и дръзко лице. Не би могла да каже „красиво“, защото не я смяташе за красива; дори не мислеше, че е хубава.

И така, както обикновено, минавайки през хола, тя събираше сили за сутрешното посещение, когато лицето ѝ замръзна, щом чу смеха, идващ от стаята на сина ѝ. Когато отвори вратата, разбра каква беше причината. Най-малкият ѝ син — тя не можеше да се примири с този факт, но така или иначе той беше неин син — стоеше с гръб към леглото, с широка усмивка на лицето и говореше:

— Давай! Давай, Дон, потупай ме по гърба! Хайде! Маги винаги прави така, когато слушам. Хайде, нали бях послушен? Откакто си тук, не съм правил нищо лошо. Хайде!

Нито сестрата, нито Анет се обърнаха, когато тя влезе. Те също се смееха, като гледаха как Дон протяга ръка и потупва брат си по гърба с думите:

— И едно от мен за довечера.

— Да, Дон. И довечера ще слушам, ще видиш. Нали знаеш, че утре ще помагам да те вдигнат. Помолих татко, защото той казва, че съм здрав като бик. Аз помогнах на Джо да внесе другото легло. Да, наистина...

— *Стивън!*

Момчето замълча и докато се изправяше, цялото му тяло се вцепени.

— Да, мамо?

— Качвай се в стаята си!

— Аз... аз току-що слязох, мамо. На Дон... на Дон му е приятно да съм тук; аз го разсмивам.

— Хайде, качвай се в стаята си!

Стивън погледна към Дон, който му кимна и каза:

— Хайде! Ела по-късно! Ще прием заедно кафе с шоколадови бисквити.

— О, с шоколадови бисквити, добре, Дон. — Той стана от леглото на Дон, заобиколи майка си и тръгна към вратата.

Тогава Уинифред се обърна към сестрата и каза:

— Трябва да сте строга с него: той не може да идва и да си заминава, когато му скимне; ще го измори.

Тя премести погледа си от сестрата към леглото, като че ли не очакваше отговор от нея; сестрата наистина нищо не каза, но Дон спокойно отговори:

— Той не ме изморява, майко. Приятно ми е да го виждам.

Тя не обърна внимание на думите му и попита:

— Как си? — Вече беше се преместила до горния край на леглото и го гледаше.

— Нощта мина добре; не съвсем, но сто пъти по-добре, отколкото в болницата. Какво ще кажете, сестра?

— Може и така да е. Зависи от много неща. Също като брат си, и ти трябва да слушаш. — После, като погледна Анет добави: — Сега вие двамата може да продължавате с кръстословицата. Отивам в хола да се обадя по телефона. Трябват ми някои лекарства и искам да говоря с мистър Ричардсън.

— Какво има да казвате на мистър Ричардсън?

Сестра Прингъл погледна Уинифред и спокойно отговори:

— Ще му докладвам за пациента.

— Можете да кажете на мен и аз ще му се обадя.

— Съжалявам, мисис Коулсън; това е в рамките на моите задължения и аз изпълнявам заповедите на мистър Ричардсън.

— Вие сте нагла.

— Съжалявам, че така ви се струва. Ако имате някакви оплаквания...

— Сестра. — Анет беше застанала от другата страна на леглото; беше спряла да подрежда цветята на масичката до прозореца. — Постъпете така, както смятате за правилно. Аз не мисля, че сте нагла. Съпругът ми е много благодарен за грижите, нали, Дон?

Долната устна на Дон трепереше и той промълви:

— Да, да, много съм доволен от грижите. И... трябва да простите на майка ми; тя няма представа от работата ви. — Той се усмихна насила. — Никога не е трябвало да седи в болница седмици наред.

Сестрата излезе, като остави тримата в стаята, където въздухът беше наситен с враждебност.

— Трябва да се направи нещо; вече не съм господарка в собствената си къща — каза Уинифред и да подчертае това, прибра корема си навътре.

— Майко! За бога, престани! Ако почнеш отново, ще помоля да ме върнат в болницата. Не, не, няма — той поклати глава по същия начин, както Стивън по време на пристъпите си, — ще отидем в нашата къщичка. Да, да, точно това ще направим. — Той извади ръката си, хвана Анет и почти проплака: — Не мога да понеса тази караница. Ще имаме сестра през деня и през нощта и някой човек като Джон, който да върши всичко. О — той повиши глас, — за сестра ще вземем мъж, вместо жена. Да, да, мъж.

— Извинявай. Моля те, не се вълнувай. Съжалявам. Това... това няма да се повтори — каза Уинифред.

Тези думи струваха на майка му доста и двамата, Дон и Анет, го осъзнаваха. Сега Анет се опита да въдвори мир и каза:

— Майко, моля те, опитай се да приемеш нещата такива, каквито са. Всичко можеше да мине спокойно. Той... той иска да те вижда. Нали, скъпи? — Тя се обърна и погледна към мъжа си и когато той ѝ кимна, продължи: — Ако само се опиташ да...

Погледът върху лицето на жената направи разговора по-нататък невъзможен и Анет видя как тя се обърна и бързо излезе.

— Нищо не може да се направи, Анет. Нищо.

— Ще видиш, скъпи; тя ще дойде. Зная, че ще дойде. Ще трябва да мине малко време. Донякъде знам как се чувства: аз те откраднах от нея. Ако някой се опита да те отнеме от мен, аз... аз ще се чувствам по същия начин.

— Никога!

Той беше прав, разбира се; тя никога нямаше да се чувства като тази жена. В нея имаше нещо, което... Не можа да намери дума, която да изрази точно мислите ѝ, но каза:

— Не трябва да се безпокоиш. Това е най-важното, не трябва да се безпокоиш. Защото, както каза, можем да се преместим в нашата къща. По всяко време, скъпи, бихме могли да отидем там. Всъщност, ти знаеш, че исках първо там да отидем.

— Не трябваше да отстъпваш, скъпа. О, как искам да сме там.

Тя беше настоявала достатъчно... Но сега бяха тук, въпреки че не за дълго, тя беше убедена в това, защото сцената, която току-що се разигра, не беше нещо повече от убождане с топлийка в сравнение с това, което предстоеше да се случи.

То се случи в девет и половина вечерта.

* * *

В съзнанието на Уинифред беше настъпил смут: в къщата ѝ имаше още един човек, който беше настроен срещу нея — сестрата. Сега само прислужниците разговаряха с нея учтиво и тя не си мислеше, че го правеха, защото им плащаха. Дори Джо беше изцяло на страната на това момиче. Но, разбира се, че щеше да бъде.

Тя почувства глад. Бяха изминали повече от три часа, откакто беше яла. Трябваше да хапне нещо.

Слезе долу. В къщата беше съвсем тихо: единствено шумът от бойлера в мазата, който загряваше, нарушаваше тишината. Тя влезе в кухнята. Нямаше никой там. Маги, разбира се, беше в стаята си. По това време Лили би трябвало да е у тях; всяка вечер приключваше в осем. Пеги Дейниш не би трябвало да си е легнала още; сигурно е горе

при Стивън, надяваше се, че и Джо е горе. Ще трябва да наблюдава момичето; беше твърде самонадеяно.

Тя отвори хладилника, но намери само пай с телешко, купен от магазина и малко сирене, което можеше да изяде веднага.

За сиренето се поколеба; като цяло ѝ действаше ободрително. Отрязва си едно парче от пая, сложи го в чиния, после постоя малко така с чинията в ръка; никога не обичаше да се храни в кухнята. Излезе и тръгна към трапезарията, но след малко промени решението си. Навън светеше луната; сега би било хубаво в слънчевата стая. Ще хапне там. А после ще се отбие в новата стая на Дон; само ще надникне.

Меката лунна светлина осветяваше цялата стая. Тя седна на един стол и започна да яде. Когато свърши, облиза пръстите си и внимателно ги избърса с кърпичката си. После се замисли, докато гледаше към градината, където всичко беше заскрежено, сякаш беше паднал сняг.

Въпреки че рядко ѝ ставаше студено, тя потрепери и плътно уви халата около себе си, преди да стане и да тръгне към вратата, за да спре пред нея и да погледне към стаята, която сега беше на Анет. Защо да не влезе сега? Да ги изненада, да разбере какво кроят; поне тя какво крои, защото не можеше да се примири с това, че тя ще лежи нощем до него. Ето защо беше против сестра за през нощта. И то при такова състояние. Отвратително!

Бързо тръгна към другата врата. Веднага я отвори. На прага се спря за малко. Единствената светлина в стаята идваше изпод вратата, водеща към спалнята. Нямаше пречки по пътя ѝ; канапетото беше от едната страна. Затвори вратата след себе си; после с протегнатата напред ръка си проправи път към светлинния лъч на пода, потърси дръжката на вратата и я отвори.

При картината, която се откри пред нея на леглото, тя замръзна.

Онова момиче, онази безсрамница стоеше там чисто гола!

И нейният син, с протегнати ръце беше покрил корема ѝ!

Като чу, че вратата се отваря, Анет бързо се пресегна към халата си, но Уинифред чу синът ѝ да казва:

— Недей! Недей! Остани така!

И момичето, като пусна халата да се свлича от ръката си, остана така.

За Уинифред беше невъзможно да приеме това, което видя: не може да бъде! Не може да бъде! — крещеше нещо вътре в нея. Катастрофата стана в началото на пътя; не е възможно да са... Думите изчезнаха от главата и дълбоко вътре в нея една мисъл се извиваше по спиралата нагоре. И когато стигна до главата ѝ, тя прониза мозъка във всички посоки се пръснаха думи. Тя разбираше значението им, но трудно можеше да им повярва. И извика:

— Мръсна уличница такава! Безсрамница! Ти си бременна и го приписваш на сина ми. Ти долна...

— Престани! — Дон беше подпрял лакти върху леглото и като изправи раменете си върху тях, извика: — Ще млъкнеш ли!

Тя пристъпи пет крачки напред и почти стигна до леглото. Тогава му кресна:

— Никога! Никога! Познавам те. Аз съм твоя майка, помниш ли ме? Ти беше *добър, чист, непорочен...*

— Непорочен? По дяволите!

— Дон. Дон. Легни си; аз... аз ще се оправя с нея. — Анет вече беше се загърнала в халата; но Дон не ѝ обърна внимание и като се повдигаше още малко нагоре, изкрещя със същата сила на майка си:

— Чуй... чуй веднъж завинаги! Това наше дете... е мое. Ние сме заедно от една година, цяла една година. Какво значи заедно? Значи, че го правехме под носа ти. Правехме го. Не би могла и да очакваш нещо друго, нали? Майка ѝ се държи с нея като с непорочна девственица, а ти още се опитваш да ме носиш в пелени. Цяла година сме заедно. Когато това се случи — той отметна главата си назад, — не беше станала грешка. Аз го исках. Исках експлозия. Да, чу ли? Експлозия, *която да те отнесе от моя живот.*

— Дон! Дон! Достатъчно! Престани! Легни си!

— Достатъчно дълго лежах. Трябва да ти кажа това и ще ти го кажа: беше една чудесна година, за мен това беше година на девствениците.

В съзнанието си Уинифред отказваше да признае, че мъжът в леглото беше нейният син. Този мъж говореше мръсотии, също като нейния мъж, но синът ѝ не приличаше на него. Едно беше сигурно: толкова силно беше влюбен в това създание, че искаше да спаси името ѝ. Сега тя му изкрещя:

— Не вярвам на нито една дума! Не можеш да ме измамиш. Ти само я прикриваш.

В далечината се чу блъскане на врата. Трябва да е било вратата в дъното на коридора, тази, която водеше към страничната пристройка, помисли си тя. Да, така беше. Джо. И тогава тя извика:

— Той беше, нали? Джо! Джо беше! Той винаги те е искал. И те водеше тук-там, нали? Дори и след като бяхте стодени, Джо те взе в колата. Джо е бил. Казвай, момиче! Кажи истината! Но ти не си честна. Ти си мръсница, долна уличница. Ти си...

Отварянето на вратата и появяването на Джо не прекъсна потока от ругатни, а само го насочи в друга посока и сега тя крещеше на него:

— Караш сина ми да прикрива мръсните ти деяния, нали?

Лицето на Джо се изкриви. За момент той изглеждаше объркан, после попита Дон:

— Какво е това?

Но Унифред прекъсна сина си, когато той се канеше да му отговори и изкрещя:

— Не питай какво е това! Виж й корема! Но, разбира се, че ти знаеш всичко, нали? Такъв негодник като теб да й направи още един!

— О, господи! — Дон се задъха и се отпусна на възглавницата и думите му излизаха на пресекулки: — Тя е полудяла. Съвсем е полудяла. Винаги... винаги е била луда. Махни я... махни я оттук, Джо. Махни я оттук...

Джо не пристъпи към своята майка-осиновителка, но стоеше там и я гледаше, като се молеше на господ думите ѝ да бяха самата истина. После през зъби той процеди:

— Ти беше доволна да си вземеш един малък негодник навремето. Но има хиляди други начини да станеш негодник, освен да си незаконороден. Помисли си за това. Сега ще те заведе да спиш.

В отговор на това тя се обърна, взе гарафата с вода от масата до нея и я запрати към главата му. Тя го удари по ухото и той се олюля встрани, и докато тя се приближаваше с протегнати ръце и изкривени като на хищник пръсти, вратата се отвори и Даниъл се втурна:

— За бога! Какво става тук?

Доста време беше необходимо на Даниъл и Джо да я хванат и изведат от стаята, докато тя ги ругаеше, като използваше същите думи, с които се беше нахвърлила срещу Дон.

В хола тя накара Пеги Дейниш да опули очи и да гледа с отворена уста, но думите ѝ не направиха впечатление на Маги, която внимаваше да не я ритнат и помагаше на мъжете да я качат горе.

По едно време Маги си помисли, че и четиримата можеха да се търкулнат заедно надолу и като се хвана за парапета с една ръка, извика на Пеги:

— Някой лекар! Хайде, момиче, извикай лекар!

Когато излязоха на площадката, те избутаха гърчещата се и крещяща жена към спалнята; Даниъл отвори вратата с крак и извика на Джо:

— Пусни я!

После я остави на земята и като се обърна, бързо извади ключа от вътрешната страна, избута Джо и Маги в коридора и заключи вратата от външната страна. И докато тримата стояха и дишаха тежко, отвътре се чу силен крясък и след няколко секунди в стаята полетяха разни предмети. Когато нещо тежко удари вратата, те отстъпиха назад и Даниъл попита Джо:

— Какво я предизвика?

Джо още се задъхваше, но отсече:

— Най-последе тя отвори очите си и разбра за Анет. Аз влязох накрая. Не зная какво се е случило преди това.

Когато някакъв предмет отново удари вратата, Маги каза:

— Тя ще разруши стаята.

— Остави я!

Даниъл се обърна и тръгна надолу по стълбите, те го последваха в стаята на Дон и той видя сина си пребледнял и треперещ.

— Какво всъщност се случи? — попита той Анет. — Как се разчу новината?

Тя постоя малко с наведена глава, преди да каже:

— Аз бях разсъблечена и тя видя ръката на Дон върху корема ми. Сигурно е била в лятната градина; влезе така неочаквано.

— Е, все някога трябваше да разбере, нали?

Анет вдигна поглед и каза:

— Утре го премествам, татко.

— Може и да не се наложи, скъпа; щом дойде лекарят, още веднъж ще трябва да си каже мнението, но трябва да я отведат. Това не е от скоро.

Когато половин час по-късно лекарят, заедно с Маги, внимателно влязоха в стаята на Унифред, той се спря на прага и огледа наоколо в почуда. Единственото нещо, което изглежда беше останало цяло, беше леглото с четирите подпори и просната върху него лежеше жената, за която се беше грижил години наред и на която беше давал хапчета, които никога нямаше да ѝ помогнат.

Той се приближи до леглото, като заобиколи страната, където висяха краката ѝ и отиде от другата страна до главата. Внимателно я докосна и тихо каза:

— Всичко е наред, мисис Коулсън, всичко е наред. Изправете се, хайде!

Тя повдигна главата си и го погледна. Лицето ѝ беше безизразно и спокойно, но не и гласът ѝ, когато каза:

— Казвам ви, че беше девствен. Аз го пазех. Освен... — Тя обърна главата си настрани, направи няколко кръга с очите си, като че ли се мъчеше да си спомни нещо и след това, като скочи от леглото, изкрещя: — Той го е направил! Искаше да прилича на него; не можеше да се примири с това, че има нещо чисто. Не, не. — Тя разтърси главата си обезумяла, протегна ръка и като хвана неговата, започна да му говори:

— Не, Джо беше. Ще видиш, че ще си признае. Джо я е накарал. Той винаги я е искал.

— Спокойно, спокойно. Седни. Хайде, седни.

Той я придърпа внимателно към леглото; после, като погледна към Маги, кимна с глава към чантата си, която беше оставил на пода и тя му я донесе и я остави до леглото. Когато я отвори и започна да вади оттам едно след друго разни неща, Унифред се изправи на краката си и каза:

— Няма да ме приспиваш; още не съм свършила! О, не, не съм свършила, съвсем не съм свършила! Ще ги унищожа, както и всичко в тази къща! Тя няма да става за нищо, когато я разруша.

— Добре, ще говорим за това утре. Хайде, седни!

Когато тя се отдръпна от него, той постоя малко, като я гледаше безпомощно; после, без да поглежда към Маги, каза тихо:

— Доведи мъжете!

Тъй като и двамата бяха зад вратата, само след няколко секунди те влязоха в стаята и когато Уинифред ги видя, се огледа наоколо в безумието си да вземе нещо и да го заправи по тях. Отправи се към тоалетката и към пръснатите по пода стъкленици и шишенца. Даниъл и Джо се втурнаха към нея и я хванаха съвсем здраво, като се правеха, че не чуват цинизмите, които пак бълваха от устата ѝ, докато лекарят, без да му мисли, вкара иглата в дебелината ѝ ръка.

Уинифред се съпротивлява няколко секунди, преди окончателно да се укроти върху пода.

Докато стоеше и гледаше свитото тяло, доктор Питърс въздъхна дълбоко и каза на Даниъл:

— Разбира се, че трябва да я приемат. И то преди да се е свестила. Ще се обадя в болницата за линейка.

— В Каунти ли? — Гласът на Джо стана плах, продължаваше да гледа купчината месо, която приличаше повече на животно, отколкото на човек.

— Ако в Каунти не може, тогава в Хедърингтън. При нейния случай мисля, че Хедърингтън е за предпочитане. Зависи къде има свободно място, въпреки че по-добре ще бъде аз да го намеря — отговори доктор Питърс.

Докато ставаше всичко това, Даниъл не беше казал нито дума и продължи да мълчи, когато излязоха с Джо и Маги.

Двамата го наблюдаваха, а той гледаше жена си и не усети кога Маги докосна ръката на Джо и те излязоха от стаята, защото дълбоко в съзнанието си той си задаваше въпроси и сам си отговаряше. Той ли беше виновен?

Не, не. Не можеше да каже, че е виновен, защото никога нямаше да се хване с друга жена, ако тя се беше държала като съпруга.

Тя изобщо била ли е някога съпруга? Не беше ли тя тази, която искаше да има съпруг само за сигурност и положение?

А кога започнаха големите скандали? А взаимните обвинения?

Откакто разбра, че Стивън е бавноразвиващ се.

Беше ли тя съпруга по времето, когато изпълняваше ролята на майка към осиновеното момче, Джо?

Против волята си.

Колко жени го накара тя да използва? Защото той наистина ги беше използвал само; сигурен беше, че в отношенията му нямаше

чувства на нежност и любов.

Може би отец Рамшоу щеше да отговори на този въпрос по-добре от него, тъй като той добре помни изповеди. Всеки път, когато беше излизал от релсите, беше ходил да се изповяда.

Само страхът от божие то възмездие ли го караше да се изповяда? Или факта, че му харесваше свещеника и той мислеше, че ще го разбере? И той наистина го разбираше, дори и за Маги.

Как стана така, че той се влюби в Маги? Сигурно я е обичал през цялото време, но едва през последните години го осъзна. И ако тя му беше дала някакъв знак, той нямаше да очерня толкова много душата си, защото никога не беше поддържал толкова дълга връзка.

Като си направи равносметка на живота, стори му се ужасен. Имаше пари, процъфтяващ бизнес, хубава къща и с изключение на няколко души, един от които беше бащата на Анет, всички го уважаваха. В какво се превърна всичко това?

Можеше само да повтори: в ад. Единственото нещо, което има значение в живота е любовта. Дори не е необходимо да можеш да си пишеш името; човек може да бъде глух или сляп, или просто глупав; но ако наистина обича, любовта му помага да живее.

Той се протегна и отмести поглед от жена си. Беше ли го обичала? Не, това не беше любов, а мания, мания за собственост; даже нещо повече, това беше почти кръвосмешение. Любовта е нещо друго. Какво друго?

Той огледа стаята, като че ли търсеше отговор и каза високо на глас: „Доброта. Да, това е“. Любовта означава да си добър. Да създаваш атмосфера на спокойствие и облекчение, това значи любовта. Да харесваш някого заради самия него, да забравяш недостатъците му, да, това е най-хубавата любов. А той никога не можа да го разбере, докато Маги не влезе в живота му. Колко странно. Тя винаги беше там, но едва сега влезе в живота му.

Той се обърна, наведе се и вдигна един съборен стол; после, докато се канеше да вземе една счупена картина от пода, се изправи и си каза, че утре ще има достатъчно време за това, защото утре в къщата ще бъде спокойно, както и в другиден, и през следващата седмица, следващия месец.

Отново се обърна и погледна към жена си. При мисълта, че скоро няма да я има, както и гледката, която представляваше, легнала на

пода, една жалка купчина месо, го подтикна да я вдигне на леглото, да изправи краката и ръцете ѝ, да ѝ върне донякъде достойнството, защото това, което тя представляваше сега, беше под нейното достойнство. И той си спомни колко наперено вървеше тя. Колкото и да беше дебела, а тя наистина беше, винаги вървеше със самочувствие.

Но не можа да пристъпи към нея; едно непреодолимо чувство на отблъскване го възпря да я докосне. Когато дойде линейката, ще се погрижат за нея, или може би Джо, или лекарят, или някой друг.

Той се запъти с бързи крачки към вратата, стъпвайки върху парчета от счупени мебели. Навън чакаше Джо. Като че ли той винаги беше в очакване да помогне. Даниъл протегна ръка към него и каза:

— Ще ми призлее, момчето ми.

Джо пое ръката му и бързо го изведе на площадката до стълбището, отвори вратата на банята и му помогна да влезе вътре. Той продължаваше да придържа главата му, докато се изпразни стомаха му и след това. После го накара да седне на малкото столче и разтри лицето му със студена вода. Когато привърши, каза:

— На твоето място, татко, бих си легнал; аз ще се погрижа за останалото.

— Не, не, ще се оправя. — После добави: — Лекарят се забави на телефона.

— Трябваше да види Дон; той получи криза. Даде му приспивателно. Сега е при Анет; и тя не е много по-добре.

Даниъл стана и пооправи дрехите си. Намествайки връзката си, каза:

— Странно, че през цялото това време Стивън спа.

— Не е спал; долу в кухнята е при Маги. Трябва да е изтичал долу, когато всички бяхме в спалнята. Беше вцепенен от страх.

Гласовете, които се чуваха от хола, ги накараха да излязат от банята и да слязат долу, където двама мъже и лекарят обсъждаха нещо. Лекарят се обърна към Даниъл и като видя пребледнялото му лице, загрижено го попита:

— Как мислиш, ще можеш ли да дойдеш с нас в болницата? Трябва някой да дойде. Може би по-скоро синът ти...

— Не, не; аз ще дойда.

— Много добре.

Лекарят и двамата мъже, водени от Джо, се качиха горе по стълбите, докато Даниъл, стоейки в средата на стаята, мислеше по въпроса, че не всичко беше свършило; трябваше да я заведе до болницата.

В къщата настъпи зловеща тишина, в която отекваше тиктакането на големия стенен часовник. Той отброи три удара, за да събуди, че е дванайсет без четвърт. Дон спеше дълбоко и щеше да се събуди чак сутринта. Стивън също беше заспал, както и Пеги. Маги беше в стаята си, но не спеше. Не можеше да заспи, докато не чуеше колата на Даниъл да спира на пътя. Джо и Анет също бяха будни. Те седяха в дневната на канапето срещу камината. Постояха известно време, като и на двамата им се говореше, но не знаеха как да започнат. Анет първа направи усилие. Тя погледна към Джо, наведен напред, с лакти върху колене и с отпуснати между тях ръце, както той обичаше да седи, и плахо каза:

— Съжалявам, че те намесиха, Джо. Тя... тя не знаеше какво говори. Разбираш ли?

Джо бавно извърна глава към нея и дълго я гледа, а в съзнанието му мислите препускаха и крещяха: ако поне една малка частица от това беше истина. Но това, което каза в действителност, беше:

— Зная, скъпа. Беше съвсем безсмислено. Но както казваш, тя не знаеше какво говори. А... а теб винаги съм те чувствал като моя сестра.

Тя се усмихна тъжно и каза:

— О, някога не те чувствах като мой брат. Спомняш ли си как те преследвах? Когато бях на четиринайсет години, се увлякох по теб.

Той се усмихна насила:

— *Това* винаги ще го помня.

— Не ставай глупав, Джо; винаги си се подценявал. Винаги, а не би трябвало. Ето, Айрини, Айрини Шилтън. Трябва само да й дадеш знак. Джесика Баубънт също. — Гласът ѝ се снижи. — Трябва да се ожениш, Джо, и да се махнеш оттук. Да. — Тя поклати глава, обърна се и погледна към огъня, после повтори: — Избягай оттук, от всички тях... от нас, от Стивън, за него отговоря татко, и от Дон; вече... вече

аз отговарям за него, и от татко, защото ако не го направиш, всичко ще се струпа върху плещите ти.

Когато тя се обърна и отново го погледна, искаше му се да протегне ръце и да я прегърне с думите: Винаги ще те нося на раменете си. Готов съм да чакам цял живот, ако знам, че има някаква надежда да те нося като бремене.

Тя продължи:

— Те се възползват от теб, Джо; прекалено си добър. Винаги си бил такъв. Мислиш, че си им длъжник, защото са те взели още от бебе. Мисля, че на никого нищо не дължиш; платил си с това, че запълваш празнотите в живота им.

— Може би, но за известно време. — Той поклати глава тъжно. — С идването на татко празнотата се запълваше, свикнах с това от дете, но това не значи, че подценявам Дон. Обичах го. И още го обичам.

— Джо. О, Джо. — Тя му подаде ръка и той се поколеба, преди да я вземе; после я пое и каза:

— Не плачи! Моля те, моля те, Анет! Не плачи! Всичко ще се оправи, ще видиш. Той ще се възстанови.

Сълзите се стичаха по бузите ѝ; устните ѝ трепереха и думите ѝ едва излизаха:

— Не се заблуждавай, Джо и не се опитвай да заблуждаваш мен. Той никога няма да се оправи. Ако бяха само краката му, щеше да има малко надежда, но той целият е разкъсан отвътре. Знаеш, че е така. И двамата знаем, че никога няма да се оправи.

— Анет, Анет! О, скъпа моя! — Тя се облегна на рамото му и той я прегърна. Докато усещаше близостта ѝ, той се мъчеше да не вярва на думите ѝ, защото това, което беше казал, беше истина: обичаше човека, на когото гледаше като на свой истински брат, който беше узурпирал мястото му в живота ѝ.

Той докосна с устни косата ѝ и каза:

— Дон ще живее още много. Между нас да си остане, трябва да направим всичко възможно да запази детето си и да го види да тича край него.

Щеше да каже още няколко изтъркани неща, когато тя се отдръпна от него; избърса с ръка очите си и нежно го погали по бузата:

— Ти си най-милият човек в света, Джо. Мога да ти казвам всичко, без да се притеснявам. Не се срамувах, когато ти казах за бебето. Но ще ти кажа от какво се страхувам. Страхувам се да се прибера в къщи — не мога да отвикна да наричам така дома на родителите ми — и да им съобща новината. Защото нали знаеш какво ще се случи? Ще се отрекат от мен.

— Никога! Никога!

— О, да, ще видиш, Джо. В известен смисъл майка ми прилича на майка ти. Говоря за религията. Сега вече не се моля, нали знаеш, Джо, никога не съм се молила на бога за Дон или за нещо, което искам, защото целият ми живот като дете мина в молитви, сутрин, обед, вечер, на масата и на други места; после религиозните книги, „Животът на светците“, мъченичеството на този, на онзи; после животът в пансиона на манастира: литургия и причастие всяка сутрин по време на великите пости. Може да припадам от глад, но тя ще се увери, че съм отишла да се причестя. Даже монахините не настояваха да се причестявам всеки ден; за тях бях бъдеща светица, такова добро момиче. И през цялото това време аз започвах да мразя Господ. Едно ужасно чувство вътре в мен. Колкото до Дева Мария, когато си мислех за нея, аз страдах. Копнеех да мога да избягам. И в деня на нашата сватба и двамата си мислехме, че сме успели. Но както мама винаги казва, Господ не трябва да се мами, и след катастрофата започнах да вярвам в това. Всичко, което се случи, беше възмездие. Но вече не вярвам. Не Бог, а хората искат възмездие. И знаеш ли, Джо, хората ни отблъскват от Бога; с думите и делата си те ни настройват срещу Него. Както и да е, сега разбираш защо се ужасявам от утрешния ден... и... се страхувам от тази къща. В нея има нещо зловещо. — Тя вдигна поглед и огледа стаята. — Изглежда чудесно, но се страхувам. Искам да се махна отгук и от нея. Тя току-що замина, Джо, но вече имам чувството, че скоро ще се върне. Тогава няма да може да останем тук; ще трябва да го отведе. Разбираш ли ме?

— Да, скъпа, разбирам те. Не се тревожи. Но междуременно трябва да се грижиш за себе си и за бебето... и за Дон.

— Да, разбира се. Знаеш ли, преди това да се случи, щяхме да те питаме нещо. Бяхме решили да се преместим и искахме да те питаме дали ще дойдеш да живееш при нас в къщата. Щеше... щеше ли да дойдеш?

Колко мъка може да понесе човек, без да отрони дума? Или без да извика? Тук той можеше да се оттегля в стаята си, след като вършеше това, което очакваха от него от сутринта до вечерта, да поздравява със „Здрасти, как си, приятелю?“, да се усмихва и да си бърбри. Но да живее с тях двамата!

Той отговори, като се запъваше:

— Сега това е невъзможно. При това положение няма да се наложи да го местиш.

— Значи нямаше да дойдеш?

Той отново хвана ръката ѝ, погледна я в очите и каза:

— Ще направя всичко, каквото поискаш, Анет; всичко, което ще те направи щастлива. — После добави: — И Дон.

Литургията беше към своя край. Требникът беше преместен от едната страна на олтара на другата. Свещеникът покри потира и коленичи пред дарохранителницата, преди да бъде изнесена от две малки момченца. Това беше сутрешната литургия от осем часа и имаше не повече от дванайсет души, които идваха редовно, с изключение на един.

След като отец Рамшоу съблече столата си, не излезе през страничната врата в двора, както обикновено, и после през градинката, която водеше към църковния съвет и оттам към закуската — винаги беше готов за закуската си — а се върна в църквата, защото знаеше, че един от присъстващите още стоеше там.

Той седна до Даниъл на една пейка в задната част на църквата и каза:

— Ако беше седнал малко по-назад, щеше да си навън. Как си? Изглеждаш ужасно.

— Чувствам се ужасно, отче.

— Какво е станало този път?

— Уинифред откачи сноци, съвсем откачи. Разбра... — Той направи пауза.

— Е, какво разбра?

— Че Анет е бременна. — Той отново спря, после продължи: — Тя чака дете.

— Да, ясно; не е необходимо да ми обясняваш. Само едно нещо ме учудва и то е, защо толкова дълго трябваше да се крие това? Как реагира тя?

— Не искаше да повярва, че е от Дон. Стовари вината върху Джо и се нахвърли срещу него. И когато я качихме горе, докато тя крещеше, трябваше да я заключим в стаята ѝ, където изпотроши всичко. Отведоха я в Каунти.

— О, господи! Каунти! Направо съм потресен, че се е стигнало дотук. Въпреки, че не съм изненадан. Но Господ да ѝ е на помощ, когато дойде на себе си в този ад. Да знаеш, че мразя да ходя там. Към

тези, които наистина са луди, не изпитвам съжаление. О, не. Те са щастливи някак си, кой като се мисли за Чърчил, кой за Кианг Кай Ше или просто за някой от така наречените телевизионни звезди. Не, жал ми е за тези, които временно прищракват в тежки моменти, защото осъзнават какво става с тях. А тя е в тази категория.

Отец Рамшоу се подпря с ръка на задната пейка; после с присвити очи попита Даниъл:

— Чувството за вина ли те доведе тук днес?

— Защо... защо трябва да се чувствам виновен? Знаете какъв беше животът ми! Вие...

— Да, да, зная. Но и ти имаш вина. Задай си въпроса защо дойде тази сутрин на служба, когато, доколкото знам, никога през живота си не си правил това в делничен ден. Да, Даниъл, вината трябва да се подели, не е само нейна. В известен смисъл всички ние носим отговорност за греховете на другите. Още по-голяма отговорност носим за мислите си, защото те пораждат думите. И казвали ли сме някога нещо, питам те аз, което да не е предизвикало реакцията на някой? Добре, добре, невинаги имаме намерение да причиним нещастие на другите. Но погледни себе си, Даниъл. Ти искаше да освободиш сина си от опеката на майка му, а какво се получи? Да, знам, че преувеличавам малко и то в момент, когато имаш нужда от съчувствие. Но искам да осъзнаеш, че не си свободен от отговорност.

Даниъл гледаше свещеника. Беше дошъл тук да намери утеха. Чак в два часа сутринта се беше прибрал вкъщи от болницата и не можа да спи. Само беше надникнал в отделението на онази болница, но гледката и звуците го преследваха. Беше попитал лекаря: „Няма ли отделна стая, в която да я сложите?“. А той отговори: „В нейното състояние, не. А и няма такава наоколо“. А сега неговият приятел да реагира така!

— Изглежда сте на нейна страна, отче — мрачно каза той.

— На ничия страна не съм, Даниъл. Както винаги съм на тъч линията и изморен от тичане питам рефера дали играта се играе честно. Аз трябва да гледам с Неговите очи, защото през по-голямата част от времето Той смята, че всичко зависи от мен, не Го интересува на коя страна съм. Аз съм обикновен човек, Даниъл. Не съм богоизбран и нямам желание да бъда такъв; за мен света не е разделен на светци и грешници; винаги има малко сиво по средата.

Даниъл мълчеше. Никога досега притчите на свещеника не го бяха дразнили. Но сега разбра, че възгледите му за сивото по средата ни най-малко не му помогнаха, особено тази сутрин, когато се чувстваше отчаян.

— Няма да ви задържам, отче — каза той. — Ще закъснеете за закуска.

Надигна се от мястото си, но ръката на свещеника леко го бутна назад.

— Закуската ми може да почака веднъж пък и няма да я изям спокойно, ако знам, че си тръгваш сърдит. Слушай — Той се наведе към него и сложи ръка върху рамото му. — Знам какво ти се стовари на плещите през всичките тези години. Мислено ти опростих всички прегрешения към жена ти, когато би трябвало да те заклея за блудствата ти. Много пъти, когато я слушах да се моли на Бога за сина си, си мислех, че на твое място и аз бих постъпил така. Господ ще ми прости. Но Даниъл, изпитвам състрадание към всяко живо същество, което трябва да носи на плещите си бремето на такава нечовешка любов като нейната. Тя не можеше да устои, както тия, младите, не можах да устоят на природата. Ако искаш да знаеш, аз съм на твоя страна, но в същото време, както ти казах преди, всички ние сме отговорни за греховете на другите. Човек не може да влезе в църквата и да се изповяда, като разговаря с Бога чрез мен или някой друг, и всичко да свърши, да обърне страницата и край. Така не може. Знаеш ли — той се оживи, — така разсъждават протестантите. Те мислят, че трябва само да отидеш на изповед, да кажеш на свещеника, че си извършил убийство, той да попита: „О, извършили сте убийство? Добре. Ще поговоря с Господ за това, той ще ви опрости всичко. Хайде“. Това е крайност, но се отнася за пиянството, проституцията и когато човек идва на служба в неделя, докато в същото време не говори със съседа си или някой роднина. Както и да е. — Той потупа Даниъл по рамото. — Всичко в този живот се заплаща така или иначе. Но аз съм с теб, Даниъл, от началото до края. Не забравяй това. Сега се прибирай и те съветвам да си вземеш душ, защото не изглеждаш както обикновено. Закуси добре и после се залавяй с работа. Точно така; нищо не може да се сравни с работата.

Отново бяха приятели. Свещеникът пое протегнатата ръка на Даниъл, изпрати го до вратата, където леко потрепери:

— Пфу! Ама че студено! Сигурно ще вали сняг за Коледа. Ще ти кажа нещо, мразя снега. Внимавай по пътя; пътищата са хлъзгави като стъкло.

Странно, но хората винаги казваха това: внимавай по пътя, пътищата са хлъзгави като стъкло. Като предупреждение в живота.

— Довиждане, отче, благодаря ви.

— Довиждане, Даниъл.

Лили и Пеги разчистваха това, което беше останало от спалнята и Пеги, държейки счупената стъклена пудриера в ръка, каза:

— Боже! Да направи такова нещо!

— Мозъкът ѝ сигурно съвсем е изключил. Това е от шока, когато е разбрала — отговори Лили.

— О, мисля, че мозъкът ѝ отдавна е изключил. Но както и да е, трябва да е била съвсем сляпа, за да не забележи. Мис Анет през повечето време не се чувстваше добре и беше доста бледа. Но ще видиш като се разчуе; ще стане пожар...

А Джон Диксън и Бил Уайт обсъждаха случилото си в оранжерията.

— Още не бяхме си легнали — каза Бил — когато я чухме. Не исках да се качвам, защото мислех, че това беше обикновена караница. Но когато дойде линейката, изтичах горе и не можах да повярвам на очите си. Тя лежеше на носилка. Помислих си, че я отвеждат в болница, а то било в Каунти. Боже, да прекараш остатъка от живота си там! Но някак си не съм изненадан, защото години наред тя заповядваше в тази къща, пък и извън нея. Как се перчеше само, когато беше в колата! А знаеш ли какво предложи съвсем наскоро? Да нося униформа. Попитах господаря и той каза: „Ти не искаш да носиш униформа, нали, Бил?“ Аз му отговорих: „Мисля, че не“. „Ами добре тогава, няма да я носиш.“ И това беше всичко. Ама че работа да живееш с такъв човек! На негово място отдавна щях да съм приключил с нея.

— О, той си е взел своето.

— Никой не може да го обвинява. Поне аз не бих. Както и да е, надявам се, че временно тук ще бъде спокойно.

— Поне временно, както казваш. Почакай, докато се разчуе. Господи! Поне да се беше случило един ден след сватбата, щяха да са на чисто. Чудя се как ще го приемат нейните родители. Ето ти един чифт. Познаваш ли някой като баща ѝ? Той само стои, не обелва нито дума, стои и гледа. Така; давай сега да нарежем дървата. По-добре да са готови, преди да е паднал снега, защото усещам, че зимата идва. По всичко личи.

Сестра Прингъл излезе от стаята, след като каза, че не била учудена от случилото се снощи. Подобно нещо не можело да я изненада. Вратата след нея едва се беше затворила, когато Дон каза на Анет:

— Много е хладнокръвна.

— Трябва да бъде такава.

— Ти добре ли си? Изглеждаш бледа.

— Разбира се, че съм добре. Моля те, не се тревожи за мен.

— А за кого да се тревожа? — Той погали ръката, която държеше и като я погледна, каза: — Много странно, имам чувството, че това, което се случи снощи, беше някакъв кошмар, а не самата действителност. Дори не и кошмар, защото спях много добре. Би трябвало да я съжалявам, но не мога; просто се радвам, че няма да видя повече лицето ѝ на вратата. Ужасно, нали? — Той погледна Анет в очите. — Някак си е неестествено. — Той отпусна главата си върху възглавницата. — Странно, но за първи път тази сутрин не усещам болка. Чувствам се като че ли — усмихна се горчиво, преди да продължи — мога да стана и да тръгна.

— Това е добре. Добър знак.

— Докога мислиш, че ще я държат там?

— О, не знам. Татко ще ходи там днес. Ще научи повече. Мисля, че дълго време ще остане там; тя има нужда от лечение.

О, да, мислеше си Анет и се надяваше тя да остане там дълго. Достатъчно дълго, за да може да се роди бебето и тя да укрепне, за да има сили да настоява да премести Дон в тяхната къща, защото знаеше, че това, което предложиха Даниъл и Джо — Дон да остане тук, за да могат да му помагат — беше само част от плановете им. Освен това те

не искаха да прекъснат връзката си с него. Докато той беше тук, както сега, семейството съществуваше.

Тя вече се чувстваше зряла. Преди четири месеца такива мисли никога нямаше да ѝ минат през главата. От мига, в който се събуди след катастрофата се почувства толкова по-голяма, сякаш беше станала зряла жена. Но не беше ли станала жена няколко месеца преди това, както Дон беше изкрещял на майка си; цяла година преди това? Тя си спомни деня, в който бяха за първи път заедно. Това беше денят, в който се изплъзнаха от очите на майка ѝ, като казаха, че отиват на кино. Ако тогава майка ѝ беше разбрала какво се е случило, тя също щеше да откачи.

О, боже! Тази картина още беше пред очите ѝ.

Сега тя каза на Дон:

— Скъпи, знаеш ли какво трябва да направя тази сутрин?

Лицето му се изкриви за момент и той тъжно каза:

— Да, да. Знам, че не е честно да понасяш всичко това сама. Аз би трябвало да съм там...

— Не се вълнувай. Ако разбере нещо, то ще е приключило преди още да е започнало. Това е. Нищо няма да ме притесни.

— Сигурна ли си? Защото в края на краищата, те са...

— Не го казвай: мои родители. За това говорихме вече, нали? — Тя се наведе и го целуна; после му се усмихна и каза: — Спомняш ли си, когато ти казах какво мисля за родителите си и ти едва не умря от смях? А после ми разказа за майка си. Винаги съм знаела, че тя по-скоро те задушаваше от грижи, но тогава ти го разказа така забавно, че се смяхме прегърнати. Спомняш ли си?

— Да, да. — Той погали лицето ѝ с пръстите си и след кратко мълчание, попита: — Защо трябваше това да ни се случи?

Тя не му отговори веднага; но след малко каза:

— Седмици наред се молих за това всеки ден.

Мускулите на лицето му се опънаха и той ѝ зададе въпроса, от който се ужасяваше най-много:

— И си си казала: той вече никога няма да ме обича.

— Не, не — гласът ѝ беше твърд, докато тя се изправяше, — защото ти ме обичаш и аз тебе... дори без това.

— О, Анет — той отново протегна ръка към нея, — не се заблуждавай! Това е част от процеса.

— Но ние имаме доста голяма част от процеса, нали? — Тя замълча за секунда. — Та аз нося резултата от този процес. — Тя потупа корема си и задържайки сълзите, се опита да се засмее. — А довечера ще спя в същото легло, в което и ти, така че внимавай, Дон Коулсън. — Потупа го леко по лицето и като се обърна бързо, каза: — Отивам да се приготвя...

Половин час по-късно беше в колата. Домът на родителите ѝ беше на пет минути път на бегом оттук и тя знаеше къде точно ще завари родителите си, когато пристигне към десет часа. Баща ѝ ще бъде в кабинета си и ще преглежда отчетите от предишния ден в магазините: четири за хранителни стоки и три за плодове и зеленчуци, както и антикварен магазин в горната част на града и един магазин за стари дрехи в близост до пазара. В десет и половина той ще излезе от къщи и ще тръгне по проверки из магазините, като ще влиза там в различно време, за да хване някой, който евентуално не си върши работата. Говореше се, че хората най-бързо се сменяха при него от всички магазини в града: той наказваше и за най-малките нарушения.

Майка ѝ вече ще е ходила в кухнята и ще е дала поръчките за храна на Поли. Ще е проверила какво има в килера и хладилника. Ще е проверила кухненския шкаф. И тъй като е вторник и след обяд ще има среща на Дружеството на жените католички в гостната, сигурно ще е направила забележки на Джейни и Сара относно задълженията им — все още настояваше да носят шапчици, украсени с волани и престилки след обяда. Често се чудеше как Джейни беше издържала толкова дълго в къщата, защото тя мразеше да носи шапчици и престилки. Беше я виждала да я маха от главата си и да я хвърля на пода в кухнята, после да я вдига и през смях да казва:

— Няма да се скъса, нали, мис?

А Поли добавяше:

— Няма да се скъса, иначе никакъв сладкиш с конфитюр в единайсет.

В нейната къща не се ядеше нищо в промеждутъците между закуската, обяда и вечерята. Вратата ѝ отвори Сара.

— О, здравейте, мис — каза тя. — Не е ли студено навън? Ще ви замръзне носа. Как сте?

— Добре съм, Сара. А ти?

— Нали знаете, мис; чакам оня богат мъж да дойде и да ме отведе.

Както обикновено, и сега Анет отговори:

— Ако го срещна на връщане, ще му кажа да побърза.

Това беше тяхната закачка. Сара, Поли и Джейни, както и техните предшественици, бяха единственото облекчение за нея в тази къща.

— Къде е мама?

— Почива си, мис, нали знаете.

— Поли е добре... Джейни също, нали?

— Да, мис. — Сара говореше със свити устни... което означаваше, че е наясно с положението в къщи.

В тази огромна къща липсваше хол; вместо него имаше широк и дълъг коридор, в края на който още един подобен на него, но по-къс. Тя сви по него и почука на първата врата. Изминаха няколко секунди, преди да се чуе отвътре:

— Влез.

Тя влезе в стаята, която винаги и приличаше отчасти на параклис, тъй като в единия ъгъл имаше малък олтар, в средата на който беше поставен жертвеник с фигурите на Дева Мария от едната страна и Йосиф от другата, а вдясно на стената беше закачен стъклен купел със светена вода. Пред олтара имаше малко столче, от което майка й току-що се беше изправила.

— Здравей, скъпа.

— Здравей, майко.

— Рано си дошла.

— Да, наистина.

— Как е Дон?

— Все така... Майко?

— Да, скъпа?

— Трябва да ти кажа нещо. Седни!

Мисис Алисън погледна дъщеря си. Не беше свикнала да ѝ заповядват да седне, и то дъщеря ѝ. Тя седна, но забеляза, че дъщеря ѝ остана права. И тогава я попита:

— Ето, седнах, какво имаш да ми казваш?

— Снощи отведоха майката на Дон в Каунти.

— *Какво!* — Мисис Алисън се надигна от стола, после отново седна, като дишаше тежко. — Наистина не съм изненадана. Уинифред винаги е била с опънати нерви. Но нещо трябва да я е предизвикало. Сигурно някакъв скандал.

— Може и така да се каже.

Майка ѝ я погледна и устата ѝ се отвори и затвори два пъти, преди да каже:

— Нещо с теб ли?

— Определено да... Ами, майко, аз съм бременна. Чакам дете. Чудно как не си забелязала. Но тогава, разбира се, носех свободни рокли и връхни дрехи. А ти рядко се заглеждаше в мен, нали?

Тя видя как ръката на майка ѝ бавно мина през долната част на лицето и палецът ѝ натисна едната буза, а пръстите другата, докато бледата кожа наоколо се зачерви.

— О, господи! — извика тя и затисна с ръка устата си. — Знаех... знаех, че има нещо... което трябва да науча, но това не! О!... О, баща ти. — Тя свали ръката от лицето си и се хвана за главата като че ли притискаше нещо надолу. — Мили боже! — промълви тя.

Щом майка ѝ споменаваше два пъти господата, освен в молитвите, означаваше, че е страшно афектирана от новината. Но все още не беше повишила тон. В това беше разликата между двете майки: свекърва ѝ беше изкарала гнева си в крясъци, докато майка ѝ се сдържаше. Трябваше да спазва благоприличие.

Анет видя как майка ѝ натисна звънеца на стената, гледайки дъщеря си. Мълча, докато не се отвори вратата и в стаята не влезе Сара; Анет беше удивена от спокойствието, което майка ѝ запази и от начина, по който каза:

— Извикай мистър Алисън, ако е свободен; искам да говоря с него.

— Да, госпожо.

Когато вратата се затвори, шокът отново обхвана мисис Алисън и тя каза:

— Това ще има ужасно въздействие върху баща ти и положението му в църквата. О!

Тя затвори очи.

— Разбираш ли какво си направила, момиче? Ти ни унищожи. Няма да можем да си вдигнем главите отново. И тази сватба! Всички

тия хора там и ти с бяла... непорочност. О! — Тя подскочи от стола и започна да крачи из стаята.

В момента, в който Анет щеше да започне да се защитава, вратата се отвори и се появи баща ѝ. Както обикновено с присъствието му стаята изглеждаше пълна и някак си по-малка: той беше доста едър мъж и толкова спокоен, че тя трудно можеше да си спомни някога да се беше ядосал.

— Добро утро, Анет — каза той и гласът му беше равен.

— Добро утро, татко.

— Подранила си. Всичко...?

Това, че жена му се осмели да го прекъсне по средата на изречението, като каза: „Джеймс, не е време за любезности; тя има да ти казва нещо“, го накара да поеме дълбоко въздух, преди да премести погледа си от нея върху дъщеря си, която продължи да гледа цяла минута, без да каже дума, и накрая само попита: „Да?“.

През цялото време стомахът ѝ беше свит; почувства се зле. Но страхът не беше нещо ново; винаги се беше страхувала от този мъж. Той беше неин баща; но за разлика от други бащи, никога не беше я прегръщал. Никога не беше притискал главата ѝ върху гърдите си. Когато я целуваше, то беше по челото и се случваше съвсем рядко. Неведнъж, откакто зачена, се мъчеше да си отговори на въпроси, свързани с нейното собствено зачеване: какво беше предизвикало желанието му да създава и как беше реагирала на това нейната съдържана, прекалено морална майка? Дали по-късно двамата са се срамували от това? Да, да, можеше да си представи. Оттогава насам сигурно са се молили да се заличи това, тъй като тя никога не ги беше виждала да се целуват. Дори не беше ги виждала да се държат за ръка. Спяха на отделни легла. Тя знаеше, че майка ѝ се събличаше в отделна стая и я беше научила да прави същото. Мислите ѝ се върнаха към предишната нощ, когато стоеше гола и ръцете на Дон бяха върху корема ѝ. Дали тази гледка би съкрушила баща ѝ?

— Чакам дете, татко.

Нито един мускул на лицето му не трепна, може би само клепачите леко се отпуснаха.

— Джеймс, чу ли я какво каза? Чу ли? — Майка ѝ беше хванала предната част на вълнената си рокля с две ръце, като че ли изведнъж ѝ беше станало студено. — Това трябва да е станало...

— Тихо! — Самата дума беше казана тихо, но прозвуча като заповед. — Казваш, че чакаш дете.

— Да, татко.

— От преди сватбата ли?

— Може и така да се каже, татко.

— Може ли? А ти какво можеш да кажеш? Ти, която беше възпитавана в строга почтеност, ти си опетнена.

— Да се махаме. Не бих могла да го понеса — намеси се майка й.

Той хвърли поглед на жена си, но вниманието му отново беше приковано от Анет, тъй като тя възкликна:

— Също като фарисеите! И те не могли да понесат срама на Мария, че ще ражда дете. Тя също е била възпитавана в строга благочестивост. Вие двамата сте лицемери.

Сега тя видя лицето на баща й да се променя: наблюдаваше как то се зачерви и за момент той не беше в състояние да говори, зашеметен, очевидно, от обвиненията и дързостта на това дете, за каквато я мислеше — поне допреди малко и тя продължи:

— Отдавна си мисля, но сега ще го кажа: всичко това е едно шоу; прозорец от рисувано стъкло в църквата; всичко е за пред хората. Това е шоу. Погледнете се вие двамата! — Тя ги посочи с ръка. — Били ли сте някога щастливи заедно? Радвах се, че ходех на училище, само защото не бях в тази къща.

Сега баща й каза през стиснати зъби:

— Знаеш ли какво си направила, момиче? — Гласът му беше тънък и звучеше ужасно категоричен: — Ти се отдели от мен.

Анет стоеше и го гледаше, очите й премигнаха, а в гърлото й беше заседнала буца. Мислеше си, че всичко тук ще мине без разриви, но сълзите започнаха да се стичат по бузите й и тя извика:

— Снощи прибраха майката на Дон в лудницата, не само защото ме завари гола пред мъжа ми, но и защото също като вас двамата е маниачка на тема религия и не може да бъде истински родител. И не се тревожете, че ме отлъчвате от семейството.

Дори ако дяволът се беше превъплътил в нея, нямаше да я гледат с такъв ужас и неодобрение и на Анет й се стори, че тялото на баща й се издуваше и видът му беше толкова страшен, че тя почувства как трябва веднага да се махне от къщата.

Обърна се, излезе от стаята и тръгна по коридора, където Сара я чакаше близо до пътната врата. Щом я видя, тя възкликна:

— О, мис! О! О, мис! Не го преживявайте! Всичко ще се оправи. Само не се предавайте! Ние сме с вас.

Анет не можа да отговори нищо. На бегом прекоси пътя към колата, но веднъж влязла вътре, тя не можеше да си позволи да тръгне, без да е преминал пристъпа на плач и когато избърса очите и лицето си, направи завой и потегли надалеч от къщата на детството си, като много добре знаеше, че независимо дали ще останат или ще заминат, родителите ѝ никога повече няма да я познават.

Наближаваше края на март. Слънцето грееше ярко и за разлика от други години, месецът не беше ветровит. Беше събота, ден за свиждане в болницата за душевноболни Каунти. Даниъл, Фло и Харви стояха в коридора, а около тях се движеха пациенти и техни близки. Навън паркът беше осеян с хора, които се разхождаха между алеите с цветя. Даниъл погледна през отворената врата и мрачно промълви:

— Ако и вътре е толкова хубаво, колкото навън, ще бъде добре.

— Защо според теб трябва да чакаме? — попита Фло.

— Предполагам, че се досещаш, както и аз. Някой току-що ѝ е съобщил моето име и тя е получила пристъп.

— Последният път, когато дойдохме тук, изглеждаше доста добре.

Даниъл погледна Харви.

— Да — каза той. — Без да се засягаш, но тя дори изтърпя твоето присъствие, докато аз все още съм трън в очите ѝ и явно винаги ще бъде така. Така че, не виждам никаква възможност за подобрене, освен ако се освободя от нея по някакъв начин.

— Не говори така, Даниъл — рязко каза Фло. — Както и да е, останах с впечатлението, че се отнасят много добре с пациентите.

— Така мислиш, Фло, защото си идвала тук само два пъти. Ако не си съвсем наред, когато те приемат тук, то когато излизаш, няма начин да си мръднал окончателно; сигурен съм, че тези неща си ги предават един на друг. Мразя го това място.

Даниъл бързо се обърна към една сестра, която се приближаваше и с широка усмивка му каза:

— Старшата сестра иска да говори с вас, мистър Коулсън. — Тя се усмихна на Харви и Фло и се отдалечи. Даниъл я последва през един каменен коридор до офиса, там зад едно бюро беше седнала сравнително млада жена. От едната ѝ страна седеше мъж на средна възраст.

Мъжът стана и протегна ръка на Даниъл:

— Как сте, господин, Коулсън?

— Благодаря, добре, докторе — отговори Даниъл и наклони главата си към старшата сестра.

Той седна и зачака един от двамата да започне да говори. Първи започна докторът:

— Съвсем естествено е да ви интересува състоянието на жена ви. През изминалите две или три седмици... три седмици ли минаха от последното ви посещение? — Той погледна към старшата сестра. — Така ли е?

Сестрата погледна в дневника и каза:

— Да, да, мистър Коулсън е идвал за последен път преди три седмици.

Даниъл си помисли, че го упрекуват за нередовните му посещения и каза:

— Аз самият бях малко болен; някакъв грип.

— О — докторът го заплаши с пръст, — ни най-малко не ви критикуваме, че не сте идвали, но сестрата мисли, че вие също сте една от причините за развитието на нейното състояние...

Той замълча и Даниъл запита:

— И какво е то?

— Ами — сега старшата сестра поде разговора, — мисля, че то се дължи на вас; спомнете си какво се случи последния път, когато ви видях. Всеки път щом се спомене вашето име и името на сина ви, тя изпада в това състояние. Като че ли единствените хора, с които се държи нормално, са сестра ѝ и нейния приятел.

Докторът кимна в знак на съгласие и каза:

— Странно, нали? Мислехме, че в това състояние тя ще бъде против всички мъже, но изглежда, че не е така, защото и двата пъти, когато той беше тук, тя го поздрави съвсем нормално и се държа естествено. Иначе подобрението ѝ се изразява в това, че вече не получава пристъпи; в интерес на истината учудващо добре се поддава на лечението. Така че според нас, мистър Коулсън, по-добре ще бъде, ако известно време тя не ви вижда, а сестра ѝ, ако има възможност, може да идва по-често. До миналия път, когато дойдохте, се надявахме, че скоро ще се възстанови и ще се върне в къщи, поне за един ден или за уикенда. Страхувам се, че това е невъзможно. Съжалявам.

— О, разбирам ви; не се притеснявайте. Но искам да ми кажете нещо: щом споменаването на семейството и отношението ѝ към мен я

карат да реагира така, докога, според вас, ще продължи това?

— О, трудно е да се определи в такива случаи — отговори докторът. — Това отнема доста време. Надяваме се, че тя ще реагира на електролечението, което евентуално би намалило, ако не съвсем да заличи, враждебността ѝ към вас.

Даниъл не каза нищо, но си помисли: само смъртта би заличила омразата ѝ към него. Той се изправи и каза:

— По-добре тогава да не идвам изобщо.

— Засега, да. — Докторът се приближи към него. — Но както ви казах, ако сестра ѝ би могла да идва по-често, това сигурно ще е от полза.

— Тя живее в Лондон. Би било невъзможно да идва всяка седмица.

— Ами колкото е възможно по-често.

— Ще я помоля. Благодаря ви. — Той кимна първо на единия, после на другия и излезе.

Във фойето Фло беше застанала до прозореца и наблюдаваше Харви, който разговаряше с една пациентка. Когато Даниъл се приближи, тя се обърна и каза:

— Тъжна работа. Тя говореше, онази жена ей там, съвсем нормално, все едно, че аз говоря или пък ти; после го попита дали иска да излязат и да разгледат градината.

В момента Даниъл не беше настроен да бъде съпричастен към чувствата на другите и рязко каза:

— Не искат да идвам повече, но ти можеш да идваш възможно най-често. Какво ще кажеш?

Фло помълча малко, после сви рамене и каза:

— Да, добре. Сигурно няма да е възможна всяка седмица, но ще се опитаме. Ще направя всичко, за да ѝ помогна. Сега може ли да отида при нея?

— Мисля, че да.

Тя тръгваше, но спря и каза:

— Не би трябвало да се изненадваш, че не иска да те вижда.

— Не се изненадвам. Не знам защо дойдох.

— Мисля, че от чувство за дълг.

— Сигурно, но сега вече бремето пада върху теб.

— О, не разсъждавай така. Добре, ще поговорим друг път за това.

Когато тя замина, той погледна през прозореца и видя Харви да се разхожда с жената; след малко излезе и се присъедини към тях.

— А, ето те и теб. — Харви не го попита защо не е при Уинифред, а каза: — Това е мисис Дийбър.

Въпросната жена, прехвърлила шейсетте, се наклони към Харви и като се усмихна широко, каза:

— Не го произнесохте правилно. Името ми е Дебър. Не като Де в Дебрет.

— Съжالياвам. — Харви се обърна към Даниъл и каза: — Мисис Дебър е писателка. Написала е книга, озаглавена — той спря и погледна към жената, която със същата широка усмивка каза любезно:

— „Обноските и моралът през викторианската епоха“.

Даниъл поклати глава и каза:

— Това е интересно.

— Човек прави това, което може. Доста ми помогна мистър Дизраели.

Даниъл и Харви размениха погледи. Нищо не казаха, но продължиха да гледат жената. Тя се обърна и като удостои Харви с цялото си внимание, каза:

— Благодаря за компанията. Рядко на човек му се отдава възможността да се срещне и поговори с необразовани, но въпреки всичко беше доста полезно, дори поучително. А сега, моля да ме извините, очаквам мистър Макмилън на чай. Приятен ден, господа.

И двамата промърмориха нещо, което никой не чу и я наблюдаваха как върви или по-скоро припка между цветята по пътя към главния вход. Чак когато тя се скри от очите им, те се спогледаха и Харви беше този, който се разсмя:

— Трябваше... трябваше да се досетя. Но тя говореше съвсем нормално.

— Господ да ѝ е на помощ!

— О, не мисля, че трябва да я съжالياваш. Ако това може да се анализира, мисля, че тя е по-щастлива в нейния свят, отколкото ние в нашия. Нали ѝ видя лицето; съвсем ведро. И — сега гласът му прозвуча малко тъжно — трябва да е била доста красива навремето. Но

това последното, което каза — той се засмя — „необразовани“. Предполагам, че повечето от тях мислят така.

Когато и двамата завиха, за да влязат вътре, Харви попита:

— Как мина?

— Не беше много приятно. По всичко личи, че бремето ще падне върху Фло. Преценили са, че появяването ми тук само влошава нещата и за предпочитане е единствено Фло да идва при нея.

— Не виждам никаква пречка за това. За мен не е проблем. Нямам нищо против да идвам, всъщност по-добре, че ще бъда далеч от Лондон.

— Но никой не знае колко дълго ще продължи всичко това.

— Ще изчакаме и ще разберем. Ако това е всичко, за което се тревожиш, вече можеш да се успокоиш. Както знаеш, Фло и Уинифред никога не са се разбирали, но откакто това се случи, Фло... започна да я съжалява.

— Повечето хора, също.

— Да, да, предполагам. Също като при престъпленията: често забравят жертвата; главната цел е да хванат престъпника. Не се тревожи за нас; достатъчно грижи ще имаш като се прибереш в къщи. Както и Анет.

— О, не; тя има още време. Мисля си за друго: как ще приеме новината за внук или внучка? Малко е вероятно това да предизвика някакъв интерес в нея. Нищо друго, освен моето появяване, не е в състояние да я извади от тази апатия.

Но Даниъл грешеше. Уинифред седеше в голямата стая и до нея беше застанала Фло. Имаше и други хора, събрани на малки семейни групички; някои разговаряха, други стояха около болния роднина и го гледаха, а той беше зареял поглед в пространството. В една от групите две малки момиченца се смееха. Звучеше странно, защото беше най-обикновен смях.

Фло гледаше сестра си и дълбоко в себе си изпитваше съжаление. Никога не беше харесвала Уини: двете нямаха нищо общо, но дори и на дявола не желаше да изпадне в такова положение... на такова място. Уини винаги беше добра към себе си, беше се наситила на храна и на удобства, но в нея имаше празнина. Имаше нужда от любов, да, имаше нужда от любов и искаше да обича. Но беше се насочила в погрешна посока.

Фло сложи ръката си в ръката на Уинифред и каза:

— Много поздрави от Дон.

— Кой?

В очите, които я погледнаха нямаше лудост; поне този поглед не беше поглед на безумец. Но каквато и да беше причината за това ново отношение, тя не беше породена от лудост. Сега гласът ѝ прозвуча малко остро:

— Недей така, Уини! Дон е твой син и ти...

— Аз нямам син.

— Имаш трима сина.

— Хм! Трима сина ли казваш? Мога ли да бъда майка на идиот, на незаконороден и на сакат?

Вътре в себе си Фло усети как се свива от омразата, изписана върху лицето на сестра ѝ, докато процеди през зъби истината, защото тя наистина беше майка на идиот, на незаконороден и на сакат. Но казано по този начин, всичко изглеждаше ужасно. Тя гледаше Уинифред и осъзнаваше, че сестра ѝ не е луда в прекия смисъл на думата, а изгаряше от омраза. Омразата беше ужасно чувство, всепоглъщащ огън, който в случая с Уинифред никога нямаше да бъде угасен. Това означаваше, че щеше да остане тук до... О! Тя поклати глава при мисълта, че сестра ѝ ще трябва да прекара остатъка от живота си на това място, от което я побиваха тръпки всеки път, когато идваше.

По-късно тя щеше да си зададе въпроса какво я накара да каже: „Не говори така, Уини; има толкова неща пред теб. Ще се ражда дете; ще ставаш баба“, защото ръката ѝ беше отблъсната толкова бързо, че се удари в ръба на стола и трябваше силно да стисне китката си, за да не извика. Сега гледаше Уинифред. Тялото ѝ трепереше като на болен от малария и тя процеди през зъби:

— За това ли си тук, да се осмеляваш да ми казваш, че ще ставам баба на дете с майка уличница и баща незаконороден. Синът ме беше непорочен, чуваш ли? Моят син беше непорочен...

Фло усети приближаването на сестрата, която не каза нищо, но с леко кимване ѝ даде знак, че трябва да си тръгва, което Фло бързо направи. Но не успя да избяга от пронизителните писъци на Уинифред и цинизмите зад гърба ѝ, те предизвикаха смут в стаята.

Харви и Даниъл се запътиха към нея още щом влезе във фойето.

— Какво има? Бяла си като платно.

Тя погледна към Даниъл, наведе леко глава и каза:

— Постъпих глупаво. Казах неща, които не трябваше. Искях да създам... да... О, боже!

Харви не каза нищо, само сложи ръка на рамото ѝ и я изведе навън.

В колата Даниъл горчиво каза:

— По-добре никой да не идва; нека да се задуши в собствената си омраза.

— О, Даниъл, не говори така! Човек може да полудее само защото е на това място и сред такива хора.

— Хайде; не се разстройвай; не плачи!

Харви силно притисна Фло към себе си.

— Не ги съжалявай тези хора! Чакай да ти разкажа какво ни се случи на нас с Даниъл. — И той започна да ѝ разказва за мисис Дебър.

Но не успя да я разсмее. Вместо това, тя рече:

— Господ да ѝ помага. Господ да им помага на всички.

Току-що се бяха навечеряли. Докато се хранеха, разговорът на масата беше малко превзет. Даниъл погледна Анет и каза:

— Добре ли си, скъпа? Малко си поотслабнала.

— Да, да, добре съм, татко.

— Изморена е — намеси се Джо. — Цял ден е на крак. Защо сестрите настояват в събота и неделя да са свободни? Разбира се, че е така. — Той затвори очи и подпря главата си върху ръката. — Ама че глупав въпрос! Та нали всички сме под ръка през почивните дни. — И като погледна Анет през масата, каза: — Знаеш ли, ако ни оставиш сами, можем да се оправим. Като казвам това имам предвид и Стивън.

Тя се усмихна и каза:

— Мисля, че и двамата имате нужда от контрол.

— Учудващо е как това момче се промени — каза Фло. Тя гледаше Даниъл и още веднъж повтори: — Наистина се е променил. Ние не сме с него непрекъснато и можем да преценим, нали, Харви?

— Да, наистина: той вече не е дете или по-точно не се държи по детски.

— Тук си прав — кимна му Джо. — Мен ме учудва това, че вече седмици наред леглото му е сухо. Може да се каже, че това е откакто... — Той спря, защото не беше сигурен дали трябва да продължи с „откакто мама замина“, затова предпочете „откакто започнахме да се грижим за Дон“.

— Той обича да е при Дон — намеси се Анет — и сестрата се държи чудесно с него. Нарича го отговорник и той сияе. А и на Дон му е приятно да бъде при него. Представете си само, че преди няколко седмици не можехме да ги оставим толкова дълго време. Колко стана часът? — Тя се обърна и погледна часовника. — Повече от половин час, което значи, че трябва да отивам да си изпълня задълженията. — После тихо добави: — Всъщност не са задължения.

— Задължения или не, стой си на мястото и си почивай. Сега аз отивам, така че прави това, което ти казвам. — Джо размаха пръст заканително и повтори: — Прави това, което ти казвам. — После се обърна към Фло: — А ти се погрижи тя да го изпълни.

Заедно с него се разсмя и Харви.

Джо напусна стаята сред всеобщия смях, който в основата си представляваше опит да се установи нормална атмосфера, а щом влезе в стаята на Дон, бе посрещнат с още по-силен смях, придружен с хълцанията на Стивън, който извика:

— Разказвах на Дон за оня път, когато дойде мисис Озбърн, спомняш ли си, Джо? Спомняш ли си? Аз й казах, че може да си пие чая от чинийката, ако иска, и да духа щом е горещ.

Той отново започна да се смее, Дон също, а Джо каза:

— О, да, спомням си този ден. На теб ти се изкривиха задните части, нали?

Докато говореше, гледаше на Стивън по съвсем различен начин от досега, не като дете или момче, а както го беше възприел Харви. Той наистина като че ли беше пораснал малко. И наистина, че не беше си намокрял леглото. Сега си мислеше и това, че от няколко месеца не беше получавал пристъпи. Можеше и да помага да вдигат Дон както него или баща му, помагаше при обръщането и то съвсем внимателно.

Джо погледна подноса на масичката встрани и каза:

— Ама ти не си го накарал да си изяде вечерята, а?

— Не бях гладен. — Дон протегна ръка към Стивън и попита: — Спомняш ли си оная игра, която играехме?

— „Бълхите“ ли, Дон?

— Не, не; онази с лодките, на квадратите. Горее в стаята ти. Ще можеш ли да я донесеш? Много ми се иска да изиграем една игра.

— О, да, да, Дон. Сега отивам. Ей сега. — Тъкмо щеше да се втурне навън, когато се обърна, погледна Джо и го попита: — Да отида ли?

— Добре, добре. Върви и я донеси!

Двамата останаха сами, Дон с помощта на лактите си се подпря на възглавницата и каза:

— Искам... искам да си поговорим с теб, преди да е дошла Анет. Никога не можем да останем сами, нали? Отдавна искам... да ти кажа нещо, Джо. Моля те, седни и ме изслушай!

Джо придърпа един стол близо до горния край на леглото, погледна с обич преbledнялото лице и каза:

— Хайде!

— То е... то е за Анет.

— Какво за нея? Тя е добре, справя се добре. Няма и да мине дълго време, когато ще видиш твоето...

Дон сложи ръката си върху неговата и силно я притисна:

— Няма да се наложи да мине толкова дълго време.

— О, ти пък сега! — Джо рязко издърпа ръката си. — Стига глупости! Не ме разбирай погрешно! Откакто си в къщи, си много добре.

Дон отмести главата си встрани и бавно каза:

— Моля те, Джо! Ако... ако на теб не мога да кажа истината, на кого друг? Много добре знаеш, както и аз, че времето ми изтича. — Той потупа завивката на мястото на корема си, преди да продължи: — Мислеха да ме приберат отново с това. Но ако го направят, това ще ускори края според тях. Затова не го правят. Не че се съмнявам, а знам. И дишането ми... се влошава. Да, да. — Той отново погледна към Джо. — Моля те, Джо! Тя ще дойде... всеки момент, а това, което искам да ти кажа, се отнася за нея. Изслушай ме, без да казваш нищо, преди да съм свършил. Независимо какво мислиш... няма да казваш нищо. Искам да ти кажа само това. Твое право беше да се ожениш за Анет... Моля те! — Пръстите му се свиха в юмрук и когато Джо се канеше да го прекъсне, той продължи: — Ако татко не беше нагласил нещата и не ме беше насърчил само защото... защото мислеше, че това е най-

добрия начин да ме отърве от... лапите на мама, тя щеше да продължи да ти се възхищава. Знаеш, че винаги те е харесвала... още като ученичка. Но дори и когато... когато тръгна с мен, в началото се страхувах, че е нещо временно и после отново ще се обърне към теб. Обичах те, Джо, но обичах и нея. Затова аз... — Той спря, за да си поеме въздух, задъха се за момент и после почти на един дъх каза: — Исках на всяка цена да се уверя, че ще бъде моя. Аз бях този, който... направи първата крачка, не тя. И... веднъж, след като това стана, продължи и нататък. После това не ми беше достатъчно. Можехме да продължаваме така без резултат, но... аз реших, че *трябва* да има резултат; поне се надявах, че това ще реши въпроса. Така и стана. Но после се изплаших, и двамата се изплашихме, много се изплашихме. Ето защо настоявах да се ускори сватбата...

— Достатъчно. Достатъчно. Знам всичко.

— Така ли?

— Да, знам: татко трябваше да бъде с теб през цялото време, когато беше навън, но той ви оставяше двамата и вие отивахте направо в къщата.

— Откъде знаеш?

— Отчасти по интуиция, но веднъж случайно отидох там с плановете. Нали си спомняш, че Анет искаше кухнята да се разшири, и преди да завия по пътя, видях колата отвън. А същата тази вечер вие двамата с татко говорехте така, като че ли през цялото време сте били заедно. Така че, за какво се притесняваш? Каж ми нещо, което не знам.

— Добре, ще ти кажа. Когато... когато няма да ме има, искам... искам да се грижиш за Анет и детето, да направиш това, което винаги си искал: да се ожениш за нея.

Джо бавно се изправи и сега гласът му беше твърд.

— Ти си жив, Дон. И още дълго време ще си жив. Това, което не си взел предвид е, че Анет ме има за свой брат, по-голям брат. Тя те обича и винаги ще те обича.

— Седни, Джо, *моля те*. Това за... любовта и смъртта, напоследък много често си мисля за тях. Да, Анет ме обичаше през тази година, когато бяхме заедно. Смешно е, но когато онзи път се скарахме с майка, я нарекох „Годината на девствениците“; да, ние и двамата бяхме девствени. Но любовта си остава любов, дори това да не

е вече така. Анет още... още ме обича, но по... различен начин. Тя ме обслужва като медицинска сестра, прави ми компания, дори се държи майчински, което е много странно, докато чака сама да стане майка. И защото... защото очаква това, мисля, че някак си се отдалечи. Струва ми се, че ако катастрофата не се беше случила, щях да се науча да го разбирам това... защото тя носеше детето и в известен смисъл порасна, стана самоуверена, заета с това, което расте в нея. Всички... жени би трябвало да усещат това. И знаеш ли, като лежа тук, си мисля, че любовта вече не е същата, когато жената има дете... защото... защото то живее в нея и мъжът е загубил част от нея. Много странно. — Той се усмихна тъжно. — Дори мога да разбера майка ми, въпреки че, о, господи, не искам да я виждам никога повече, Джо. — Той се обърна и потърси ръката на Джо. — Това може и да звучи у... ужасно, но аз се ужасявам от мисълта, че някога тя отново може да се върне тук.

— Мисля, че не трябва да се тревожиш за това. От думите на татко, които Фло потвърди, мисълта, че тя отново може да го види, окончателно ще я накара да полудее.

— Добре, но след лечението, тя може да го преодолее. Аз се надявам, че дотогава ще умра.

— Ти няма да умреш, Дон. Ще престанеш ли с това?

— Не, Джо, няма, защото, нека да ти кажа, аз... аз не се страхувам от смъртта. Преди няколко месеца да, но вече не. Тези, които са здрави и силни... всички хора като теб, те се страхуват от смъртта. Но когато загубиш тялото си и единственото нещо, което ти остава, е съзнанието, започваш да виждаш нещата в перспектива. Единственото нещо... за което искам да живея, е да видя детето си. А после ще мога да си замина, защото — гласът му внезапно секна — изпитвам болка, Джо, ужасна болка. Хапчетата не я премахват изцяло. Инжекциите помагат, но не искам прекалено много от тях.

Джо не беше в състояние да говори и изпита облекчение, когато вратата се отвори, за да влезе Стивън, който носеше тясна дървена кутия и каза:

— Едва я намерих. Беше отгоре върху шкафа. Спомняш ли си, Маги я сложи там, защото вдигахме много шум, когато играехме.

— Не заради това я сложи там — каза Джо, — а защото ти не играеше честно.

— Не е вярно, Джо. Нали Дон?

— Да, Стивън, ти никога не си лъгал.

— Джо, нали се шегуваш?

— Да, шегувам се.

Джо разроши главата, която беше на една височина с неговата и с малко по-тих глас каза:

— Мисля, че тази вечер няма да играя с Дон; малко е изморен.

— Изморен ли си, Дон?

— Да, малко, Стивън. Ще играем утре. А — той погледна към вратата — шефът идва и няма да ни разреши да играем върху чистите завивки.

— Какво за завивките?

— Аз... аз донесох играта.

— О, тази раздрънканата ли?

— Така, сега — Джо кимна на Стивън. — Обзалагам се, че няма да издържиш дълго.

— Ама че си. — Стивън побутна Джо в гърдите и каза: — Искаш да загазя, нали?

— Да, ако можеше, но много е трудно да те хване човек.

Той видя как едрото тяло се извира като това на малко момче.

— О, Джо, нали ме дразниш само? Нали е на майтап?

— Не бих могъл да си правя майтап с теб.

Стивън се засмя. Дон също се смееше и каза:

— Хайде, излизайте и двамата. Не мога да остана една минута насаме с жена си; винаги един от вас е тук. Добре, добре. — Той посочи Стивън с пръст: — Ще играем утре.

— Хайде, момче. — Джо изведе Стивън от стаята и Анет, сядайки на стола, който Джо беше освободил, каза на Дон:

— Мислиш ли, че Стивън се е променил; искам да кажа към оправяне?

— Мисля, че да. Мислех, че така ми се струва само, но след като го казваш, да. — Той я погледна и замълча малко, преди да я попита: — А ти как се чувстваш? Каж ми; не ме отговаряй с една дума.

— Ако искаш да знаеш истината, скъпи, не знам как точно се чувствам, никога досега не съм била в такова състояние. — Тя леко щипна носа му. — Предполагам, че е естествено да се чувствам...

добре... — Намръщи се и продължи. — Понякога си мисля, че той или тя може да се появи още утре. Но има толкова много седмици дотогава.

— Чувстваш ли се зле? Искам да кажа, просто...

— Не, не се чувствам зле. И престани да се тревожиш. Така, дай да ти сложа калъфката.

Надигна се от стола, сама си зададе въпроса: „Зле ли ми е?“. И отговорът беше: „Да, по-скоро се чувствам необичайно; толкова необичайно, че ще трябва да отида на преглед в понеделник“.

Беше последната седмица на март 1961 година. Едни казваха, че им намирисва на сняг, други се противопоставяха с „Не ставай смешен“; цялата работа беше там, че имаше две ужасно мразовити нощи.

Минаваше седем и къщата беше притихнала, когато се звънна на външната врата. Маги случайно минаваше през коридора и отваряйки вратата, каза:

— О, добър вечер, отче.

— Добър вечер, Маги. Ама че студ! Изобщо няма да се изненадам ако завали сняг; изобщо.

— За кой ли път го чувам това днес. Задава се април, нарцисите се показаха. По-добре ли сте, отче? Чух, че сте били зле.

Маги му помогна да си съблече палтото.

— Нали си чувала да казват: „Пускам лот“. Казват, че първоначално това бил някакъв уред за измерване; не им вярвай. За мен това значи „кръшкам от работа“. Всички се изметоха през последните две седмици и аз се радвам на спокойствие.

Той се изкашля дълбоко и раздиращо, а Маги му кимна и каза:

— Да, да, вярвам ви, отче. При тия звуци не мога да не повярвам.

— Тя се засмя, взе палтото му и го метна върху облегалката на стола.

— Другото, в което вярвам, е, че вие сте много странен човек, отче.

— Да, Маги, така е. И всеки, който би казал нещо друго, за мен е лъжец. Няма по-странен човек от мен. Къде са останалите?

— Пръснаха се наоколо, отче.

— Добре, предполагам, че ще ги намеря. — Той щеше да тръгва, но се обърна и попита: — Ще ми отделиш ли една минута, Маги?

Когато тя го погледна въпросително и тръгна към него, той каза:

— Великите пости са към своя край и трябва или да се откажем от нещо скъпо, или да направим нещо такова. И знаеш ли, Маги, има нещо, което цял живот съм мечтал да направя и то е да се покръстя. Нито веднъж през цялата си кариера не съм се покръствал. Не ти ли се

иска да доставиш удоволствие на един стар човек и да прескочиш стената.

Тя се разсмя и каза:

— С вас съм, отче. Вие сте единственият човек, който е в състояние да ме накара да направя това; но никога няма да го направя, дори и заради всичкия чай на Китай.

— Упорита жена си, Маги. Винаги съм го знаел. — Усмивката му опроверга това, което беше казал. После той се наведе към нея и ѝ прошепна: — Когато извадиш бутилката, донеси малко гореща вода и захар, а?

Тя също се смееше.

— Значи гореща вода и захар. Това било значи.

Докато той се отдалечаваше от Маги, видя Анет да идва от коридора и тя го поздрави:

— Здравейте, отче. Още ли сте на крак?

— Ами ако не съм, значи, че се разхождам насън с дрехите. А ти как си? — Той сложи ръка на рамото ѝ. — Последният път, когато чух за теб, трябваше да лежиш известно време.

— Да, но сега съм добре.

— Сигурна ли си?

— Почти.

— Така ли трябва да се чувстваш?

— Така, отче.

— Трудно ли ти е?

— Не, наистина не; просто... ами — тя се усмихна — не съм свикнала.

Тя сложи ръката си върху корема и той, съвсем сериозен, каза:

— Знам, че не си, детето ми; но трябва да внимаваш, много е опасно. Прави каквото ти казва докторът. Онзи ден говорих с него, когато се опитваше да разбере какво ми има и не можа и накрая каза: „Ставай, защото повече няма да идвам“. След това ми каза, че си изморена. И не се учудвам. — Гласът му отново стана сериозен и той я погали по главата. — Бъди внимателна; той ще иска да види детето си. Знаеш, че е така. — Не продължи по-нататък със „Само това го крепи“.

Тя отговори:

— Да, отче, знам.

— А знаеш ли, че е твърде възможно отново да постъпи в болница?

— Да, и това го зная, отче.

— Значи всеки си знае хала, нали? — Гласът му се оживи. — Къде е господарят на къщата?

— Когато го видях за последен път, отиваше към кабинета си.

— Добре, ще се отбия да го видя, а после ще намина и при Дон.

— Той ще се зарадва да ви види, отче. Много му липсвахте през последните няколко седмици.

— Приятно ми е да го чуя. Хубаво е да липсваш на някого. Ще ти кажа нещо: познавам един човек, на който не липсвам. Той прекара живота си в този амвон, както разбирам. Знаеш кой е той.

— Да, знам, татко. Последните няколко недели в църквата беше доста топло.

Той прихна да се смее.

— Ха, ха, добре казано. Отвори още няколко пещи, нали? Аз да отивам там и да ги охладя. Запомни ли какво ти казах?

— Разбира се, отче.

Те се разделиха със смях и свещеникът, почуквайки на вратата на кабинета, извика:

— Аз съм! Може ли да вляза?

— О, да, влезте, отче — викна Даниъл и при влизането на свещеника в стаята, каза: — Не очаквах да ви видя; не знаех, че сте оздравели.

— Изглежда, че всички очакват да ме видят само на погребението ми. Много хора разочаровах, да знаеш. Както и да е, аз съм тук и дадох поръчка на Маги за гореща вода и захар. Добре ли съм постъпил?

Даниъл не отговори на въпроса, само каза:

— Седнете. Елате по-близо до огъня.

Свещеникът седна и се загледа в мигация изкуствен огън.

— Силно грее; с малко въображение на човек може да му се прииска да разбърка огъня с ръжена. Някой ден и аз ще си взема такова нещо и ще го сложа в спалнята, защото ако щеш вярвай, тази стая е нищо в сравнение с Исландия. Оттам си го докарах. — Той се потупа по гърдите. — След всичко, което се случи, вече ще слагат парно. Твърдението, че студът действа добре на душата и потиска емоциите е

вятър работа; повече от всякога хората спят заедно в студени стаи. Както и да е, ти как си?

— О, аз съм добре, отче. А вие как сте? Откога обикаляте насам-натам?

— О, от три-четири дни. Между другото, извинявай, че го казвам, но Анет не ми харесва. Изглежда поотслабнала и доста изморена. Разбира се, че е нормално в това състояние да се чувства изморена, но не изглежда добре.

— Тревожи се за Дон, както и всички ние.

Вратата се отвори и влезе Маги с поднос, на който имаше гарафа, кана с гореща вода, две чаши и купа с кафява захар. Свещеникът я поздрави с:

— А, ето я утехата за душата! Благодаря ти, Маги. Ако всички бяха като теб! Пак ли ще откажеш да влезеш?

Даниъл погледна въпросително първо единия, после другия, а свещеникът каза съвсем тържествено:

— Предложих ѝ да присъства на покръстването ми, но тя отказа; право в лицето ми. Няма представа какво ще изпусне. Знаеш ли, като малък вярвах, поне майка ми така ме учеше, че ако поне веднъж през живота си се покръстиш, все едно имаш ключ за рая, независимо какво правиш след това, защото никой не може да ти го отнеме. Тогава мислих доста по този въпрос, защото разбрах, че след като имам ключа, мога да си отживея както аз си искам и да имам едно прекрасно бъдеще: къща с маса за бiliarд, разни други...

— Ужасен човек, нали? — Маги погледна Даниъл, който каза:

— Най-ужасният, който съм срещал. Благодаря. — Той кимна към подноса.

— Когато оправите всичко, обадете се да ви долея — каза Маги. Като чуха това, двамата мъже избухнаха в смях.

Щом останаха отново сами, свещеникът каза:

— Тази Маги е добра жена, а ти не си добър към нея. Знаеш ли това, Даниъл?

— Всичко зависи, отче, от това какво значи добър. Добър за какво? Добър за кого? Добри един за друг? Или пък не. Както знаеш, през целия си живот, не бяхме добри един към друг.

Докато Даниъл наливаше уискито, свещеникът го наблюдаваше, после взе чашата от ръката му и я помириша със задоволство, преди да

отпие една голяма глътка. След това се отпусна в стола, загледан някъде за момент и каза:

— Днес следобед я видях.

— Така ли?

— Да; бях там и я видях.

— И как ти се стори?

Свещеникът въздъхна. После, като остави чашата на масата, каза:

— Мисля, че трябва да стане чудо, голямо чудо, което да я върне отново към нормалното състояние. Въпреки всичко, тя говори доста смислено или поне що се отнася — той потупа ръката си — до тази къща или всеки един от вас. Може би не трябваше да ѝ го казвам, но го казах. Споменах ѝ, че любимият ѝ син скоро ще стане баща, а тя баба и колко хубаво ще бъде това.

— При което тя побесня.

— Не, не, не побесня. Седеше така и ме гледаше. Не можех да издържа да гледам дълго този поглед и как тялото ѝ се вдървява, затова извиках сестрата и излязох. По пътя на връщане си мислех за нещата, които вършим в името на морала, когато убеждаваме някой да се придържа към общопризнати норми, да изпълнява серия задължения и си мислех, че ако не те бях накарал да останеш, а да постъпиш така, както ти искаше и да я напуснеш още първия път, нещата нямаше да стигнат до това положение днес.

— О, не си блъскайте главата с това, отче. Те отдавна щяха да стигнат до тук, защото не забравяйте, тя имаше син, който — аз не богохулствам, когато казвам това, отче — сигурен съм, че беше убедила, че е дошла на този свят чрез неизкусообразното зачатие или нещо подобно. Причината не е само във факта, че друга жена отне сина ѝ, че той самият се е омърсил — това са любимите ѝ думи — с жена преди сватбата и че тая гнусотия, както често се изразява тя, е продължавала цяла година, на практика под носа ѝ. Ето това я довърши. Разбира се, аз отдавна знам, че тя не може да ме понася, но в същото време не искаше да я напускам, защото нямаше да понесе мисълта, че е изоставена съпруга, нито пък скритото злорадство на приятелите ѝ в църквата, когато я видят в това положение. И двамата знаем, отче, че в кръга, в който се движеше, не я обичаха, защото още от самото начало, когато започна да се прави на дама, не можа да се

прикрие под лустрото. Още повече, че в характера ѝ е да се налага, независимо дали ще бъде на Среца на майките, Децата на Мария или Ваканционен клуб за бедните деца. О, да, харесваше ѝ да я възприемат като благодетел на благодетелите.

— Не ставай жесток, Даниъл, защото, Господ да ѝ е на помощ, тя си плаща за това. И в известна степен тя го знае, а това е най-голямата ѝ болка: тя не е луда, само е обезумяла от омраза, непримиримост и провал. Само един силен характер може да се изправи срещу провала и да излезе от битката без рани. Това, което искам да кажа, е: от сегашното състояние на нещата и от разговора ми със старшата сестра разбрах, че тя ще остане там дълго време, защото ако в това състояние я върнат в къщи, ще представлява опасност както за себе си, така и за всички останали.

— Не мога да кажа, че съжалявам, отче, за да не прозвучи лицемерно, но ако тя отново влезе в тази къща, аз ще трябва да се махна. Анет и Дон определено ще постъпят по същия начин. — Той погледна встрани и продължи: — Но както много добре знаете, отче, Дон може съвсем скоро да си замине. Така че за всички нас би било по-добре изобщо да не я пускат оттам.

Свещеникът нищо не каза за Дон и продължи с предположенията си:

— Да допуснем, че тя излезе и ти и Анет се махнете, какво ще стане с Джо и Стивън?

— Стивън ще дойде с мен; аз отговарям за него. И Маги ще дойде с мен, отче.

Без да сваля поглед от лицето на Даниъл, свещеникът попита:

— Ами Джо?

— О, Джо не би останал тук сам, нито пък би тръгнал с нас. Джо ще започне свой собствен живот, защото така или иначе, той винаги е имал отделен живот. Той гледа на мен като на свой баща и аз го имам за свой син, но това е само игра в края на краищата. Той е съвсем сам. Да ти кажа ли нещо? Съвсем наскоро разбрах, че търси истинските си родители; или поне се мъчи да открие майка си. Съвсем случайно се запознах с една сестра, която в продължение на години е работила в католическия пансион, откъдето го взехме. Пенсионира се е миналата година, около седемдесетгодишна е, изключително любезна и каза, че осиновеният ми син е станал много добро момче. Нямах

представа, че го познава. Каза, че преди известно време е разговаряла със старшата сестра, но без никакъв резултат. Можела да му каже това, което той искал да научи, но той не я бил попитал. Във всеки случай те трябвало да мълчат. Но тя не била съгласна с това; според нея тяхно право било да знаят.

— И ти попита ли я коя е майка му?

— Да.

— И какъв беше отговорът?

— Верният. Каза ми фамилното ѝ име по съпруг и последния ѝ адрес.

— Предприе ли нещо по-нататък?

— В известна степен, да. Отидох в къщата, но там живееше азиатско семейство от единайсет години. Бившият собственик, според тях, емигрирал в Австралия.

— Казал ли си му?

— Не.

— Мислиш ли, че е необходимо?

— Раздвоен съм. Като нищо би тръгнал за Австралия да гони дивото. Как бихте постъпили вие, отче?

— Ще си трая и ще си гледам работата, защото според мен това е нещо съвсем обикновено. А ще ти кажа и друго, от десет души само един е доволен, че се е захванал с търсенето; повечето се срамуват от това, което са открили. Знаеш ли, много е странно това с извънбрачните, изпитват нужда да се хванат за нещо по-голямо от тях, защото обществото ги е лишило от самочувствие. Кого избират за баща, или майка, но в повечето случаи за свой баща? Той никога не е докер или шофьор на автобус, или чистач, или пък някой, който обслужва тоалетни. О, не, не. Обикновено започват от лекарите, като стигат до хирурзите; ако пък са от учителската професия, търсят някой от Оксфорд или Кеймбридж. Съвсем не им е чужда мисълта, че биха могли да са от кралско потекло. Може да се учудиш, но свещеникът представлява кошче за загубени идеали и идоли. Когато едно хубаво момиче с хубава работа и добри осиновители непременно реши да изясни произхода си, то обикновено търси майката и тогава разбира, че майка му е от голямо семейство и то не го иска. Защо? Защото в продължение на години е било на улицата. Не ти разкривам никакви тайни, защото това се случи на сестра ми и зет ми, които си осиновиха

дете и даваха мило и драго за него. Момичето вече не беше същото. Остана ли при тези, които я осиновиха? Не; разби сърцата им, защото нейното беше разбито. Но ти ще кажеш, че човек като Джо ще погледне на тези неща по различен начин; той би могъл да понесе такъв удар и да го преживее. Не се заблуждавай. Мъжете са по-критични към майките си от която и да е жена, защото всеки мъж в дъното на душата си иска да знае, че майка му е добра жена. Съпругата може да е уличница, но никога майката. А той, като знае, че е незаконороден, до края на живота си носи това чувство за срам. Имам доказателства; това не са празни приказки. Така че, моят съвет е да не си търсиш белята в Австралия или в Тимбукту, или където и да е. Това е. — Той промени тона си и протегна ръка към топлината на изкуствения огън. — Толкова ми е удобно, че не ми се става. Но трябва да поговоря с Дон. Би ли ме завел?

Двамата се изправиха. Тогава свещеникът, след кратка пауза, по време на която погледна първо нагоре към тавана, после надолу към добре излъсканите си черни ботуши, каза:

— За последните церемонии. Нали ще ми кажеш, ако нещата рязко се изменят? Твърде рано е да се разпореждам отсега, защото, въпреки че в деветдесет и девет случая от сто настъпва успокоение, но представи си, че неговият случай не е от тях. Не искаме той да се лута, нали? Затова, когато прецениш, че е дошло времето, независимо по кое време на денонощието, ми се обади.

— Добре, отче. Не би трябвало да се тревожите, защото той е наясно с това. Нали ви казах, единственото нещо, което го крепи, е да види детето си.

По-късно същата вечер Даниъл стоеше в кухнята с лице срещу Маги.

— Какво значение има дали ще бъде тук или при теб?

— За мен има значение, Дан. Това все още е нейната къща. Истината е тази, че присъствието ѝ още се чувства. А ти искаш да се кача при теб. Аз чувствам нещата по друг начин.

— Но това съвсем не е така. Току-що ти казах какво мисли свещеникът: тя няма да се върне скоро, ако изобщо се върне; защо тогава трябва да бъдем заедно само веднъж в седмицата? О, Маги —

той я прегърна, — имам нужда от теб. За всичко имам нужда от теб. Понякога през деня, дори когато имам най-много работа, ми се иска да зарежа всичко, да отида до телефона и само да чуя гласа ти. Когато се прибирам вечер, искам да дойда право в кухнята и да те прегърна. Това, за което те искам, не е едно-единствено нещо: ти си всичко за мен, ти си събеседничка, приятелка, любовница. Да, любовница. Нощно време там горе — той вдигна главата си — се мятам в леглото и знам, че само едно стълбище и един коридор те делят от мен. Слушай, скъпа, ако ти не се качиш горе, ще ми позволиш ли да дойда в твоята стая?

Стойки в прегръдките му, тя наведе глава, докато челото ѝ докосна рамото му и промълви:

— Аз те искам много повече, отколкото ти мен, Дан, за всичко, защото и аз, докато лежа, си мисля за теб и копнея да изтичам нагоре по стълбите. Да, наистина. Но има нещо в мен, което ме възпира. Имам скрупули за това.

Той я освободи от прегръдките си и отстъпи назад, а на лицето му се появи тъжна усмивка и каза:

— По-рано Уинифред не ме пускаше в стаята си от страх да не би тялото ми да докосне нейното, а сега и ти не искаш да дойдеш в стаята ми поради същите причини.

— О, не е честно, Дан, и ти знаеш това. Изопачаваш нещата. Ще дойда в стаята ти на всяко друго място, но не и тук.

— Добре, не се качвай горе, но нека аз да дойда при теб. Виж, Маги, това може да продължава години; имам предвид тя да остане там, където е. Какво ще правим ние? Всеки да си живее живота ли, според теб? И да бъдем заедно само веднъж седмично? Да се любим като по план, за да не пропуснем възможността? Аз нямам нужда от теб по такъв начин. Както ти казах, нужна си ми за всичко: да си седя тихичко при теб, да се лежа спокойно до теб, дори само да знам, че си тук.

Докато стояха и се гледаха един друг в тишината, в хола звънна телефонът и Даниъл каза:

— Кой може да бъде по това време на нощта?

— Ще отида да видя.

Той я отмести встрани и каза:

— Не, не; аз ще отида. — После изтича в хола, вдигна слушалката и каза: — Ало?

— Даниъл, обажда се Фло.

— Фло! Какво се е случило?

— Нищо лошо дотук; всичко е наред. Имам новина за теб: Харви и аз ще се оженим.

Той замълча, преди да се разсмее:

— Въобще не съм изненадан.

— Може и да не си, но ще стане съвсем бързо. Следващата събота, бих искала да дойдеш.

— Следващата събота ли? Защо толкова бързо? Да не си...?

— Не, не съм бременна; но той има чудесно предложение. И точно навреме, в момент, в който тук няма много работа, поне за него. Предложението е за Канада и, естествено, той иска да го приеме.

— О, да, разбира се. Радвам се да го чуя, Фло. Но от друга страна ще те загубим. Много ще ми липсват с Харви. Хареса ми този човек, нали знаеш.

— И на мен. Той, явно от няколко седмици знае за това, поне, че се очаква такова предложение, но не ми е казал, за да не би да се размине. И Даниъл...

— Да, Фло?

— Нали разбираш какво значи това за посещенията при Уини всяка седмица? Трябва да се направи нещо.

— Нищо не мога да направя. Отец Рамшоу се отби тази вечер. Видял я днес и това, което разбрах е, че дори моето име я изкарва от равновесие. Но не се тревожи за това; трябва да ти благодаря за всичко, което направи през изминалите седмици. Както и да е, ще дойда в събота. Ако аз не мога, Джо ще дойде.

— Не бихте ли могли и двамата да дойдете? О, не; сигурно искам твърде много. Разбирам. Ще се радвам да видя един от двама ви. Как е Анет?

— Страхувам се, че в момента не е много добре. Докторът ѝ каза да лежи една седмица. Е, лежа двайсет и четири часа. Между нас казано, ще бъда изненадан, ако издържи, въпреки че се надявам. Между другото, колко време ще бъдете там? За постоянно ли отивате?

— Доколкото знам, да. Но, разбира се, първо ще трябва да видим как ще ни посрещнат. Разбираш ли?

— Да, да, разбирам. Веднъж, след като опознаят Харви, сигурен съм, че ще го приемат сърдечно.

— Ако можех и аз да съм толкова сигурна! Няма да бъдем в скъпите хотели, нали знаеш това? Нито пък в клубовете. Винаги съм мислила, че в това отношение постъпва съвсем умно, защото Гери Морли — нали си спомняш оня негов приятел, за когото говорихме — са го изгонили от работническия клуб. Да не повярва човек. А той въобще не прилича на Харви. Предизвикал някаква бъркотия и едва не попаднал в ръцете на полицията. Така че, по отношение на Канада ще трябва да изчакаме и да видим, нали?

— Ами, пожелавам и на двама ви късмет по света. Ще ми липсват. На всички ще им липсват, защото ще ти кажа съвсем честно, двамата с Харви внесохте малко светлина в тази къща през изминалите месеци. А страшно се нуждаехме от това.

— Благодаря ти, Даниъл. Значи до събота. По-добре да дойдеш в петък вечерта, защото в събота започваме от рано.

— Добре, Фло, добре. Лека нощ. Господ да ви благослови.

След като чу новината в кухнята, Маги каза:

— Това е чудесно за двамата. Въпреки всичко се съмнявам, че ще им бъде по-лесно, отколкото тук. Направо е ужасно като си помисля, защото това са двама от най-хубавите хора в света. Никога преди това не съм срещала човек като него, с такива обноски. Той е върхът на джентълмените, а го преследват заради цвета. Боже мой! Като си помислиш за боклука наоколо и то на много високо ниво, ти идва да ги заплюеш. Не е необходимо да ги търсиш надалеч, нали? Да вземем бащата на Анет. Той е единственият, който въобще не проговори на Харви. Но той не разговаря и със собствената си дъщеря. Вярно ли е, че иска да се отърве от работата си?

— Не, не; това е само слух. Прекалено е изгодно за него, за да напусне.

— Но е вярно, че се местят, нали?

— Да, доколкото разбирам, е вярно.

— Някой каза, че около Карлайл.

— Ако щат и в ада да се преместят, въобще не ме е грижа. Да се върнем на въпроса, Маги; какво решаваш?

Тя се отмести, тръгна към огъня, после се наведе и натисна регулатора на бойлера.

— Аз... аз ще помисля за това, Даниъл. Дай ми малко време, моля те.

Тя се обърна и го погледна и той се приближи, отново я прегърна и каза:

— Мисли бързо, Маги! Моля те, имаш съвсем малко време...

Беше шест и половина във вторник сутринта, когато Анет се почувства зле. Остра болка я прониза ниско в корема и за секунда ѝ се стори, че ще припадне. Добра се бавно до края на леглото и погледна часовника. Обикновено Даниъл и Джо не влизаха в стаята преди седем, а сестрата не идваше преди осем. Стана от леглото, погледна към Дон, който спеше под въздействието на нощните хапчета, внимателно мина покрай леглото му и тръгна към вратата за всекидневната. Едва беше стигнала до канапето, когато болката отново я пререза още по-силно и тя хвана корема си с двете ръце.

Погледна към копчето за звънеца на стената; после, като се олюляваше, с голямо усилие се придвижи до там и го натисна. Нямахте и минута, когато по коридора се чуха стъпки и се появи Джо.

— Какво има?

— Джо.

— Да, скъпа? Спокойно. Спокойно. — Той я заведе обратно до канапето и седна до нея, като я придържаше с една ръка. — Болки ли имаш?

— Мисля... мисля, че започва, Джо. По-добре... по-добре да извикаш доктора.

— Сигурна ли си?

Тя се задъха, преди да отговори:

— Ужасно боли.

Той веднага стана и отиде до телефона, който се намиреше на масичката встрани. Скоро се върна.

— Идва — каза той. — Скоро ще бъде тук. Ти лежи.

— Не... не мога, Джо. О, скъпи! — едва промълви тя.

Той я прегърна и каза:

— Всичко ще се оправи; ти само лежи, ще се обадя на татко. Той ще ти донесе нещо топло за пиене. Може да ти помогне. — Той протегна едната си ръка и натисна другото копче. След по-малко от минута Даниъл забързан влезе в стаята, за секунда се поколеба, преди да се приближи до нея и попита:

— Започва ли?

— Татко... много е рано.

— Знам, знам, скъпа. Успокой се; това често се случва. Ще видиш, че ще се справиш. А докторът?

— Обадох се; тръгнал е.

— О, боже! — Лицето ѝ беше изкривено от болка и двамата придържаха гърчещото се тяло, а Даниъл промълви:

— Защо, по дяволите, се бави?

— Спеше. Аз го събудих. Трябваше да се облече.

— С кола може да дойде за пет минути.

— Слушай; иди и събуди Маги! Но внимавай Дон да не разбере, поне засега.

Маги и докторът влязоха в стаята почти едновременно. Анет лежеше на канапето, тялото ѝ се тресеше, тя протегна ръка към доктора и като хвана неговата, каза:

— Моля ви! Моля ви, направете нещо!

— Ще направим нещо, скъпа, не се тревожи. Откога ги имаш тия болки?

— Струва ми се... че през цялото време... непрекъснато.

Той се отдръпна от нея, огледа стаята, после, минавайки край Даниъл, се запъти към телефона. След малко каза:

— След пет минути ще дойде линейката.

— Линейка ли? — Анет се опита да се изправи до седнало положение, но той каза:

— Да, линейка. Лежи спокойно! Отиваме в болницата.

— Мислех... мислех, че...

— Ще си мислиш в болницата, каквото и да е то, скъпа. Там ти е мястото и много скоро ще бъдеш добре. Няма за какво да се притесняваш. — Сега той се обърна към мъжете: — По-добре се обличайте; един от вас трябва да дойде с нея.

Тъй като и двамата се запътиха да излизат, Джо каза на Даниъл:

— Татко, ти стой тук и се грижи за Дон! Аз ще я придружа.

За голямо учудване, Даниъл не възрази, а само каза:

— Добре, момчето ми. Добре.

И всеки от тях хукна към стаята си да се облича, тъй като и двамата трябваше да действат бързо.

Преди да пристигне линейката, Анет, която се държеше сега за Маги, получи още три пъти болезнени спазми. Но когато мъжете вкараха носилката, тя махна с ръка на една страна и каза:

— Мога... мога да вървя. Искам... искам да видя мъжа си.

Докторът и Даниъл ѝ помогнаха да се изправи на крака и я поведоха към спалнята. За щастие суматохата не беше събудила Дон и тя си наведе над него и го целуна по бузата. Но когато той се размърда и промълви нещо, докторът бързо я отдръпна от леглото. Но когато излязоха в коридора, каза:

— Достатъчно много вървя. Легни на носилката, ние ще те занесем, след това можеш да забравиш всичко и да мислиш само за бебето. Ще мина да те видя по-късно. Свързах се с доктор Уолтърс, той те очаква.

Когато под въздействието на нови спазми тя започна да стене, мъжете, които носеха носилката, спряха и тя, задъхана, погледна Джо:

— Ще стоиш ли при мен... Джо?

— Ще стоя при теб, не се страхувай.

Два часа по-късно Джо беше изпил четири чая и поне шест пъти беше обяснил на трима бащи в очакване, че той не е бащата, а деверът. Когато един млад мъж го попита: „Къде е тогава бащата? Да не е офейкал?“, Джо шеговито отговори:

— Не, още е в леглото.

— Какво говориш? — запита мъжът след кратко колебание.

— Да, така е.

— Да не е пиан?

— Не, не е пиан, де да беше така; катастрофира — тъжно отговори Джо.

— О-о! — Любопитстващият явно съжали за въпроса. — Лоша работа. Всеки има право да знае какво става, нали?

И когато Джо каза: „Да, да, може и да си прав“, младият мъж посочи в отдалечения край на стаята един баща, който крачеше напред-назад и тихо прошепна: „Оня там искаше да гледа как става. Представяш ли си? Ама че хора!“.

Една част от Джо се смееше; но само част от него; другата част се молеше на бога Анет да бъде добре; и ако изборът е между нея и

детето, да спасят нея. Това да оживее детето на всяка цена бяха празни приказки. Тук църквата не беше права и той ще им го каже следващия път, когато види отец Рамшоу или да, отец Коуди. На него щеше да го каже. Ако позволят нещо да се случи с нея, за да спасят детето, последната искра в живота му ще угасне.

Ще трябва да води постоянна борба, за да продължи да живее, дори зад маската, която си беше сложил: защото, докато гледаше как се издува коремът ѝ, завистта му към Дон беше нараснала. Въпреки че знаеше, че никога повече Дон няма да я дари с още едно дете, той изпитваше някаква ревност, защото непрекъснато си повтаряше, че това не трябваше да се случва. Той трябваше да бъде силен, упорит и да покаже на какво е способен преди още баща му да пусне в изпълнение собствените си планове за бягството на Дон. Ако беше заявил открито любовта си, Дон нямаше да тежи на плещите му сега и майка му нямаше да бъде в лудницата.

— Мистър Коулсън? — Сестрата го побутна по ръката. — Всичко е наред. Всичко е наред, мистър Коулсън. Успокойте се; всичко е наред.

— Тя...

— Да, тя е добре, уверявам ви. Сега спи. Трябваше да се направи цезарово сечение. Имате момиченце... искам да кажа — тя се усмихна — имате малка племенничка.

— Момиченце ли?

— Ами — сестрата отново се засмя, — щом е племенничка, предполага се, че е момиче; те са само два вида.

Облекчението и благодарността му намериха израз в дълбоката въздишка, която накара много глави да се обърнат в тази посока и когато той тръгна да излиза след сестрата, сред тези, които се обърнаха, се чу следното:

— Ама че загубеняк! Уж бил деверът. Хм! Та той бил по-смотан от мен!

Деверът вече гледаше през един прозорец, където сестрата му показваше детско креватче с малко набръчкано личице също като на стара жена.

Сестрата каза: „Тя е красива; мъничка е, малко повече от шест фунта, но е красива“. Джо се усмихна и попита:

— Може ли да я видя? Имам предвид мисис Коулсън.

— Сега няма смисъл, известно време ще спи. На ваше място бих се прибрала в къщи, за да съобщя новината на бащата, после ще взема душ, ще закуся и дотогава тя ще се съвземе — отговори сестрата.

— Благодаря ви. Така и ще направя. Възможно ли е да поговоря с доктора преди...?

— Ооо — прекъсна го тя отново с усмивка, — когато се върнете, ще бъде по-лесно, защото той още е в операционната и изважда на бял свят още някой... от дълбините.

Той се засмя с нея, кимна и каза:

— Много ви благодаря.

От дълбините, беше казала тя. Дали е католичка?

*От дълбините те викам, о, Господи,
чуи ме, о, Господи,
бъди милостив към молбата ми!*

Колко пъти напоследък беше казвал тия думи и в същото време се чудеше защо го прави, защото дълбоко се съмняваше, че има кой да чуе гласа му. Още повече, че знаеше, че ако нещо ѝ се беше случило тази сутрин, несъмнено щеше да признае пред себе си, че в продължение на години, подобно на хиляди други хора от векове наред, беше говорил на себе си и това щеше да бъде краят на „Помогни ми да повярвам“, защото никога повече нямаше да се моли на Бога.

Но тя оживя.

Той излезе навън в мразовитата сутрин и дълбоко пое въздух. Вдигна поглед нагоре. Небето беше високо и синьо и зимата беше в разгара си.

Дотук дойде с линейката, но на връщане взе автобус, който да го откара най-близо до къщи. Автобусът беше претъпкан и всички пътници говореха за неочакваното застудяване, с изключение на седналата до него жена, която се обърна и тихо каза:

— Въобще не е неочаквано, от два-три месеца е така. Миналата седмица казах, че ще вали сняг и наистина ще завали. Ще видите, нищо, че е краят на март. Аз слизам тук.

Той отмести колената си, за да ѝ направи място да мине и тя каза:

— Така. Хайде!

И той ѝ отговори с „Хайде“. А за себе си отбеляза, че човек изпуска много, когато пътува с кола: не само пресичаш страната, без да видиш нещо, но изпускаш срещите с хора. Тя беше казала „хайде“. Много отдавна никой не му беше казал „хайде“ на сбогуване. Тримата мъже и двете момичета в офиса обикновено казваха: „Чао! До скоро“. Рядко се сбогуваха с „Всичко добро“. Той гледаше през прозореца. Тази жена можеше да му бъде майка. Хвърли поглед назад. Всяка една от тези жени би могла да бъде майка му. Но тогава... не, те изглеждаха съвсем обикновени, а майка му би трябвало да бъде... Каква би трябвало да бъде? О! Не започвай отново. Трябваше да престане да се заблуждава, защото нещата нямаше да спрат дотук; изведнъж, след като я открие, щеше да започне да търси баща си. Но за да спре да се измъчва, можеше да направи само едно нещо: да се върне в къщи и да попита.

Като ученик си мислеше, че когато порасне, тези въпроси няма да го занимават толкова много, но не стана така. Те го вълнуваха още по-силно. Ами ако я открие и тя го разочарова? Ще трябва да рискува. Но дали ще може? Беше отхвърлен от майка си, беше отхвърлен и от втората си майка. До известна степен беше отхвърлен и от Анет. Щеше ли да понесе още едно отблъскване или разочарование? Вътре в себе си чувстваше ужасна празнота. Имаше нужда от нещо... от някой, който да я запълни и независимо колко време оставаше, не можеше да се възприеме на мястото на Дон, въпреки че Дон искаше това... нямаше да е прилично. А за Анет той беше просто като брат.

О, по-добре да не се беше качвал на автобуса. Не, не беше прав, защото обичаше да е сред хората. И все пак имаше някакво противоречие. Защото беше поискал да живее в отделно жилище в другата къща, отделно от семейството? Да, знаеше защо. Защото трябваше да се отърси от факта, че е отхвърлен от нея; да бъде колкото е възможно по-далеко от баща си, който правеше всичко възможно, за да компенсира това, а всъщност и двете неща бяха еднакво лоши.

А Джесика? Джесика Баубънт; или Айрини Шилтън... да, ами те? Не, Айрини не. Тогава остава Джесика или по-добре Мери Картър. Да, по-добре Мери...

Маги чакаше на прага, зад нея стоеше Даниъл, а зад тях Пеги и Лили.

— Е?

— Тя е добре. Има момиченце.

Даниъл затвори очи и дълбоко въздъхна; после направо се нахвърли върху Джо:

— Защо, по дяволите, не се обади тогава? Стояли сме на тръни.

Но остана изненадан, когато Джо му отговори със същия тон:

— Тук има телефон, можеше сам да се обадиш в болницата, нали?

— Добре, момчето ми, добре. Успокой се. — Даниъл го потупа по рамото. — Идваш оттам и разбирам, че си разтревожен. Но, честно да ти кажа, страхувам се да се обадя. Хайде, хайде! Хапни нещо!

— След малко, искам да се кача при Дон.

— Разбира се. Разбира се. Той страшно се притесни. Не можа да повярва, че тя е заминала, без той да я усети.

Джо бързо се качи горе в стаята на Дон, но преди да влезе, пое въздух, отвори вратата със замах и извика:

— Да има някой татко тук?

Сестрата се обърна и попита:

— Да не би да е родила?

— Да, роди.

Той стоеше и гледаше Дон; Дон остана безмълвен и той му извика:

— Няма ли да кажеш нещо, бе човек?

— Как... как е тя? Добре ли е? — Гласът на Дон беше слаб.

— Добре е. — Джо не знаеше дали това беше така; но за момента трябваше да бъде. — Имаш дъщеря — каза той.

— Момиче ли е?

Джо малко повиши глас:

— Ами щом е дъщеря: да, момиче е. Това е, което ми каза сестрата.

Дон притисна главата си назад към възглавницата, прехапа горната си устна и погледна нагоре.

— Колко тежи? Всичко наред ли е! Имам предвид здраво ли е бебето? — попита сестрата.

Все още на висок тон, Джо отговори:

— Разбира се, че е здраво. Не знам колко тежат бебетата. О, сетих се. Мисля, че сестрата спомена шест фунта. Бях малко притеснен. Стаята беше пълна с мъже, които крачеха напред-назад в

очакване да станат татковци. — Гласът му притихна почти до шепот. — О, недей, Дон! Недей! — Той погледна затворените очи на Дон и видя сълзите, които се стичаха по бузите му. — Новината е чудесна. Хайде! Хайде!

— Добре де, не може ли човек да поплаче от радост? Това са сълзи на радост. Нали? — Сестрата избърса лицето на Дон, все едно че беше малко момче. — Това, от което имаш нужда е едно празненство. Всички имаме нужда от празник. Какво ще кажеш? — Тя заговорнически хвърли поглед на Джо и той влезе в тон с настроението ѝ:

— Да. Да, това е чудесна идея. — После бързо излезе от стаята.

Остана изненадан, че Даниъл не се качи с него при Дон, затова тръгна към всекидневната. Като видя баща си да слиза по стълбите, спря и попита:

— Какво има? Защо не дойде с мен?

Даниъл прокара ръка през косата си и каза:

— Някак си... някак си не бих могъл да заста на пред него. Имах чувството, че ще се разплача. Сега мога да отида.

— Ще донеса нещо за пийване.

— Това се казва идея. — Даниъл се усмихна и продължи: — Ще се съберем всички. Ще извикам на Стивън да слезе и на всички останали. Пеги е горе при него.

Джо се канеше да ръгне, когато Даниъл каза:

— Почакай малко! Може ли да те помоля за нещо?

— Нали знаеш, че не трябва да питаш. Казвай!

— Би ли отишъл вместо мен на сватбата на Фло в събота? Това означава да тръгнеш в петък вечерта. Какво ще кажеш?

— Да. Да, страхотно; мислех, че ще искаш да присъстваш и ти.

Даниъл се обърна настрана, погледна през хола и каза:

— Да... бих искал да дойда, но имам някакво мрачно предчувствие: не искам да оставям Дон сам; струва ми се, че състоянието му се влошава доста бързо. Какво мислиш ти?

Изминаха няколко секунди, преди Джо да отговори.

— Всички знаем, че състоянието му се влошава, но не бих казал, че е доста бързо. Известно време ще може да издържи така, а раждането на бебето ще го импулсира.

— Мисля, че тук не става въпрос за импулсиране. Но може би си прав за това. Та затова предпочитам по-скоро да бъда тук. Нали ме разбираш?

— Да. Да. Но аз няма да оставам там; ще се върна веднага след сватбата. Ще бъда тук в събота вечер. Между другото, не трябва ли да звъннеш на Фло и да ѝ кажеш за бебето?

— Да, но какво ще кажеш, ако оставим самия Дон да направи това? Ще внесем телефона от другата стая.

— Чудесна идея. Върви да му кажеш; аз ще приготвя пиенето и ще извикам останалите.

Десет минути по-късно всички се бяха събрали около леглото: Маги, Лили, Пеги, сестрата, Даниъл, Джо и Стивън. В ръцете им имаше чаши, с изключение на Джо, който току-що беше набрал номера на Фло и чакаше.

— Трябва да е някъде в офиса. — После каза: — Може ли да говоря с мисис Джексън?

— Аз съм. Кой се обажда?

— Е, ама не ме ли позна? Обажда се твоят таен обожател Джоузеф Коулсън.

— О, Джо! Джо! Какво има? Да не се е случило нещо?

— Не, не. Един господин желае да разговаря с теб. Почакай така! Той подаде слушалката на Дон, който, изправяйки се в леглото, каза:

— Здравей, Фло.

— О, Дон!

— Да, аз съм. Кой друг мислиш, че е? И... дръж се сериозно, защото разговаряш с бащата на дъщеря.

— О, господи! Тя е родила. Добре ли е? А бебето?

— Толкова въпроси наведнъж! — Той се опита да подражава на Харви, което предизвика смеха на застаналите около него; след това продължи: — Да, тя е добре и имаме дъщеря.

— Но това е чудесно, чудесно. О, така искам да дойда сега, Дон, но ще го оставя за следващата седмица.

— Фло?

— Да, скъпи?

— Ще я кръстим Фло.

Докато говореше, той огледа учудените лица около него и отново кимна, докато говореше по телефона.

— Анет и аз решихме, ако е момче, да го кръстим Харви, а ако е момиче — Фло; не Флоранс, просто Фло.

От другата страна на линията настъпи мълчание и след малко отново се чу гласът на Фло:

— О, това е чудесно! Толкова съм горда! А като си помисля, че ако беше момче, щеше да се казва Харви! Жалко, че него го няма сега. Току-що отиде в съда. Ще се върне към обяд. Нали знаеш, че ще се женим в събота?

— Да, да, знам и се надявам, че винаги ще бъдете щастливи. Сигурен съм, че ще е така; твойт Харви е чудесен човек.

Той започна да се задъхва и каза:

— Давам те на голямото момче.

Изведнъж се отпусна върху възглавницата. Сега Джо продължи разговора:

— Страхотна новина, нали?

— О, да. Наистина, как е тя?

Той замълча, преди да отговори:

— Добре е. Аз току-що се върнах от болницата. Сега ще хапна и като отивам на работа, пак ще се отбия.

— Поздравя я от мен. Много ѝ благодаря, на Дон също. Всичко останало ще науча утре, когато пристигне Даниъл.

Той не каза: „Аз ще дойда вместо татко“, а продължи:

— Всички празнуват тук, Фло, с чаши в ръце за малката Фло. Дочуване, скъпа.

— Дочуване, Джо. Бъди щастлив!

Той затвори телефона, взе чашата си и като я вдигна към Дон, който се задъхваше, вдигна тост заедно с останалите:

— За малката Фло! — После добави: — И за майка ѝ и баща ѝ!

Още не бяха приключили с тостовете, когато сестра Прингъл взе думата и бързо каза:

— Така, сега всички имаме работа и ще ви бъда признателна, ако ме оставите да си върша моята с ваша помощ, мистър Коулсън, така че двете момчета могат да отидат да закусят.

Джо разбра защо тя беше припряна, тъй като Дон се задъхваше и поведе Стивън бързо навън. Стивън не протестира. Тия дни той беше

много спокоен. Можеше с часове да седи в стаята при Дон, без да пречи на сестрата, просто си седеше в ъгъла, гледаше Дон и щом погледите им се срещнаха, се усмихваше, но когато сестрата излизаше от стаята, бързо се промъкваше до леглото, хващаше ръката на Дон и я държеше в своята, докато Дон искаше. И много странно, че не бърбореше.

Сестрата се обърна към Даниъл:

— Ще ми помогнете ли да го вдигна? — А после каза: — Дръжте го така, докато донеса още възглавници.

Даниъл придържеше сина си и като гледаше как гръдният му кош се издува, страдаше заедно с него, но не толкова от физическата болка, колкото от угризение, защото все повече и повече се обвиняваше, че заради него синът му е в това положение на мъчително приближаващата се смърт. Въпросът сега беше: наистина ли искаше да го освободи от майка му или просто да излезе победител в родителската битка?

Малко по-късно, след като изпи две хапчета с гъста кафява течност, дишането на Дон се успокои, той отвори очи, погледна баща си и с едва забележима усмивка каза:

— Май развалих празненството, а?

— Това няма значение. Мина ли ти болката?

— Да, почти. Какво нещо е науката! — Той бавно пое въздух. — Не трябва... не трябва да се шегувам с това, защото често лежа така и си мисля какво е било преди, когато е нямало хапчета и дози, тъй като, знаеш ли, татко — той погледна Даниъл в очите, — от всяко нещо човек може да вземе толкова много; включително и щастие. Да, така е. Това за бебето е чудесно! Според теб кога ще си бъдат в къщи?

— Не знам, сине. Ще се отбия с Джо на път за службата, но няма да се бавя. Ще се върна скоро и ще ти съобщя новините и за двете.

Дон отпусна главата си върху гърдите и погледът му стигна там, където на мястото на краката се беше образувала вдлъбнатина в завивката и за секунда видя пръстите на краката си като върхове на две планини, а вдлъбнатината в завивката като дефиле. Не за първи път мисълта му си правеше подобни шегги. Онзи ден беше наблюдавал една муха да пълзи по тавана. Това беше първата муха, която виждаше тази година и се зачуди откъде е дошла; после се сети, че тя не можеше да вижда всичко, но и че имаше повече сила от него. Той можеше да

мисли за това, но не можеше да се движи. В същото време хапчетата не оказваха желаното въздействие; ефектът им беше слаб, защото сестрата не му беше дала от кафявата течност. Каквато и да беше, трябваше да пие от нея. Никога не се беше замислял, но онзи ден осъзна чудото при мухата, което се отнася и за мравката, и за комара, защото, както той отбеляза за себе си, в тези миниатюрни организми имаше храносмилателна система. Те можеха да всмукват и да се прочистват. Колкото и да е странно, никога досега не се беше замислял за това. А чудото от наличието на функциониращата система в миниатюрно тяло по необясним начин го приближи до Бога. Той Го беше помолил да премахне болката и колкото и да е странно, тя изчезна; или може би просто беше заспал. Не можеше да отговаря за мислите си през тия дни и понякога не можеше да се въздържи и ги споделяше, както сега, когато каза:

— Сигурно са взели Джо за бащата, татко.

— *О, не, не.* Той им е казал кой е.

— Не. Каза, че са се разхождали напред-назад заедно, всички тия чакащи да станат бащи. Не може да им е казал; сигурно са го взели за бащата. — Той обърна главата си изцяло на едната страна, погледна Даниъл в очите и каза: — И така трябваше да бъде, нали, татко?

— Глупости! Глупости. Откъде ти дойде това в главата? Ти си единственият мъж в живота на Анет; те двамата с Джо са като брат и сестра. Такива са отношенията им. Хайде, не ставай глупав! А сега мисля, че имаш нужда от почивка. Оставям те в ръцете на сестрата; тя знае как да се грижи за теб. — „Защо на човек му идват такива мисли?“ Той махна с ръка на сина си и каза: — Ще се отбия отново, преди да отида в болницата. Ако искаш, ѝ напиши нещо.

— Да, да, ще ѝ напиша...

След двайсет минути, когато Даниъл се канеше да излиза, Маги се втурна към него и каза:

— Мислих си: ако Фло няма да е тук в събота и няма да отиде при нея, по-добре да се обадиш в болницата, защото тя ще я очаква, при положение, че е единственият човек, когото иска да види.

— Да. Да, наистина, че трябва да се обадя. — Той ѝ кимна. — Ти ще можеш ли да свършиш това? Сега трябва да тръгвам и от болницата се връщам тук, а после целият ден е пред мен.

— Да, ще се обадя. — После тя отвори вратата и възкликна: — Боже! Започва да вали и то по това време! Внимавай!

Той ѝ се усмихна и каза:

— Заради теб ще внимавам.

Дълго време и двамата се гледаха в очите и той излезе. След като го изпрати и затвори вратата, тя вдигна слушалката, свърза се с болницата и попита дали може да говори със старшата сестра: интересува се за пациентка на име мисис Коулсън. Когато ѝ казаха, че старшата сестра е на конференция, но сестра Прат от отделението на мисис Коулсън по една случайност е на рецепцията и дали желае да говори с нея, Маги отговори: „Да, да, разбира се“.

Щом чу гласа на сестрата, Маги каза:

— Искях само да ви съобщя, че мисис Джексън няма възможност да дойде при мисис Коулсън в събота. Причината е, че ще се жени.

— О, това е много хубаво. Ще кажа на мисис Коулсън. Това ще я заинтересува.

— А може ли много внимателно да ѝ кажете, ако обичате, че е станала баба? Снаха ѝ роди тази сутрин момиченце.

— Ама че новина! — каза гласът от другия край на слушалката. — Да, ще ѝ кажа. И както казвате, много *внимателно*. Дочуване.

— Дочуване.

Маги постоя малко, загледана в телефона. Дали гласът на сестрата не прозвуча саркастично, когато повтори думата „внимателно“? Не, едва ли; гласът ѝ беше доста приятен.

Тя тръгна към кухнята. Седмицата беше от ония, в които имаш чувството, че всички неща се случват наведнъж. Мъчно ѝ беше, че Фло и Харви скоро напуснаха страната. Ще ѝ липсват посещенията им; те разведряваха атмосферата в къщата. И колко странно, че той беше цветнокож. Да можеше да се случи нещо, което да внесе светлина в нейния живот! Все пак можеше с лекота да изкачва стълбите нагоре. А нямаше ли да е еднакво лесно, ако му позволеше да слиза в нейната стая?

Да, мислеше си тя и знаеше, че няма да издържи още дълго така. Но бедата в къщата идваше от това, че те бяха заедно. Защо трябваше да се чувства така, че не можеше да си обясни, защото никога не беше харесвала Уинифред Коулсън, дори от първия ден, когато дойде в къщата, за да се грижи за Стивън. А имаше и моменти, когато тя беше

злата господарка. И колко често трябваше да си държи езика зад зъбите, за да не каже на тази жена какво мислеше за нея. Тогава защо заставаше срещу Даниъл? Дали от съвест?

Тази дума я беше поизтощила малко през изминалите години. Къщата беше на католици — единствено тя не беше католичка — и изглежда съвестта беше привилегия на католиците. Но тя знаеше, че нейната съвест беше по-будна от тази на всички останали в дома. И все пак; на Даниъл му тежеше съвестта и то с основание. Но никога нямаше да го обвини за нещо, което е направил или ще направи. Толкова дълго го беше обичала и така безнадеждно, че сега тази връзка би трябвало да я изпълва със задоволство, но не беше така. Всичко беше тайно и тя не можеше да понесе мисълта, че другите ще научат за това. Но един ден и това трябва да стане. О, да, трябва... един ден.

Даниъл седеше до леглото на сина си. Беше по халат, както и Стивън, който лежеше на другото легло и четеше хумористична история в картинки, а от време на време вдигаше поглед и се усмихваше на баща си или на Дон.

Даниъл отговори на усмивката му и прошепна на Дон:

— Направо съм учуден колко много се е променил през последните няколко месеца. Не си ли забелязал?

— Да, забелязах. Като че ли започва да разсъждава като голям.

— Така е, от чувствата, които изпитва към теб и... — Той не довърши мисълта си със заминаването на майка му, защото в известен смисъл Стивън имаше нужда от това толкова, колкото и Дон, въпреки че, докато на единия тогава помогна, на другия... Той отпъди мислите от главата си и каза: — Знаеш ли, днес изглеждаш чудесно.

— Чувствам се чудесно. Да ти кажа ли нещо, татко? Дори успях дълбоко да поема въздух. — Той се усмихна и демонстрира това. Но после усмивката изчезна и той тихо каза: — Знаеш ли, има дни, когато се събуждам и си казвам: по-добре да не бях се събудил, но откакто вчера научих за бебето и че Анет е добре, пък и новините днес, че вече мърда и чурулика като канарче, както казва Джо, чувствам, че това ми въздейства по удивителен начин: почти целия ден не съм усетил болка. Взех само едно хапче, останалите няма да ги вземам. — Той посочи масичката, където имаше две малки бели хапчета, а до тях чашата с

кафявата течност. — Ако продължа да се чувствам така, както сега, ще мога да заспивам спокойно и сутринта няма да ми тежи главата. Питам се дали е възможно болката да се контролира, защото, откакто научих за бебето и Анет, се почувствах по различен начин, както ти казах. Всъщност, ако болката се появи отново, мисля, че няма да посегна към хапчетата. Ако успея един ден да направя това, ще мога и по-нататък.

— О, ще си взимаш хапчетата, момчето ми. Работата е там, че колкото повече укрепваш, толкова по-малко ще усещаш болката.

Дон погледна баща си и повтори:

— Колкото повече укрепвам... и двамата се заблуждаваме, нали, татко? Днес това е само един несполучлив опит, утре отново ще бъде същото и мисълта, че болката може да се контролира, ще се изпари още сутринта.

— Не говори така; наистина стават чудеса.

— О, *татко!* — Дон нетърпеливо повдигна рамене. — Не се заблуждавай, за бога! Единственото чудо, което може да се случи, е да живея достатъчно дълго, за да видя детето ми да пълзи към леглото. Добре, добре, не се нервирай; само на вас двамата с Джо мога да кажа това. Между другото, защо го изпрати вместо теб? Мислех, че ще се зарадваш да видиш Фло омъжена.

— О, не знам. Няколко неща: исках да съм близо до теб и моята внучка — той се намръщи, — и не можех да си представя, че ще тръгна на път. Знам, че веднъж, след като пристигна, ще си счупя краката да бързам за в къщи. А Джо обича да пътува.

— Джо не обича толкова много да пътува, татко, а да върши неща за другите. Цяло щастие е, че имаме Джо. И ти го знаеш.

— Да, знам.

— И Маги също.

Даниъл усещаше, че синът му го гледа и си мислеше, о, не, не. После, когато Дон каза: „Маги е добра жена. Не мога да разбера защо остана при нас през цялото това време. А ти?“, той промълви почти на глас:

— О, господи!

За момент той не знаеше какво да каже, но после продължи:

— Тя няма собствено семейство; тя гледа на нас като на свое семейство. — Отново усети пронизателния поглед на сина си. После бавно отмести главата си встрани, когато Дон каза:

— А сега знаеш ли какво ще направя? Ще се приспя с една книжка като този приятел там. — Той посочи Стивън, който извика:

— Искаш ли един от моите комикси, Дон?

— Не, не ти искам комиксите. Разкарай мързеливия си задник и ми подай третата книга на онази маса.

— Със синята корица ли, Дон?

— Да. Донеси я тук.

След като Стивън остави книгата на леглото, Даниъл се наведе над нея, погледна заглавието, после Дон и каза:

— Платон и Сократ? Не се ли задълбочаваш много? Защо ги четеш? Да, това би трябвало да те приспи.

— Трябва да я прочетеш, татко. Четох я последната година в училище. Тогава не я разбирах, но сега ми е ясно. Става въпрос за един човек, който ще умре.

— О, момчето ми, за бога! — Даниъл скочи, но ръката на Дон му попречи да се отдалечи от леглото.

— Въобщо не е това, за което си мислиш; не е тъжно.

— Не е ли? Но защо я четеш тази книга?

— Беше между книгите ми горе и от време на време попрочитах по нещичко заради истините за човешката природа. Но неотдавна помолих Анет да я свали долу, защото знаех, че там пише нещо повече. И го открих: как да умреш с достойнство.

— О, всемогъщи боже, момчето ми!

— Не говори така, татко. Да не би да искаш да лежа тук и да се гърча пред настъпващия край? Трябва да прочетеш тази книга. Ще научиш много; поне ще престанеш да се страхуваш от другите. А аз се страхувах и то от малък, както знаеш. Всички бяха по-умни от мен, по-добре, по-високи, по-широкоплещести... особено Стивън. Стивън го обичах, но понякога го мразех. В книгата се разказва за един човек, който е грозен, не предразполага към себе си и въпреки това заслужава най-голямо уважение, дори и от враговете си. Страхът не е отрицание на харесването или любовта, или пък уважението; това е завист заради тези качества. О, татко, не ме гледай така. Виж, отдавна не съм бил толкова щастлив, колкото тази вечер, повярвай ми!

Когато Даниъл го погледна, си помисли, че наистина е така. Странно, но беше вярно. Колко се беше променил синът му, толкова млад, а да говори като възрастен.

— Сега отивам да пийна нещо горещо — каза той. — А ти, Стивън — той се обърна към ухиленото лице на другото легло, — няма да си лягаш, докато не се върна. Разбра ли?

— Няма да си лягам, татко. Никога не ми се доспива, когато съм с Дон. Нали, Дон?

— Да. Ти си добър пазач.

— Видя ли, татко, аз съм добър пазач. Татко, мислиш ли, че утре сутринта ще има достатъчно сняг, за да се бием със снежни топки?

— Съмнявам се. Но нищо чудно, доста е студено. Така, ако имаш нужда от мен, знаеш какво да направиш: натискаш звънеца. Ще постоя в кухнята малко...

Той очакваше да завари Маги, но явно тя си беше легнала вече, защото масата беше приготвена за закуска и огънят беше загасен. Взе един тиган, поддържа го малко в ръката си, после го захвърли на масата встрани, излезе от стаята и тръгна по късия коридор. Първо почука на вратата на Маги и после тихо я отвори.

В стаята беше тъмно, въпреки че от вратата на спалнята в съседство проникваше светлина.

— Маги. — Той държеше дръжката на вратата, внимателно я натисна, докато вратата се отвори и тихо влезе в стаята.

Тя седеше изправена в леглото и шепнешком попита:

— Да не се е случило нещо? Имаш ли нужда от мен?

Той стоеше над нея, гледаше я в лицето и каза:

— Да, Маги, имам нужда от теб. Искаш ли да не говорим повече?

Той бързо свали халата и пижамата си, остави дрехите настрана, легна до нея и я взе в прегръдките си.

Бяха изминали само десет минути, когато от градината до кухнята се появи едра, облечена в бяло човешка фигура, тя пипнешком се движеше покрай ниската стена, чийто край беше в началото на двора. Промъкна се между двете конюшни, които се използваха за резервни гаражи, после сви и прекоси двора, докато стигна остъклената предна част на склада. Съвсем преднамерено една ръка се протегна към ниския улей и разчисти снега, докато пръстите напипаха ключ. Вратата не беше заключена и бавно се отвори навътре, а фигурата пипнешком се придвижи напред.

Тя стъпи върху едни високи ботуши, ритна ги настрани и продължи да върви, докато стигна следващата врата. Щом влезе в склада за дърва, опипа с ръка наредените в дясно цепеници и се насочи към светлината, проникваща под следващата врата. Постоя малко и се послуша; после бързо се обърна, опипа горната част на купа от дърва, докато си избра едно дълго дърво, и като го стисна здраво, тръгна по посока на идващата светлина.

Със свободната си ръка отвори вратата със замах, почти скочи в стаята и замръзна на мястото си.

Унифред Коулсън огледа кухнята. Беше същата, каквато я виждаше всеки ден години наред: чиста и спретната, както тя настояваше.

Бързо прекоси стаята и стигна до подвижната врата, отвори я и застана с гръб към нея, докато се взираше в слабата светлина на обикновената лампа в отдалечения край на хола.

Колкото и огромна и тежка да беше, тъй като през изминалите месеци тялото ѝ не се беше променило, тя се качи на бегом по стълбите, подмина стаята, която беше нейна и спря пред стаята на мъжа си. Бавно хвана дръжката на вратата, после рязко я отвори и нахлу в стаята, за да замръзне отново на мястото си.

Лампата светеше, но в стаята нямаше никой. Тя видя, че ризата и слиповете му бяха метнати на стола, панталонът му висеше от другата страна на облегалката, а на пода до стола бяха чорапите му. Пристъпи

напред като че ли да ги вдигне, но после спря. Не можеше да търпи безпорядъка; тя се прекланяше пред реда: не трябваше да има нищо измачкано, дори носните кърпи се подреждаха една върху друга изгладени в скрина. Стоеше, хванала дървото с две ръце, като че ли го претегляше; после се обърна, излезе на площадката и тръгна към стълбището. Но преди да стигне до там, някаква мисъл я осени, тя бързо изтича обратно и отвори вратата на спалнята си. Светна лампата, като се надяваше да го намери в леглото си, но и тази стая беше празна и подредена. Всичко си стоеше така, както тя го беше оставила, с изключение на кръглото огледало... Тя го беше разбила на парчета.

В коридора отново се отправи към стълбището; но вместо да хукне надолу, започна да слиза бавно и внимателно, а когато стигна до хола, се обърна по посока на стаята на сина си.

Пред вратата постоя и се послуша, но като не долови никакъв звук, ръката ѝ хвана дръжката, натисна я и вратата се отвори. Още веднъж тя замръзна на мястото си.

Изненадана явно, че насреща ѝ не застана Даниъл, тя стоеше с отворена уста и в едната си ръка стискаше дървото на височината на раменете, без да си дава сметка за настъпилата тишина и на двете легла в стаята; но това трая само един миг, защото Дон се повдигна на лакти и почти шепнешком възкликна:

— О, господи!

Но Стивън извика високо. Той беше скочил от леглото, стоеше близо до Дон и викаше:

— Махай се, майко! Махай се!

Тя като че ли не го виждаше, докато се придвижваше към леглото, защото погледът ѝ беше прикован върху сина ѝ.

— Къде е той? — попита тя.

Задъхвайки се, Дон каза:

— Майко! Майко! Седни!

— Къде е той? Баща ти.

Дон не беше в състояние да отговори, въздухът го задушаваше, но затова Стивън каза:

— Т-татко е в... в кухнята.

— Няма го в кухнята.

Тя все още се беше втренчила в сина си и през цялото време размахваше дървото.

— Там е. Там е, майко. Хайде, излизай! Махни се! Остави Дон на мира!

Съвсем по детски той протегна двете си ръце, за да я отблъсне, но в следващия миг пицеше, защото тя беше стоварила дървото върху рамото му. Искаше да уцели главата и посегна отново, но той беше вдигнал ръцете си. Разярена като диво животно, скочи към него и започна да го налага с дървото. И когато той падна на земята и все още се опитваше да пази главата си с ръце, тя го срита и той спря да крещи.

Сега тя се обърна към Дон, който се беше отпуснал назад върху възглавниците с ръце, притиснати към гърдния кош, докато се мъчеше да поеме въздух. Лицето му беше изкривено от болка, а тя се беше надвесила над него, очите ѝ пронизваха неговите и само след миг, който му се стори цяла вечност, тя каза:

— Ти никога не си ме обичал, нали? Никога не си ме обичал.

Той направи усилие да каже нещо, но като разбра, че това е невъзможно, протегна ръка към хапчетата на страничната масичка.

Почти светкавично тя замахна с дървото, което държеше в ръката си и обърна масата, хапчетата и другите лекарства се търкулнаха на килима.

— Ти умираш, нали, и то в мъки. Така, сега ще страдаш така, както мен ме накара да страдам. *Да, накара ме. Да, накара ме.* — Тя продължи, като че ли той ѝ беше възразил. — Казаха ми, че си имал дъщеря, а? Да знаеш, че е копеле. И не е от теб, а от големия, Джо, и е дете на копеле. — Тя се усмихна по ужасяващ начин и продължи: — Ти знаеш, че ще умреш и то бавно, защото никой няма да ти помогне тази нощ и аз ще съм свършила с тях. Всички вие ме мразехте, всички, дори накарахте прислужниците да ме намразят. Оная Маги се разпорежда в къщата ми!

Тя тръсна глава назад, като че ли се заслуша в нещо и каза:

— Оная Маги. Да, Маги. Джон не искаше да ме заведе. Казваше, че не знае адреса. Можеше да я попита, нали? — Тя отново погледна сина си. Очите на Дон бяха затворени, ръцете му висяха отпуснати от двете му страни. Тя се отдръпна от леглото, погледна на земята към изкривеното тяло на Стивън, обърна се и излезе от стаята.

Когато стигна до хола, телефонът иззвъня. Като че ли нищо не се беше случило през изминалите месеци, тя вдигна слушалката и съвсем спокойно каза:

— Да?

Гласът от отсрещната страна попита:

— Може ли да говоря с мистър Коулсън?

— Ааа... в момента го няма.

— Много е важно. Бихте ли го потърсили или някой от семейството му? С кого разговарям?

Тя помълча, преди да отговори.

— С прислужницата.

— Опитайте се да се свържете с полицията и ги уведомете, че мисис Коулсън е избягала. Не разбрахме как е станало това. Тук я няма, така че той трябва да е нащрек. Ще му предадете ли?

Тя затвори телефона, без да вдига ръката си от слушалката, известно време погледът ѝ се задържа върху нея, устните ѝ се опънаха назад и тя оголи зъбите си, готова сякаш да изръмжи.

— Да, да; най-после ще му го кажа.

Съвсем тихо вече, тя прекоси хола, излезе в коридора, водещ към кухнята и спря пред вратата на Маги. Много внимателно натисна дръжката на вратата. В малката дневна беше тъмно, но от спалнята се процеждаше светлина и се чуваше шепот на гласове. Тя се приближи до леко откренатата врата, през която видя мъжа си в леглото на прислужницата.

Тя винаги се движеше с лекота, но начинът, по който скочи от вратата към леглото, може да се оприличи само със скок на пантера върху жертвата си.

И двамата извикаха при появата на ужасното видение над тях, но беше твърде късно Даниъл да избегне удара от едната страна на главата си. Сякаш му откъснаха ухото. Като правеше опити да се измъкне от леглото, той вдигна ръце към жена си и тя замахна с дървото през ръцете му, докато от устата ѝ се сипеха цинизми. Маги се беше измъкнала от другата страна на леглото и крещейки, тръгна към вратата, но ударът отзад по врата я спря, тя престана да вика и се строполи на пода.

Като се насочи към основната си цел, Уинифред Коулсън почти се нахвърли върху Даниъл, който се съпротивляваше в леглото с приведено напред голо тяло. Едната му ръка подпираше окървавеното лице, а другата висеше отпусната встрани.

Когато тя се приближи, той отмести ръката от лицето си и я хвана за врата. Но тогава тя започна да го тъпче с колене и крака, и той се сви в единия край на леглото. Тя го налагаше с окървавеното дърво, докато той престана да се движи. Надвесена над него, дишаше тежко. Обърна го по гръб, устните ѝ се свиха при вида на голото му тяло, отново вдигна дървото и тъкмо щеше да го стовари върху слабините му, когато един глас в далечината извика:

— Татко! Татко!

Обезумяла, тя се огледа наоколо, като че ли търсеше от къде може да избяга. В следващия миг вече бягаше през стаята на Маги, притваряйки вратата, като че ли искаше да скрие това, което беше извършила, после хукна през кухнята и излезе там, откъдето беше дошла...

Стивън почти беше легнал на най-долното стъпало. Вече не викаше „Татко! Татко!“, а „Пеги! Пеги!“, а после „Маги!“. В замъгленото му съзнание това име като че ли го накара да се изправи и залитайки да тръгне към кухнята, но когато влезе вътре, се подпря на масата и отново извика „Маги!“, а лицето му беше обляно в сълзи.

Поиска да седне на един стол, но остана прав. Къде беше баща му? Маги щеше да знае.

Излезе от кухнята в тъмния коридор. От стаята на Маги се процеждаше бледа светлина.

— Маги, къде е татко? Маги?

Пред вратата на спалнята спря и се втренчи в голото и окървавено тяло на баща си и свитото на кълбо тяло на Маги. Не се приближи към нито един от двамата, но от гърлото му се изтръгна звук, който само едно ранено животно може да издаде. Влачейки краката си, той отново тръгна към хола.

В състоянието, в което беше, той прецени, че докато се изкачи по стълбите към тавана до стаята на Пеги и докато я събуди, защото тя спеше много дълбоко, можеше да стане твърде късно, за да им помогне. А тук беше телефонът: той не знаеше никакви номера, защото никога не се беше опитвал да звъни на някого; но някъде в съзнанието му изплува приключенската история от „Часът на децата“, в която съобразителните момчета успяват да хванат крадеца с помощта на телефона, като набират цифрата девет.

Той взе слушалката в ръката си. Докосна с треперещ пръст шайбата и избра деветката. Но нищо не стана: никой не отговори.

Девет беше, каза си той; дали не бяха две деветки? Или пък три? Той отново натисна с пръст циферблата и набра две деветки. Отново никой не отговори. Вече почти ядосан, той завъртя шайбата три пъти. Настъпи тишина и мъжки глас каза:

— Да, какво обичате?

Като държеше слушалката близо до лицето си, той извика:

— Нека някой да дойде; майка ми беше тук.

Мъжът каза:

— Говорете по-високо, моля. Какво обичате?

Той приближи слушалката до устата си и изкрещя:

— Майка ми беше тук! Тя уби всички!

— Кажете ми адреса.

Стивън замълча за секунда и каза:

— Уиърсил Хаус.

— Уиърсил Хаус ли? Къде се намира това? На коя улица?

— Фелбърн.

— Да, но коя е улицата?

— О, в долния край на Телфърд Роуд.

— Уиърсил Хаус, Телфърд Роуд. Успокойте се; съвсем скоро ще дойде някой.

Той отиде и отново седна на най-долното стъпало, като гледаше към вратата. Знаеше, че трябва да отвори външната врата, за да могат да влязат, но така майка му отново можеше да се върне.

Стори му се, че дълго време стоя там, а бяха изминали само десет минути, когато чу колата да спира отпред; но чак когато се почука на вратата, той отиде да я отвори.

На прага стояха двама полицаи и когато влязоха, той се отдръпна назад. Полицаяте погледнаха окървавеното му лице и ръцете. Повисокият от тях тихо попита:

— Ти ли си младежът, който се обади?

Без да каже нито дума, Стивън само кимна.

— Кажи ни какво се случи. Каза, че майка ти е била тук.

Стивън поклати глава:

— Замина си. Замина си. Тя ме удари с дървото. — Той сложи ръката си на главата. — Но уби Дон и татко, и Маги.

Полицайте се спогледаха; после единият от тях каза:

— Заведи ни!

Стивън погледна на една страна, после на друга, като че ли се чудеше кой се нуждаеше най-много от помощ и когато каза: „Те са без дрехи.“, полицайте отново се спогледаха. С кого си имаха работа тук, с голям човек, който говори като дете ли?

По-ниският полицай каза:

— Хайде да ни покажеш къде е баща ти, момче!

Залитайки, Стивън му се подчини.

Когато двамата мъже влязоха в стаята, също както и Стивън преди това, те замръзнаха на местата си и единият от тях промълви:

— Всемогъщи боже! Някой здравата се е потрудил.

По-ниският полицай коленичи до Даниъл, сложи ръка върху окървавените му гърди, изчака малко и каза:

— Жив е. А тя?

— Не мога да усетя дали има пулс, съвсем слаб е. Иди да извикаш линейка!

След като се изправи на крака, той попита Стивън:

— Има ли някой друг в къщата?

— Дон. Опитах се да го спася, но тя ме удари.

— Къде е... Дон?

— От другата страна, в стаята си. Много е зле, не може да се движи. Пострада с краката.

— Как се казваш?

— Стивън.

— Стивън кой?

— Стивън... Коулсън.

— Коулсън.

Полицаят вдигна вежди, като че ли се сети за нещо и каза:

— О, да, да; Коулсън. Ела да ме заведеш при момчето.

Докато те минаваха през хола, другият полицай току-що беше затворил телефона и каза:

— Това май е къщата на Коулсън.

Приятелят му кимна и добави:

— Едва сега ми дойде на ум.

Когато стигнаха до стаята на Дон, единият от тях каза:

— Господи! Като че ли с този е имала най-много работа.

— Това е синът ѝ; този, който катастрофира, спомняш ли си? На сватбата си.

— О, да, да.

Те се обърнаха и погледнаха Стивън.

— Има ли някой друг в къщата?

— Пеги. Но тя спи.

— Да спи при това положение? Заведи ни при нея!

Стивън имаше нужда от помощ, за да изкачи второто стълбище; когато разтърсиха Пеги, която спеше дълбоко и тя видя двамата полицаи надвесени над нея, се чу силен писък. Единият от тях каза:

— Спокойно, мис, спокойно.

— К-какво искате?

— Искаме да станеш. Слез долу да видиш какво се е случило, докато си спала.

— О, господи! — Тя погледна Стивън и окървавеното му тяло и извика: — Какво си направил?

— Мама го направи, не съм аз.

— Добре, приятелю, добре. — Полицаят потупваше Стивън по рамото.

Пеги погледна полицая и каза:

— Не е възможно да е тя, тя... тя е в лудницата.

— Явно е избягала оттам, мис. Сега ще се облечете ли, за да слезете долу, но се подгответе; има една-две ужасни гледки.

— О, боже!

Те си тръгнаха, когато единият попита:

— Има ли някой друг, с когото да се свържем?

— Лили и Бил живеят в пристройката. Но — тя отмести главата си назад — те са в Нюкасъл. Отидоха да гледат едно шоу, понеже е петък и това е свободната им вечер. И Джон... Диксън, той се занимава с градината и върши други работи, но не живее тук.

— Семейството няма ли приятели?

— Ами — тя премигна, — мистър Джо е в Лондон на сватбата на мисис Джексън, а младата мисис Коулсън съвсем скоро роди; още е в болницата. Това са всички.

— Добре, облечи се и слез!

Те вървяха към вратата, когато Стивън се обърна и изкрещя:

— Ти си помисли, че съм аз, Пеги. Това е ужасно! Ще кажа на Маги.

— Успокой се, момчето ми, успокой се!

Полицайте го изведоха навън.

Няколко минути по-късно, когато Пеги влезе в стаята на Маги, тя изпищя, сложи ръка върху устата си, затвори очи и едва не припадна.

— Хайде, хайде. — Високият полицай я изведе от стаята, помогна ѝ да седне на един стол в кухнята и каза:

— Така, кажи ми сега как да се свържа с другия член на семейството, този, който е заминал в Лондон?

Тя дишаше тежко и не успя да отговори веднага:

— Мисис Джексън, ще я намерите в указателя. Той ще бъде у тях. Но тя ще се жени утре.

— Мисля, че ще се наложи той да отсъства от сватбата. Нали тя няма да се жени за него?

— О, не, не! Тя му е леля. Ще се жени за чернокож. Но независимо от това е свестен.

Каквото и да се канеше да каже полицаят, той беше прекъснат от другия полицай:

— Линейката идва. Между другото, как се казва лекарят им? Този, който лекува момчето.

— Доктор Питърс.

— Добре, тогава ще му позвъниш ли? Не; размислих, дай ми номера му. По-добре аз да говоря с него.

Сега се намеси другият полицай:

— Не мислиш ли, че е най-добре той да дойде на място и да види какво е станало, преди да са ги откарали?

Когато доктор Питърс свали покривалото от Даниъл, той скръцна със зъби, преди да вдигне окървавената ръка, за да провери пулса. После се приближи към Маги, която също бяха покрили, и след като напипа пулса ѝ, погледна към санитарите и каза:

— Бързо ги качете!

— Ами младия мъж; инвалида?

— Ще ти кажа, когато го видя. Но преди всичко тия двамата.

— А момчето?

— О, Стивън ли? Ще го видя и ако ми потрябваш, ще ти звънна.

Когато докторът видя Дон, за секунда си помисли, както и полицаят преди него, че той вече е мъртъв. Но бледите клепачи трепнаха, той се наведе съвсем близо до лицето му и каза:

— Дон, хайде! Хайде, всичко е наред!

Той повдигна главата му, огледа се наоколо, видя хапчетата на земята и като се обърна към полицая, каза:

— Ще ми подадете ли тези хапчета, а после да ми помогнете да го повдигна съвсем малко. Хайде, Дон! Изпий това!

Очите трепнаха, след това се отвориха и главата леко се изви. След като забеляза присъствието на полицая, погледът му се спря върху доктора, устните му направиха няколко движения, преди да успее да проговори:

— Майка. Майка...

— Да, да, знаем. Не се безпокой.

— Стивън?

— Стивън е добре. Добре е. Хайде, изпий това, а после и хапчетата си.

Дон отпи от водата и с голяма мъка глътна хапчетата. Отново се отпусна назад и каза:

— Майка... — После добави: — Луда.

— Да, Дон. Знаем. Сега почивай. Опитай се да заспиш; утре сутринта ще се почувстваш по-добре.

Дон задържа погледа си за малко върху доктора, после въздъхна и затвори очи.

В хола докторът каза на полицая:

— Виж какво е направила. Трябва да я открием, преди да е направила още нещо, въпреки че според мен тя няма да се върне повече тук. Но остават още двама души от семейството...

— Свързахме се със сина в Лондон. Ще се върне с нощния влак. Стори ми се доста объркан, разбира се. Но той е единственият, който се е отървал невредим.

— О, боже! — Докторът се хвана за главата. — Ако тя научи за бебето, ще тръгне към болницата и е достатъчно луда, за да знае какво да прави.

Той грабна телефона и се свърза с болницата, като обясняваше каква е ситуацията на дежурния лекар, който го увери, че ще бъдат

нащрек и ще изпратят сестра, която да се грижи за мисис Коулсън и бебето.

След това се свърза с управителя на лудницата и направо му каза, че трябва да изпрати хората си да я търсят, защото е опустошила къщата си и той не е съвсем сигурен дали две от жертвите ѝ ще оживеят през нощта, за да научат, че вече я търсят.

След като приключи разговора, се обърна към Стивън, който през цялото време стоеше около него и каза:

— Стивън, качи се горе, за да те измие Пеги. Когато си готов, ще те прегледам, защото в момента не мога да преценя какво ти е направила. Ти си добро момче.

Пеги го хвана за ръката, а той се обърна, погледна доктора и полицаия и попита:

— Тя ще се върне ли?

— Не, никога няма да се върне.

— Наистина ли, докторе?

— Да, наистина.

Въпреки че го каза, доктор Питърс не беше съвсем сигурен, защото като че ли отдавна очакваше това да се случи. Единственото сигурно нещо беше, че докато тя е в безопасност под ключ, това, което се случи тази нощ, нямаше да се повтори...

При прегледа на Стивън откри, че кръвта течеше от една рана зад ухото му, разрез около пет сантиметра. За щастие тя не беше дълбока; гъстата му коса беше смекчила удара; но ръцете му, гърбът и краката бяха целите в синини, което значеше, че утре болките щяха да бъдат по-силни.

Когато докторът тръгна към вратата, Стивън каза:

— Не я обичам. Никой не я обича.

Докторът се спря, наведе глава и си помисли, че оттам идваше всичко; никой не я обичаше. Никой никога не я беше харесвал. И тя го знаеше.

Джо пристигна в седем и половина сутринта на следващия ден и беше зашеметен от обрата на събитията, случили се по време на неговото кратко отсъствие, според описанията на Стивън и Пеги.

Сега за къщата се грижеха Пеги и Лили. Току-що беше пристигнала нова сестра за през деня, защото последното нещо, което докторът направи рано сутринта, преди да си тръгне, беше да се свърже със сестра Прингъл и да я помоли да дойде и отново да се грижи за болния.

През нощта беше навалял доста сняг: половин педя снежна покривка. Всички говореха, че са го очаквали; че е било достатъчно студено, за да вали. Нищо, че е крайт на март и не би трябвало да вали.

Бил Уайт дойде в къщата и започна да се извинява на Джо, че ако беше тук, това нямаше да се случи. Но Джо го успокои, като каза, че никой не го обвинява за нищо, още повече, че това е почивния му ден; тя не е дошла откъм пътя, а през склада за дърва. Естествено, тя е знаела къде държат ключа.

От персонала на лудницата бяха дошли няколко души и се интересуваха за точните подробности на случилото се. Но Пеги не знаеше нищо, а Стивън не може да им каже колко дълго е лежал на пода, преди да дойде на себе си.

На вратата пазеше полицај, но това не попречи на двама репортери да се промъкнат в къщата в шест и половина тази сутрин, но Бил Уайт набързо се справи с тях.

Всички се радваха отново да видят Джо, защото сега имаше някой, който да поеме отговорността.

Точно това каза Бил Уайт на Джон Диксън, докато стояха в топлия парник и обсъждаха събитията от изминалата нощ.

— Джо ще се погрижи за всичко. Както, между другото, винаги е правил.

— Докато е жива, вече няма да припари тук — каза Джон.

— Не е толкова сигурно, ако питаш мен, защото от това, което Лили ми е разправяла знам, че е много зла; в продължение на години не се е държала като съпруга. Пък и Лили излезе права за още нещо. От известно време ми говори, че подозира нещо между Маги и господаря. И са ги намерили така, той чисто гол, тя също. Изненадан ли си?

— Въобще не съм. — Джон Диксън поклати глава. — Отдавна знаех накъде духа вятърът. Той се отбиваше при нея, когато ходеше до Билик Роуд. Веднъж или два пъти го предупредих.

— Така ли? Не си ми казвал.

— Ами... нали знаеш, че имаш жена — той се засмя — и сигурно щеше да ѝ кажеш, а тя щеше да каже на Пеги, защото ти е племенница, а Пеги пък приказва наляво и надясно; и си помислих, че господарят достатъчно много изтърпя и понякога е по-добре да си държиш езика зад зъбите. Както и да е, чудя се къде може да е отишла, след като е минала през къщата с дървения чук или каквото е имала в ръката си. — Той замълча малко и попита: — Какво му е на Лари? — Погледна през стъклената врата, зад която малкият шотландски териер лаеше бясно. — Какво става с него?

— Сигурно е надушил плъх или нещо подобно. Винаги лае така, когато наоколо се навъртат тия дяволски животни.

Бил Уайт отвори вратата, кучето се втурна към него и подскочи нагоре, после се дръпна назад, обърна се и зачака, а Бил каза:

— Добре, добре. Ела да ми го покажеш!

— Отдавна не съм виждал плъхове — каза Джон Диксън. — По-скоро ще е някой заек.

Двамата излязоха навън, здраво се загърнаха в анорациите и докато вървяха по скрипящия сняг след кучето, Бил каза:

— Не е за вярване, че по това време на годината има сняг. Според мен всичко се дължи на тези атомни бомби, които изпробват по целия свят. Те променят сезоните.

— Къде отива сега? — попита Джон Диксън.

— При кокошките. Обзалагам се, че наблизо има лисица.

Те минаха през една пролука в ниската ограда и излязоха на малка полянка, в края на която имаше цял ред пилета, въпреки че само една или две кокошки бяха влезли да мътят.

— Не обичат снега, но се хващам на бас, че ако оставим храната навън, веднага ще излязат. Какво ли е намерил?

Те тръгнаха след кучето покрай пилетата към един отворен навес, който използваша за съхраняване на кутии и щайги. Най-крайните почти бяха покрити със снега, навалял през нощта. На няколко метра от мястото и двамата спряха и погледнаха двата крака, които стърчаха между съборените кутии.

— О, не!

— Господи!

На бегом стигнаха до навеса, разчистиха кутиите и извадиха вкочаненото тяло на господарката си.

— Дали е мъртва?

Бил Уайт се наведе над Джон Диксън, който внимателно си пяхна ръката под измачканото палто и след малко каза:

— Нищо не напипвам. Слушай, изтичай в къщата и кажи на Джо да извика линейка! А ти по-добре донеси една врата или нещо подобно. Не можем да я пренесем така.

Бил хукна през градината направо през замръзналия градински плет към външната врата. Без да звъни, той заблъска по вратата и когато Пеги му отвори, като се задъхваше, той каза:

— Джо... Къде е мистър Джо?

— При мистър Дон. Какво има сега?

— Госпожата. В градината е.

— О, господи! — Тя закри устата си с ръка. — Затвори вратата!

— Остави! Доколкото разбирам е мъртва. Извикай мистър Джо. Хайде!

Само след няколко секунди Джо стоеше пред него.

— Какво! В градината ли? Къде?

— При кашоните. Трябва да занесем врата или нещо подобно; няма да можем да я пренесем, доста е тежка. И... и по-добре да извикате лекар.

За миг Джо остана вцепенен; после като погледна Пеги, каза:

— Извикай доктора! Кажи му, че е спешно!

Пеги изтича към телефона, като викаше:

— И без да му казвам ще разбере, че е спешно, щом е свързано с тази къща.

Но Джо вече тичаше след Бил към външните постройки. Като спряха, той каза:

— Няма никакви врати, с изключение на онази голямата от стъкло, но тя е доста тежка.

— Да, прав сте, мистър Джо. Има едно въже... Само че е горе на тавана...

Изминаха цели двацет минути, докато докараха Унифред в дома и я оставиха на пода в хола. Докторът ги очакваше; докато коленичеше от едната ѝ страна, той бавно поклати глава. Но след малко погледна Джо и каза:

— Още е жива. Обадете се за линейка!

Застанал от едната ѝ страна в линейката, Джо размишляваше върху събитията от последните няколко дни. В едната част на болницата бяха Анет и бебето, а в другата баща му и Маги. А той още не знаеше дали са живи, или не. Ето, че сега в същата болница откарваха неговата осиновителка. Липсваха само Дон и Стивън, за да бъдат всички там; както изглеждаше, Дон скоро щеше да отиде там. Горкият Стивън, от главата до петите в синини. Той преживя ужасна нощ; както доктор Питърс току-що му каза, ако не е бил той, всички щели да бъдат пребити и надали щели да оживеят до сутринта.

Нещо тегнеше над тях. Дали не беше проклятие? Не, никакво проклятие, просто майчина любов, изкривена майчина любов. Когато погледна мъртвешки бялото лице, санитарят, който седеше близо до него, каза:

— Състоянието ѝ е лошо. Цяла нощ да лежи така на студа; куче да беше, щеше да умре. Невероятно е, че още диша.

Да, невероятно беше, че е още жива и дълбоко в себе си страшно му се искаше да не беше така, защото оттук нататък какъв ще бъде животът ѝ? Сигурно нямаше да я върнат в Каунти, а в някое по-сигурно място, особено ако се случеше най-лошото с баща му или Маги. Ами Анет? Как да ѝ каже? Тя е толкова слаба още. Раждането съвсем я беше изтощило. Да разговаря с нея и да се прави на весел щеше да бъде просто блъф.

В болницата имаше голямо оживление и докато откарваха майка му, той с изненада видя в коридора една сестра, която познаваше от Каунти, придружена от мъж. Щом го видя, тя веднага се приближи и каза:

— Голяма трагедия, нали, мистър Коулсън?

Той кимна.

— Да, сестра, наистина.

Мъжът, като че ли да се извини, каза:

— Снощи претърсихме градината. Въпреки че беше тъмно, претърсихме внимателно всичко, след като знаехме, че е в къщата.

— О, нямаше и да предположите, че е между тия щайги и кутии. Но как се е измъкнала?

Той се обърна към сестрата и тя каза:

— Явно с помощта на двете жени от стаята ѝ. Много са хитри... всички там са такива. Използвали са стария трик и са пъхнали

възглавници в леглото ѝ и то доста умело, нали знаете, че тя е доста едра.

— Но нали е трябвало да мине през портала?

— О, не е минала оттам. Тя отдавна трябва да го е замислила, огледала е градината и малката горичка. Прескочила е стената. Наблизо има едно дърво и най-ниските му клони опират до стената. Как е успяла да се добере до там с тия килограми, не знам, просто не знам, но казват, че това е единственото възможно място, откъдето е избягала. Тя беше доста подвижна и вървеше с лекота. Но да се покатери на това дърво! Въпреки че в такова състояние те вършат всичко, което са си наумили. Как мислите, ще оживее ли?

На върха на езика му беше да каже: „Надявам се, че няма“, но отговори:

— Не знам.

После, като каза „Извинете“, той се обърна и тръгна към регистратурата.

— Може ли да видя мистър Коулсън и мис Доърти?

— Ако изчакате, ще проверя — отговори жената и вдигна слушалката. Малко след това тя му махна с ръка и каза: — Ако отидете в четвърто отделение, сестра Бел ще ви заведе.

— Благодаря ви.

Сестра Бел го заведе в канцеларията си, покани го да седне и каза:

— Ужасна трагедия. Току-що научих, че са докарали и майка ви.

Той не каза нищо за това и попита:

— Как е баща ми? А мис Доърти?

— Вижте — тя въздъхна, — като че ли има слабо подобрение от миналата нощ. И двамата са живи и можем само да се надяваме на най-доброто. Но мисля, че баща ви е в много по-лошо състояние от мис Доърти.

— Може ли да ги видя?

— Да; съвсем за малко и без да разговаряте. — Тя сви рамене. — Не че това ще е от някаква полза.

Когато той застана отстрани до баща си, погледна лицето му, цялото подуто, синьо-черно, почти неузнаваемо. В едната му ноздра имаше тръбичка, в ръката му също и още няколко тръбички, прикрепени към ръката. Изглеждаше по същия начин, както Дон след

катастрофата. Искаше да протегне ръка и да му каже: „О, татко. Горкият ми татко“ и думите напиреха в него. Стивън беше казал, че тя държала в ръцете си парче дърво. Трябва да е било доста тежко, пък и тя самата тежеше доста, но в безумието си би опустошила всичко дори с четка за зъби.

Когато после застана до леглото на Маги, видя, че очите ѝ бяха отворени и надничаха изпод превръзките около главата и лицето ѝ.

— О, Маги! — каза той високо.

Тя се опита да вдигне ръката си, но изглежда това беше прекалено голямо усилие.

Като я гледаше, той почувства как в гърлото му заседна буца: защо точно Маги трябваше да страда така? А защо не? В известна степен тя беше виновна за страданията на майка му, тъй като тя не би могла да подозира за чувствата на готвачката си към нейния съпруг. Сигурно е така, защото иначе отдавна щеше да ги напусне. Ако тя не беше полудяла, тази сцена в спалнята сигурно би допринесла за това.

В ума му изплува сцената със Стивън, който стоеше в коридора оная сутрин и още не беше влязъл в къщата, когато той го хвана за реверите на палтото и промълви:

— Татко лежеше на земята, Джо, без дрехи. Маги също, и тя без дрехи. Това е лошо, нали? Маги не е трябвало да бъде там без дрехи. Не съм казал на Дон, още спи. И без това новата сестра няма да ме пусне.

Джо леко го беше разтърсил и каза:

— Успокой се, Стивън! Бъди послушно момче! От думите на Пеги разбирам, че си бил много смел, като си повикал доктора и линейката. — Не каза нищо за полицията.

— Боли ме главата, Джо, и всичко останало. Боли ме, Джо.

— Качи се горе да се измиеш и след малко ще дойда при теб.

— Но аз се измих, Джо.

— Тогава се измий още веднъж. — Той едва се въздържа да не му изкрещи и с равен глас продължи: — Легни си; така ще ти мине болката. Аз след малко ще дойда. Сега отивай!

— Нали няма да излизаш, Джо?

— Да излизам ли? Какво говориш? Не ставай глупав! Сега се качвай...

Трябваше да прекоси двора на болницата, за да стигне до родилния дом. В един момент се спря в края на градината, като мислеше какво да каже на Анет. По всяка вероятност още не беше чула новината, затова той реши да не ѝ казва нищо сега, а по-късно, пък дори и тогава не, освен ако единият от тях умре. Той не мислеше за Маги, все още не мислеше и за Дон. Постоя известно време прав, докато разсъждаваше: четирима души от семейството бяха в тази болница; пет, ако броеше и бебето; а в къщи Дон беше на косъм от смъртта. Единствените оцелели, изглежда, бяха той и Стивън. Какво беше сполетяло семейството?

Когато отговорите на всички въпроси се свеждаха до един — любов, всякаква любов — той се отдръпна от бордюра на градинката и побърза към родилния дом. Странно как се сети за думите на Стивън: „Нали няма да излизаш, Джо?“.

Анет седеше изправена на леглото. Тя веднага изрази учудването си:

— Нали трябваше да бъдеш на сватбата?

— О, татко размисли и реши, че е по-добре той да е там. Така че отново се разменихме.

— Но на теб ти се ходеше, Джо!

— Не толкова много. Както и да е, те ще дойдат тази седмица. Ти как се чувстваш?

Той придърпа един стол до леглото, взе ръката ѝ и след малко тя отговори:

— Горещо-долу. Казаха, че през нощта съм била неспокойна. Имала съм висока температура. Чувствах се ужасно. Не бях в състояние да им обясня, затова ми дадоха приспивателно. После започнаха кошмарите. О, толкова се радвам, че те виждам, Джо.

Той не искаше разговорът да продължава на тази тема и попита:

— Как е нейно величие?

— О, преди половин час я видях и каза, че желае да остане при мен, но не ѝ позволявали. Тогава ѝ казах да понапълнее малко, за да може да им се противопоставя и да ходи, където си иска. — Тя се усмихна тъжно и той каза:

— Няма да повярваш колко бързо ще стане това.

Вече съвсем сериозна и вперила поглед право в очите му, тя попита:

— Как е Дон?

Той се замисли малко преди да отговори.

— Когато излязох, още спеше.

— Зле ли е? Кажи ми, кажи ми истината, Джо, зло ли е?

— Спокойно, спокойно; не говори глупости, не е зло.

— Знаеш ли какво, Джо? С това злоещо предчувствие, което имах снощи, бях сигурна, че е умрял. Трябва да се прибирам в къщи скоро. Казват, че още десет дни или две седмици, но няма да издържа толкова дълго. А... а той трябва да види детето. Разбираш ли, Джо?

— Да, скъпа — той галеше ръката ѝ, — разбирам как се чувстваш и ще поговоря с доктора, за да разбере кога ще те изписват. Но трябва да запомниш, че това не е обикновено раждане, както предполагам, знаеш. Не беше леко. — Той ѝ се усмихна, но лицето ѝ не трепна, когато тя каза:

— Изглежда, че всичко, което върша, не е лесно, например да забременея като за начало.

Тя отмести погледа си и погледна към земята.

— Да имаш такъв сватбен ден! Виновна съм за това, защото ако... ако не бях забременяла, нямаше да бързаме. И с какво помогна това на Дон? Бавно го уби.

— Успокой се. Не говори така. Това, което направи, което двамата направихте, беше от любов един към друг. — Отново същата дума. За колко много неща носеше отговорност. Той продължи: — Много поздрави от Стивън. Трябва да го доведе някой ден да те види. Много е трудно да се отърва от него, когато знае, че идвам тук и непрекъснато ме врънка за бебето. — Колко е лесно да си измисляш; веднъж започнал, той продължи: — Момичетата ти пращат поздрави, също и... Маги. Непрекъснато питат кога ще могат да дойдат при теб. Плетат като луди. — Това беше вярно; беше ги видял в кухнята.

Сестрата влезе в стаята с поднос, погледна го и с подчертан северен акцент каза:

— Какво правите тук? Сам ли ще излезете или да повикам някой?

Той ѝ се усмихна:

— Не знам, може и да се отбранявам. — После се наведе над Анет, целуна я по бузата и каза: — Ще мина следобед.

Когато тръгна към вратата, тя попита:

— Кога се връща татко? Искам да разкаже за сватбата.

— Ами... — Той се почеса по веждата. — Мисля, че ще остане и ще дойде заедно с тях. Всъщност... всъщност не знам. Но както и да е, ще се задоволиш с мен за няколко дни.

— Ще поздравиш Дон, нали? — Гласът ѝ беше слаб.

— О, да, да, ще го поздравя, скъпа.

Навън в градината той пак постоя, като вдишваше дълбоко ледения въздух. Знаеше, че трябва да се върне обратно в болницата и да разбере какво е станало с майка му, но това, което наистина искаше да направи, беше да се качи в колата и да кара надалеч от всичко... и от всички. Да, дори и от Анет, защото всеки път, когато я погледнеше, се разкъсваше между обичта към Дон и желанието за нея.

Отново на рецепцията в болницата, той си проправяше път към гишетото, когато една сестра му махна; после тя застана срещу него, погледна го и тихо каза:

— Съжалявам, мистър Коулсън, не можахме да спасим майка ви. Тя... тя не дойде в съзнание. Почина от измръзването.

Мъчно ли му беше? Радваше ли се? Не знаеше. Но след малко попита:

— Какво трябва да направя сега?

Тя отговори:

— Сега ще я занесат в моргата и там ще уредите всичко. Обикновено ги погребват в параклиса на погребалното бюро.

— Да, да. Значи от мен не се изисква нищо.

— Не, освен ако не искате да я видите.

— Не — отсече той. После добави: — Благодаря ви. Ще... ще дойда пак. — След това бързо се отдалечи от нея.

Сестрата направи опит да го спре с ръката си, като че ли искаше още нещо да каже. После се обърна към гишетото, облегна се на него и каза на жената:

— Нормално е да се разстрои, но ако ме питаш мен, по-добре е, че тя си замина. Щяха да ѝ издадат документ, че е луда и щеше да прекара целия си живот вътре. А ако я бяха спасили... от това, което чух, че е сторила на онези двамата снощи, щеше да си плаща, докато е

жива. О, и всичко това в един работен ден. — Като се засмя леко, тя каза: — Един ден ще напиша книга и ще я озаглавя „Тя умря на работното си място“, защото не знам как ще издържа. Главата ми завря.

Беше неделя вечер. Фло и Харви бяха пристигнали по-рано през деня и сега Фло седеше в хола и разговаряше с отец Рамшоу.

Като му помогна да си съблече палтото, тя каза:

— Извинете, отче, че ви извиках по това време на нощта, и то в такава нощ, но мисля, че в случая не е необходим лекар. Както ви казах по телефона, той се кълне, че тя е в стаята при него.

— Може и на това да е способна, Фло, защото тя беше много властна жена. Много са начините, с които го показа. Мили боже! Тя е способна на това. Но кой би си помислил, че ще стигне до крайност? Но човешката природа е непредсказуема като времето, защото кой би допуснал, че ще имаме сняг по това време на годината. Но не трябва да забравяме, че и преди са се случвали такива неща и че човешката природа е странна смесица от добро, лошо и състояние на безпомощност.

— Заповядайте в дневната да пийнем първо по нещо, отче.

— Не, не; може би по-късно. Какви са последните новини от болницата?

— Даниъл е дошъл в съзнание. Надяват се да се пребори.

— Да благодарим на бога за последното. А Стивън?

— Той спи, отче. Дадох му едно хапче. Горкото момче преживя всичко това.

— Каквото и да си говорим, той е действал съвсем разумно.

— Да, да, така е. Искам да ви призная нещо, отче, ако на този свят съжалявам някого, това е Стивън. Ако не беше това малко нещо... съвсем малко нещо тук горе — тя се потупа по челото, — той щеше да е прекрасен човек.

— Господ избира чедата си, Фло; те се раждат различни. Между другото, щях да забравя, че ти се омъжи вчера.

— Да, отче, радвам се да ви съобщя.

— В гражданското ли?

Те вървяха към коридора и Фло спря.

— Не, отче, не в гражданското; оженихме се в една църква със специално разрешение.

— О, виж ти! Значи — той се наведе към нея — по втория начин?

— Да, отче, по втория начин.

— Добре, само че съм чувал, че Той наднича тук-там, когато има време.

— О, отче.

Тя го потупа по рамото и той се усмихна:

— Въпреки всичко се радвам за теб. Той е добър човек, доколкото го познавам. Но нали знаеш, че... мисля, че си наясно, че няма да ти е лесно в живота.

— Пределно ми е ясно, отче, още повече и на него; но ще се справим.

— Така и трябва.

Влязоха в стаята на Дон и сестрата явно изпита облекчение, като ги видя, веднага се обърна към Фло:

— Не иска да взима хапчетата си.

— Иди да хапнеш!

— Вечеряла съм.

— Тогава вечеряй още веднъж!

Свещеникът леко я побутна към Фло, приближи се до леглото, придърпа един стол и седна.

Дон седеше, подпрян с възглавниците, със затворени очи и продължи да ги държи затворени, когато каза:

— Здравейте, отче.

— Здравей, сине. Пак си буйствал.

— Така казват, отче.

Чак когато вратата се затвори и изминаха няколко секунди, Дон отвори очи, погледна свещеника и каза:

— Тя е тук, отче.

— Ти пък сега.

— Не говорете така, отче. Тялото ми е изпотрошено, съвсем ми е ясно това, но мозъкът ми е бистър. Тя е тук. Казах... казах, че мозъкът ми не е засегнат, но докога ще бъде така, не знам.

— Защо мислиш, че тя е тук?

— Видях я, отче. Стоеше там до леглото.

— Кога беше това?

— Снощи. Не, не, вчера по някое време. Не мога точно да определя часа. В началото си мислех, че си въобразявам, защото тя изглеждаше само като едно очертание. С приближаването на нощта то стана по-плътно. Тя стоеше там и ме гледаше, без да се усмихва, само гледаше. И добре, че взех приспивателното; но после се появи насън, съвсем като жива. Наистина. — Той премести главата си на възглавницата. — Седна на ръба на леглото, където седите вие сега и започна да ми говори същите неща, които слушам от години, колко ме обичала...

— Тя наистина те обичаше и не трябва да го забравяш.

— Има обич и обич, отче. Половината от това време тя трябва да е била луда.

— Не съм съгласен.

— Защото не е трябвало да живеете с нея, отче.

— Не; не е вярно. Но нея вече я няма, само бог знае къде е; тя вече не е тук.

— Тя е тук, отче.

— Добре, добре, успокой се. Така, за теб тя е тук. Но аз ти обещавам, че ще замине.

— Кога? Кажете ми, кога?

Свещеникът замълча за малко, после тихо каза:

— Утре сутринта ще ти дам светото причастие. Но междувременно, ако тя се върне, разговаряй с нея. Кажи ѝ, че я разбираш как се чувства. Да, да, направи го. Не си обръщай главата настрани, както сега.

— Отче, вие не разбирате, тя ме чака да умра и после ще ме има отново, където и да отида.

— Няма. Обещавам ти. Изслушай ме! — Той здраво хвана двете ръце на Дон, разтърси ги и каза: — След утре сутринта тя ще замине. Повече никога няма да я видиш. Но главната ти задача сега е да я оставиш на мира. Изпрати я спокойно някъде. Кажи ѝ, че ѝ прощаваш.

— Да ѝ простя! Тя не мисли, че ми е сторила нещо, за което трябва да ѝ простя.

— Ти не знаеш, Дон. Само тя знае какво чувства към теб и основната причина, поради която се връща е да те помоли да ѝ простиш. Прости ѝ!

Измина известно време, преди Дон да отговори; после, с опряна на гърдите брадичка, той промълви:

— Страхувам се, отче.

— От нея ли? Това ли било?

— Не, не. От всичко. Там, където бавно отивам... Всичко. Мислех, че няма да е така, но се страхувам.

— За последното не мисли; Господ има грижа за това.

— Има и нещо друго, отче.

— Да?

— Вече... вече го казах на Джо. Искам... искам той да се ожени за Анет. Искам да се грижи за нея. Можете ли да уредите това?

— *Не уреждам нищо.* И дума да не става. Ако желанието им да бъдат заедно е толкова силно, те ще са заедно без никой да урежда повече нищо в тази къща.

Той се изправи.

— Предполагам знаеш, че сега си в това състояние в резултат на уреждане. Наясно си, че баща ти уреди работата с Анет. О, Господи, прости ми! — Той се хвана за челото. — Не искам да се ядосвам на този етап; твърде съм стар, за да се натоварвам с човешките недостатъци. — Тук той спря, защото за голяма изненада видя, че Дон се усмихваше и нарочно го попита с по-строг глас: — Какво смешно има? Знаеш ли колко ми е напрегнато? Да не мислиш, че си единственият?

— Отче, винаги сте вършили добрини за мен. Знаете ли, винаги съм си мислел, че не е трябвало да ставате свещеник; щяхте да извършите много повече добри дела в истинския живот, на сцената.

— За твое сведение, момче, аз съм на сцената. Какво мислиш, че е службата на свещеника, ако не сцена и всеки от нас играе роля...? — Свещеникът не се доизказа, главата му клюмна и той промълви: — Не исках да кажа това. — После брадичката му рязко отскочи напред и той продължи. — Не. Не можеш да заблудиш Бога. Той вижда тази сцена отгоре и наблюдава актьорите си. Като добър продуцент Той ни е избрал. И не се занимава с режисурата; оставил е това на всеки от нас и на някои им е по-трудно да играят, отколкото на други. Ще ти кажа нещо. — Той сложи двете си ръце на леглото, наведе се съвсем близо до лицето на Дон и повтори почти шепнешком: — Ще ти кажа — знаеш ли какъв искам да бъда, ако не бях свещеник?

— Психиатър ли?

— Психиатър? Не! Клоун, най-обикновен клоун. Не фокусник; нали знаеш, един от ония умните глупаци; просто най-обикновен клоун. И бих искал да играя само пред деца под седем години, защото точно тогава те започват да разсъждават, а това прогонва чудесата. Замислял ли си се понякога за това? Само децата са надарени да измислят чудеса, но толкова бързо изгубват тази дарба, толкова бързо. — Той въздъхна, изправи се и каза с променен глас: — Знаеш ли какво? Действаш ми лошо. Ти си също като Джо. Той е от хората, които ще те накарат да се изповядваш всеки път, щом заговориш с тях. — Той се разсмя и гласът му омекна: — Лека нощ, сине, и Господ да е неизменно с теб.

Като каза това, той излезе. Дон облегна главата си назад и каза:

— Да, Господ да е неизменно с мен.

Джо видя свещеника в хола и каза:

— Елате, отче, приготвил съм ви нещо за пиене.

— Не се изненадвай, Джо, но ще ти откажа. Трябва да посетя още двама души, а приближава време за лягане. Погрижи се да изпие хапчетата рано. Знаеш ли, той... той мисли, че тя се е върнала и го чака.

— Да, отче. Преди малко ми хрумна това и мисля, че е прав.

— Е, недей така, Джо. Ти поне разсъждаваш трезво.

— Това значи ли, отче, че ако си здравомислец, си абсолютно безчувствен?

— Ни най-малко, ни най-малко. Знаеш какво искам да кажа.

— Харви усети нещо, отче. Не знаеше какво точно. Той не е бил толкова често в къщата, но каза: „Не мога да повярвам, че я няма. Имам чувството, че все още е горе по някакъв неописуем начин. Просто не знам“.

— Като съдим по културата им, те са по-близо до земята, отколкото нас.

— Или до боговете.

— О, Джо, да не се захващаме с теология по това време на нощта и в това състояние. Въпреки всичко, знам какво имаш предвид и независимо, че се съмнявам в това, което всички говорят, нека да ти кажа, че за мен тя също е тук. Съществуват повече неща на земята и на небето, отколкото този свят може да си представи. Още нещо и

тръгвам. Кога най-скоро ще се върне Анет? Защото той иска да види детето и е съвсем прав.

— Още няколко дни, отче.

— Да, несъмнено, той ще издържи. Ще се отбия утре сутринта към осем за светото причастие. Няма да ти навреди, ако и ти го вземеш. С една цена двама души.

— Купувам, отче. Лека нощ.

— Лека нощ, Джо.

Дон взе светото причастие следващата сутрин, но майка му остана с него.

Погребах я в сряда и всички видяха колко малко приятели дойдоха на погребението. Нали беше полудяла и се беше опитала да убие мъжа си и другите членове на семейството! Освен Джо, Фло и Харви, можеха да се преброят още двайсест души, половината от които бяха работници на Даниъл. Освен Джо, Харви и Фло, никой друг не се върна после в къщата.

От разговорите, които се водеха наоколо, Стивън разбра, че майка му трябваше да бъде погребана на този ден, но той не изяви желание да присъства на погребението; всъщност, той стоя в стаята си, докато Джо не се качи при него.

— Всичко е наред — каза му Джо, — искам да останеш тук и да се грижиш за Дон, докато се върнем.

Стивън избърбори с облекчение:

— Добре, добре, Джо. Ще се грижа, ще се грижа за Дон. Дон обича да се грижа за него.

След като се върнаха, Джо веднага се качи в стаята на Дон. Без да се приближава до леглото, той погледна сестрата и каза:

— Мистър и мисис Рочестър ще обядват с нас; заповядайте и вие.

Приемайки намека, сестрата се усмихна и излезе от стаята; Джо се приближи до леглото, погледна Дон, но в момента му беше много трудно да говори. Дон изглеждаше по-спокоен и тихо попита:

— Мина ли ти?

— Да, да, по-добре съм.

— Ще видим. Но... това някак си няма значение; вече не се страхувам от нея. Поне през последните няколко дни. Мисля, че откакто взех светото причастие, вътрешно се успокоих. Също като помазване на умиращ. Още не го е направил. — Той се усмихна тъжно. — Имам предвид отец Рамшоу. Отлага го за последната секунда. Винаги съм си мислел, че помазването на умиращия е все едно да си

напишеш името на смъртния акт. О, Джо! — Той бавно вдигна ръката си и хвана Джо за китката. — Не ме гледай така, човече. Не ти ли се струва, че е добре, ако поговорим за това? Същото е както при хората, които се страхуват да споменат името на някой, който току-що е умрял. Винаги съм мислил, че е много глупаво; все едно ги затваряш. Не искам да съм затворен, Джо. Не искам да говориш за мен, когато си отида, зад гърба ми. — Той леко се усмихна.

— За бога, Дон! — Джо издърпа ръката си. — Знаеш ли какво правиш? Понякога ми разбиваш сърцето.

— О, Джо, извинявай! Погледни ме! Хайде! Ще ти кажа нещо. Знаеш ли какво каза докторът тази сутрин? Каза, че сърцето ми е по-здроо от преди. А аз му казах, че ще се оправя; омръзна ми да плащам сметки. Хайде, Джо! Джо, моля те!

Без да се обръща Джо промълви:

— Ще... ще се върна веднага.

След като каза това, отиде в дневната и тъкмо се канеше да натисне звънеца, който се чуваше в трапезарията и кухнята и някой щеше да дойде тук, когато чу вратата на Дон да се отваря и гласът на Стивън да казва:

— О, мислех, че Джо е тук. Той каза, че може да играем билиард.

— Ела да седнеш малко до мен. — Гласът на Дон се чу като че ли някъде от далечината. — Джо ще се върне всеки момент; помолих го за една услуга.

Джо се измъкна през оранжерията, мина по коридора и влезе в апартамента си. Седна и хвана главата си с ръце. Повече не можеше да издържа; душевният смут го раздираше. Отново му се прииска да е далече оттук. Някога обичаше къщата заради самата нея, сега я мразеше. Той също вярваше, че дори тялото ѝ да е в гроба, духът ѝ все още беше тук.

След малко стана и се загледа през прозореца в градината. Слънцето грееше силно. Зимата от почивните дни си беше отишла; навън беше дори топло. Безпогрешният предвестник на пролетта, минзухарът, се подаваше точно под прозореца, от едната страна на алеята изправени надничаха няколко нарциса. Градината започваше да се усмихва. Той пое въздух дълбоко.

Отново се върна на земята: след един час ще обикаля от един на друг в болницата. А всъщност трябваше ли? Всички знаеха, че я

погребах днес.

Трябваше да каже на Анет, че съвсем близо до нея бяха свекърът ѝ и Маги. Когато ѝ разказа какво им се беше случило, тя се изплаши и каза:

— Тя ще дойде и ще се опита да вземе бебето.

И за да я успокои, той беше длъжен да ѝ каже, че свекърва ѝ вече е мъртва.

Прииска му се също да съобщи новината на Даниъл, но докторът възрази и когато го посъветва да не му съобщава, искаше му се да отговори: „Той няма да се изненада. Ще се зарадва да го чуе“.

Преди два дни баща му му беше казал: „Най-после го направи, Джо“.

А Маги каза: „Мисля, че на нейно място бих направила същото“.

„Значи — каза си Джо, докато гледаше през прозореца пролетните цветя, — всичко ще свърши, когато си замине Дон.“

Но какво ще стане след това?

Просто ще трябва да изчака. Но искаше ли да чака и да гледа? Вътре в него настъпи промяна: като че ли и той беше пострадал до неблагоприятие, защото реши, че веднъж, след като Дон умре, той ще бъде свободен, а когато стане свободен, знаеше какво да направи.

Вътре в болницата те се разделиха, Фло и Харви тръгнаха към Анет, докато Джо тръгна право към стаята на Даниъл.

Даниъл седеше в леглото. Като че ли го очакваше.

— Е, Джо? — каза той.

— Как се чувстваш?

— Спокоен, в известна степен. Явно вътре всичко е наред, поне според рентгеновата снимка. Позашиха ме тук-там... винаги е била много последователна. Какво стана сутринта?

— Какво може да стане, татко? Погребахме я.

— Е, не ме гледай така, сякаш ще кажа, че съжалявам или се чувствам виновен, о, клетницата, или как можа да се случи. Това, което чувствам от няколко дни насам, е дълбока горчивина и съжаление за пропилените години, които трябваше да я търпя. Прости и забрави, казват хората. Нека да опитат, след като половината време от живота си са живели с човек като нея.

— Тя е мъртва, татко. И миналото е мъртво заедно с нея. Защо не приемеш нещата така?

Даниъл не отговори, погледна Джо и попита:

— Как е Дон?

— Все така. Мисля, че Анет трябва да направи всичко възможно да се върне колкото се може по-бързо. Ще говоря с доктора, преди да тръгна.

— Маги ще се връща утре. Преди малко беше тук... Ще се оженя за нея, Джо.

— Да, разбира се, знам, че ще се ожениш за нея.

— Но няма да живеем там. Това е сигурно. И тя не иска, и аз не искам.

— Разбирам ви. А Стивън? Какво ще стане с него?

— Ще дойде с нас. Аз отговарям за него, в края на краищата.

На Джо му се прииска да каже това, което мисли: радвам се, че мислиш така; защото на практика аз отговарях за него през всичките тия години.

Какво му ставаше? Беше изморен. Трябваше да внимава какво говори. В следващия момент попита:

— Мислил ли си какво ще правят Анет и бебето?

— Защо ми говориш с този тон, Джо? Тук няма какво да се мисли. След като... остане сама — той направи пауза, — тя ще отиде в къщата, която беше предназначена за тях. Оставаш само ти. Какво смяташ да правиш? Искаш ли да останеш тук? Искам да кажа, че мога да ти прехвърля къщата.

— *Много ти благодаря.* Да остана в тази къща? Аз? Сам?

— Ти винаги си казвал, че тя ти харесва, че дори я обичаш. Като изключим нея... защото от всичко най-много искаше къщата, за теб това беше най-хубавата къща в града не само в архитектурно отношение, но и сама за себе си.

— Нещата се променят. Хората също. Не я искам къщата. Щом се възстановиш, заминавам.

— Заминаваш? Къде?

— Няма значение къде. — Той отстъпи назад, обърна се и каза: — Може да се опитам да намеря моите хора... родителите ми.

Той излизаше от стаята, когато Даниъл извика:

— Джо! Джо!

Но не му обърна внимание. Усети, че целият е в пот. Извади една кърпичка и избърса лицето си, като междувременно се упрекуваше: Даниъл все още беше зле, а той се държа с него по този начин. Да, тялото му може да е изпотрошено, но умът му е на място. И в момента той си даваше сметка, че Даниъл винаги е имал собствен живот. Веднъж или два пъти може би е изпълнил дълга си, като е останал при жена си, но останалата част от времето е живял настрана, докато самият той никога не е вкусвал този живот. Беше пожелал едно момиче, една жена от първия миг, в който я хвана за ръка и поведе по пътя. И щеше да я има, беше сигурен в това, ако мъжът зад тази врата, който беше в ролята на баща и когото обичаше, не бе обхванат от желанието да отмъсти на жена си по някакъв начин. И така той си изработи план. А синът му, без да подозира нищо, го изпълни.

Ето, той беше на двайсет и шест години и спокойно би могъл да бъде девственика, който майка му желаше да види в собствения си син, защото до този момент той не беше опознал жената. Не че не искаше. О, господи! Как искаше само! Тогава защо не го направи?

Нали си беше казал, че веднъж, след като Дон и Анет се оженят, той ще го направи. Ако никога не се ожени, поне ще е опитал вкуса му. Но какво стана? Резултатът от това, което се случи, остана да тежи единствено върху него. И сега той чакаше брат си да умре.

Не, не чакаше.

Още веднъж мислите му го тласнаха напред и по коридора към новото отделение, където бяха преместили Маги.

Когато влезе, тя седеше на един стол до прозореца, обърна се към него и лицето ѝ се оживи:

— О, здравей, Джо. Радвам се да те видя. Утре се прибирам в къщи.

— Така казаха.

Той седна срещу нея, тя го погледна и рече:

— Казах „в къщи“, но ме е страх дори да отворя вратата. Искам да се махна оттам колкото се може по-скоро. Разбираш ли, Джо?

— Да, Маги, разбирам те.

Тя отпусна главата си назад и го погледна изпитателно:

— Ти разбираш всичко, Джо. Някак си си принуден да разбираш. Понякога си мисля, че идването ти при нас се отрази добре на семейството, но не и на теб.

— Такъв е животът, Маги. Това не е ли най-краткият коментар в английския език? И като много други е верен. Мен никога не ме е питал, нали, каквато и сила да е предопределила живота ми, често си мисля, че отгоре ни управлява не само един човек и някои от останалите са слепи, а други — безсърдечни.

— Не ставай язвителен, Джо. Това не е присъщо за теб. Какво се е случило?

— О, Маги! — Той махна с ръка и се засмя. — Не мога да си представя да ме питаш какво се е случило.

— Исках да кажа — тя малко се засегна, — че много добре знам какво се е случило. О, боже! Как да не знам. Но откакто те познавам, никога не си бил такъв.

— Това е защото преглъщам мислите си, преди да са се изплъзнали от устата ми.

Тя тъжно поклати глава, после попита:

— Да... да не се е случило нещо и аз да не знам още?

— Не, Маги, мисля, че знаеш всичко с изключение на това, че татко предлага да ми остави къщата, когато замине. Мисля, че това ме накара да престана да преглъщам мислите си.

— Ооо! — Тя кимна. — Как може да каже такава глупост!

— Предполагам, че го е казал, защото, според думите му, аз винаги съм харесвал къщата, докато всички останали са искали да се махнат оттам. Но след всичко това аз там... сам? А? Кой друг? О, извинявай! — Той взе ръката ѝ и каза: — Не се разстройвай!

— Ти говори ли с него?

— Не, не съвсем. Не беше истински разговор. Както и да е, радвам се, че утре се връщаш, независимо за колко време.

— Ще трябва да остана, докато Дон е там.

— Да, да. — Той стана и въздъхна. — Всички ще трябва да останем, докато Дон издържи. Молим се да не умре и всички от нас го чакат.

— Ти си объркан, нали, Джо?

— Може би. Хайде, ще се видим утре, Маги. Довиждане.

— Довиждане, Джо.

Той се обърна, но докато отваряше вратата, чу да казва:

— Ако не бях се влюбила в баща ти, сигурно щях да се влюбя в теб, без да ме интересува разликата в годините.

Брадичката му подскочи нагоре и той се засмя.

— Благодаря ти, Маги. Приятно е да го чуя. За мен това е голяма чест.

Когато стигна до родилния дом, Фло го посрещна с думите:

— Добре, че дойде, за да я вразумиш; иска да я изпишат, независимо от лекарската забрана.

— Така ли? — Той застана до Харви и погледна Анет. — Така, по погледа ѝ личи, че е добре. Добре ли се чувствате, мисис Коулсън?

— Да, мистър Коулсън, чувствам се във форма. Бебето също. Искаме да се приберем.

— Тогава ще поговорим с доктора и той ще реши.

— Ще позволите ли един човек на закона да каже нещо?

Те погледнаха Харви, който стоеше широко усмихнат и Фло отговори:

— Безсмислено е да не ви даваме тази възможност, сър.

— Според мен, въпросната личност е доктор сама на себе си. Слагате я на една количка, закарвате я до колата, завеждате нея и детето ѝ в къщи и оттам направо в леглото. Има ли нещо по-просто от това?

Анет се усмихна на Харви.

— Ето нещо разумно. Какво ще кажеш, Джо?

— Според мен нещата все още са в ръцете на лекарите. Ще поговоря с някой от тях и ще се върна.

След като той излезе от стаята, Харви и Фло се спогледаха и се обърнаха към Анет и тя каза:

— Джо никога не е бил в лошо настроение. Но... как мислите вие? Има ли му нещо?

— Изглежда. — Фло сви устни и се обърна към Харви. — Не мислиш ли, че е така?

— Ако искате да знаете какво мисля, уважаеми дами, то е, че всички, имам предвид абсолютно всички, си го изкарват на Джо. Доколкото разбирам, той се е превърнал в кошче за душевни отпадъци и утешител. Джо ще направи това, Джо ще направи онова. И трябва да се е случило нещо, което да му е дало повод да си мисли, че вече е изморен от душевни изповеди. Може и да греша; може пък да има нещо друго. Но от краткото ми познанство с него мисля, че това не е оня Джо, когото познавах.

Фло стана от края на леглото и каза:

— Ако можеше да не заминаваме. — Тя погледна мъжа си.

— Вече решихме — каза той.

— О... О, да, знам и чакам с нетърпение и ако казах, че не ми се заминава, то е само защото искам да видя Анет устроена. — Тя протегна ръка и погали Анет по косата. — Веднъж да се установиш в собствения си дом, можеш да започнеш нов живот. — Гласът ѝ притихна; тя се отмести от леглото и каза: — О, господи! Какво говоря!

— Фло, аз не съм разстроена. Такива неща не ме безпокоят. Отдавна се примирих с това. Дон скоро ще си замине. Точно затова искам да се върна. А ти трябва да заминеш и да бъдеш щастлива. И няма жена, която да не бъде щастлива с такъв хубав човек. — Тя протегна ръка и Харви я взе. — Нали ще ми пишете всяка седмица? А може би след време... да ви погостувам с малката Фло.

Двамата стояха над нея, без да кажат нито дума, тя ги прегърна, сълзите на Фло се смесиха с нейните и двете изхлипаха „довиждане“. Последните думи на Харви, преди да си тръгне, бяха:

— Винаги ще съм ти благодарен, Анет, за това, че беше готова да дадеш на сина си — ако беше син — моето име. Никога няма да разбереш какво означава това за мен.

Когато остана сама, Анет усети буцата в гърлото си, но си каза, че няма да се предава, защото ако се разстрои, няма да може да се върне в къщи. И все пак, някак си се ужасяваше от мисълта да се върне в тази къща, въпреки че там все още беше Дон. Но нямаше да може да я напусне, преди Дон да направи това. Както и Джо. Какво ставаше с Джо? Никога не го беше виждала такъв, какъвто беше преди малко; чужд. Не беше този Джо, на когото можеше да разчита, Джо, който винаги беше там. Ами ако той също искаше да си замине? Всичко се променяше. Съвсем естествено е, мислеше си тя, но въпреки всичко беше възприела Джо като човек, който никога няма да се промени: той беше там, улегнал и въобще някой, на който можеш да разчиташ. Спомни си, че преди няколко седмици го беше видяла в града да говори с Мери Картър. Тя беше хубаво момиче на неговата възраст. Но беше протестантка. Религията не беше пречка, ако Джо наистина я харесваше. Ами Айрини Шилтън? Тя го преследваше много отдавна и също беше католичка. Беше много красива и по-млада от него. Странно, но той никога не я беше харесвал.

Вратата се отвори и сестрата влезе с бебето на ръце, и когато ѝ го даде на нея, каза:

— С всеки изминат ден наддава. Нали е чудесна?

Анет я погледна и каза:

— Искам да говоря със старшата сестра колкото се може по-скоро. Аз...

— Нещо не е наред ли?

— Не, не; всичко е наред. И вие сте толкова внимателна, но аз искам да се върна в къщи. Съпругът ми е много болен. Искам да види бебето.

— О, разбира се! Ще кажа на сестрата.

Беше осем часа на следващата сутрин. Фло и Харви бяха готови за заминаването: бяха се сбогували с Дон и останалите и стояха навън до колата, където Джо и Харви си стиснаха ръцете за сбогуване.

— Нали ще ни дойдеш на гости, Джо? Обеща ни. Ще дойдеш ли?

— Ще дойда. Ще дойда. Не се безпокойте. — Той се засмя и добави: — Веднага бих си приготвил багажа и бих тръгнал с вас, но не и сега. Дватама ще си правите компания.

Фло не се засмя; тя прегърна Джо и го целуна, погледна го в очите и бавно каза:

— Който чака, ще дочака, Джо. — Тя се обърна назад, където стоеше Харви и държеше вратата на колата отворена. — Виж какво стана с мен!

Тя отново го целуна и той отвърна на целувката ѝ.

Гледаше как колата се отдалечава по пътя; от единия прозорец се подаваше ръката на Фло, а от другия за секунда се показва ръката на Харви. Те заминаха и той се чудеше дали някога щеше да ги види отново.

Бавно се прибра в къщи. „Който чака, ще дочака.“

Който чака какво?

Когато влезе в стаята на Дон, сестрата току-що беше приключила с тоалета на пациента си, отмяташе кичур коса от челото му и си тананикаше: „Кой отново е красив“.

Гласът ѝ подразни Джо. Дон не показваше как му действа това. Той погледна Джо и попита:

— Заминаха ли?

— Да, заминаха.

— Тя няма представа — той се задъха, докато поемаше въздух, — че там никак няма да ѝ е лесно. — Дон се задъха още веднъж. — Няма... няма да се изненадам, ако се върнат тук... скоро.

— О, мисля, че са наясно какво им предстои. Тук са се справили, значи и там ще успеят.

— Всички... всички сте облечени официално.

— Да, от време на време трябва да ходя на работа, нали знаеш.
— Джо се усмихна. — Трябва да ме виждат.

— Сестрата каза, че... лампата ти е светила до два и половина... тази сутрин.

— Тя си вре носа навсякъде, като всички сестри. Той погледна към сестра Портър, която се обърна, усмихна се и каза:

— Довечера ще ѝ го кажа. Доста е обидчива, ще ви го върне.

— Много добре. — Сега той ѝ се усмихна; после отново погледна към Дон и каза: — Е, аз тръгвам. Ще се върна за обяд. Внимавай как ще се държиш. Чуваш ли?

— Джо? — Дон не говореше, а почти шепнеше. — Кога... пристига... тя? Искам да кажа...

— Няма определен час. Следобед ще отида там; твърде възможно е да се върнем заедно.

— Моля те, Джо, доведи я!

— Добре. — Той го потупа по рамото. — Не се тревожи и се успокой!

Каза това, обърна се и излезе като тръгна през коридора към апартамента си.

Сложи някакви книжа в куфарчето си, постоя малко така, гледайки ги и си повтори мрачно: „Който чака, ще дочака“. Господи! Фло сигурно е разбрала, че той се надява на това. Добре де, не беше ли така?

Не, не. Нямаше да позволи да говорят така за него.

На обяд той влезе в хола и видя Маги бавно да слиза по стълбите. Тя се спря, той също, и като ѝ се усмихна, каза:

— Значи си дойде?

— Да, дойдох си. Чак когато излязох от болницата, разбрах колко много ми е струвало всичко това. Ще ти приготвя нещо, преди да излезеш. — Тя посочи стаята на Дон. — Имаме си гости.

Той погледна нататък.

— Какви гости? Да не би да е Анет?

— Да, Анет.

— Но как?

— О, съвсем лесно. Тя се обади на Лили. С едно такси Лили ни донесе дрехите и чичо ти Боб ни докара до тук. Е, не гледай така; всичко е наред.

— И детето ли?

— Да, и то е добре. За една седмица е наддала доста. — Маги слезе по стълбите и застана пред него, като каза тихо: — Да беше му видял лицето, когато взе детето от нея! Като че ли то му даде нов прилив на енергия. Няма да се изненадам — тя поклати глава, като че ли искаше да отпъди мислите си, — ако това му върне малко силите.

Той не каза нищо, обърна се и бавно тръгна към стаята на Дон. Отмерваше крачките си и се подготвяше за сцената, която щеше да види. Ето ги и тях: бащата, майката и детето, всички заедно.

Първа проговори Анет. Тя стана и каза:

— Не ми се сърди, Джо; просто не можех да издържам в онази стая. Аз съм добре. И двете сме добре. Виж я! — Тя посочи бебето, което Дон придържаше с едната си ръка, а с другата галеше кичурчетата коса. Дон го погледна и каза:

— Това е... най-щастливият ден от... живота ми, Джо. Нали... нали е красива?

— Да, красива е. — Той се беше навел над тях, и когато протегна ръка към мъничката ръчичка, която се движеше във въздуха и се хвана за палеца му, в гърлото му заседна нещо и се спусна чак до гърдите и той задиша тежко.

Сестрата разведри атмосферата, като каза:

— Не че всички бебета не го правят това, но тя веднага те позна. Затова внимавай! Ако започне да плаче през нощта, знаеш какво значи това.

— Тя не плаче през нощта — каза Анет. — Казаха ми, че спи дълбоко.

— Точно това и ще направи сега — каза сестрата. — Така. Дай ми я! А ти — кимна тя на Анет — иди да хапнеш нещо и следобед трябва да почиваш в леглото. Изпълнявай всичко! Казах ти какво трябва да направиш.

Когато сестрата взе бебето от ръцете на Дон, Анет се наведе над него, погледна го в лицето и го целуна. Той я прегърна и я притисна до себе си. После остана да лежи и сълзите бавно се стичаха по лицето му.

Джо хвана Анет за ръката, издърпа я от леглото и навън от стаята. Никой нищо не каза, докато не стигнаха трапезарията; тя седна, погледна го и попита:

— Сърдиш ли ми се?

— Не. Защо мислиш така?

— Защото... защото се върнах на своя глава, без да изчакам още един ден, както ти обещах. Но аз съм добре и чувствах, че трябва да съм близо до него. Разбираш ли?

— Разбирам. — Той седна до нея. — Върших това, което според лекарите е най-добре за теб; ако имаше някаква видима промяна у Дон, бих те довел веднага.

— Той изглежда ужасно, Джо.

— Така ли мислиш? Мислех... мислех, че изглежда по-добре — съвсем умишлено излъга той.

— Не, не. Не е от това, че не съм го виждала от една седмица. Но сега, след като видя бебето, може да се съвземе, може да му дойдат сили. Как мислиш?

— Точно това мисля, че ще се съвземе и ще има сили да живее.

Тя поклати глава и отмести погледа си.

— Ти не вярваш в това. Аз също. Прочетох го по лицето на баща ти... или Дан, както настоява да го наричам. И той каза, че ще го изписват, но все още изглежда ужасно. Той... той ми каза, че ще продава къщата: вече е казал на секретарката да даде обява. Радвам се за това. Мразя я тази къща; така искам да преместя Дон и бебето направо в нашата къща. О, стига, стига! — Тя затвори очи и протегна ръка към него. — Знам, че не мога, но... мисля, че татко можеше да изчака, докато... — Тя поклати глава. После отново го погледна. — Ти какво ще правиш?

— О, не се тревожи за мен; всичко съм обмислил.

— Нали няма да отиваш в друг град? — В гласа ѝ прозвуча загриженост.

— Не, разбира се, че няма; тук имам работа.

— Би могъл да се устроиш на друго място. Нюкасъл, например. Или Дъръм, където и да е... дори и Канада.

Тя наведе глава и промълви:

— Чувствам се все едно, че съм се загубила някъде, Джо. Мислех... мислех, че мама можеше да дойде да ме види. Знам, че баща

ми никога няма да дойде, но... но някак си... е, не дойде. Когато миналата седмица документите бяха попълнени, една от новите сестри ми каза: „Добре, че родителите ви не са били там, когато свекърва ви е буйствала. Обзалагам се, въздъхнали са с облекчение от това, че сте били тук в онази нощ“. И когато започнах да плача, тя ме потупа и каза: „Скоро ще дойдат. Успокойте се!“.

Лицето ѝ се обля в сълзи и той едва се сдържаше да не я притисне до себе си, взе само ръката ѝ и я погали.

— Спокойно. Хайде, не плачи. Ако те види разстроена, това само ще го накара да се почувства зле. А пък... трябва да мислиш и за бебето.

— Между другото — тя избърсваше сълзите си, — къде е Стивън? Не съм го виждала.

— О, беше на легло през изминалите няколко дни. Отново има кризи. Мисля, че е чул Пеги и Лили да говорят за възможността къщата да бъде продадена и старите страхове да не би да го изпратят в приют отново са го налегнали. Толкова много са го плашили с това. Опитах се да му кажа, че където и да отидат татко и Маги, той ще бъде с тях. Нали знаеш за тях, Анет?

— Да, сега вече знам, Джо, но преди не знаех. Трябва да си призная, че бях малко изненадана, но не обвинявам нито един от двамата. Не, Джо, не ги обвинявам.

Тя стисна ръката му силно и попита:

— Мислиш ли... мислиш ли, че мозъкът на Дон също е засегнат?

— Откъде ти хрумна пък това?

— Ами... в момента, в който сложих бебето в ръцете му... той го вдигна, като че ли го показваше на някой, погледна към земята и каза: „Това е резултатът“. Сякаш... сякаш виждаше още някой в стаята. Мислиш ли, че...?

Той взе и другата ѝ ръка, стисна ги силно между двете си големи ръце, нежно ги разтърси и каза:

— Той не губи разсъдъка си, скъпа; просто му се струва, че майка му се е върнала. Знаеш ли, той не си въобразява, защото понякога и аз имам същото чувство. Недей... недей. Моля те, недей да трепериш така. Няма от какво да се страхуваш. Нея я няма. Тя е мъртва. О, ти знаеш какво беше той за нея и такива неща се случват, независимо дали искаме или не. Преди няколко месеца нямаше да го

повярвам. — Гласът му стана по-твърд сега. — Но знам, както и той, че тя е в тази стая. Това е същото, което тормози горкия Стивън. Опитваме се да го отдадем на факта, че той не знае какво ще се случи с него, но докато преди не излизаше от стаята на Дон, сега се страхува да влезе вътре. Последният път, когато влезе там, той в действителност се подмокри. Това не се е случвало преди. Не усети ли нещо странно, когато влезе?

— Не. Може би не стоях там дълго време. Толкова се радвах да го видя.

— Ако той не ти каже нищо за това, не се издавай, че те е страх. Само му кажи, че тя не може да му стори нищо лошо. И съм сигурен, колкото и да е странно, че тя не иска да му навреди; просто го иска него. Но има и нещо друго и трябва да го кажа: когато смъртта дойде при него, тя ще си замине, защото съществува най-вече в съзнанието му.

— Но ако това е така, как е възможно и ти да усещаш, че тя е там?

— Предполагам, че тя е и в моето съзнание. Любовта и омразата могат да създадат едно неосезаемо тяло. Аз поне така си го обяснявам: ето ни нас тримата, трима мъже. Любовта на Дон, или това, което е изпитвал към нея, се е превърнало в омраза поради неестественото му обсебване от нея. Що се отнася до мен, отношението ѝ към мен през изминалите години създаде неприязън. Това би могло да граничи с омразата. Но при Стивън това е страх: страхът я е създал. Ами — той въздъхна — това е единственото обяснение, което мога да дам. Но това, което и тримата знаем, е, че тя още присъства в стаята. Но то най-силно се чувства между нея и Дон и той почти може да я види, ако не я вижда, всъщност. Но както ти казах, след като си замине... тя вече няма да е тук. Ако си го вземе, те няма да се върнат заедно.

— Това са странни неща, Джо. — Тя говореше тихо. — Нямам нищо общо с догмите на религията ни, нали? Връщането заедно, срещите с любимите същества, опростяването на греховете, вечният живот, покоите на Бога. Какво значат те?

— Това са митове. Не се учудвай. Да, знам, че ходя на литургия, изповядвам се, знам молитвената броеница. Но през цялото време негодувам. Говорил съм с отец Рамшоу и с убедителния си тон той ми каза, че съмненията ми ще се разсеят. Всеки истински християнин

минава по този път, каза той. Добре, и аз минах оттук, но съмненията ми станаха почти истина. И въпреки всичко, необходима е сила, за да отхвърлиш бога, а аз се съмнявам дали имам достатъчно сила. Но ти изглеждаш доста тъжна.

— Не, не съм тъжна, Джо, само съм изненадана, защото ти облече в думи чувствата, които аз изпитвах в манастира. Някои от монахините бяха като ангели, други — като дяволи. И ако не беше заради отец Рамшоу, досега отдавна да съм възнегодувала открито; особено след кавгата с отец Коуди. А знаеш ли, че този човек ме упрекна за моя грях, нашия грях с Дон, и ми каза, че трябва да се покая.

— Не може да бъде! Трябваше да кажеш на отец Рамшоу.

— О, мисля, че не е нужно да казвам на отец Рамшоу за него. Странно, нали? — Сега тя се усмихна. — Знам, че те двамата ужасно се ненавиждат един друг. Последователи на Бога, живеят в една и съща къща и не могат да се понасят. Но какво значение има това? Отидохме прекалено далеч.

— Да, скъпа, наистина. Хайде, сега, ела да хапнеш нещо и после, както ти каза сестрата, ще отидеш да нахраниш Фло... Те си заминаха тази сутрин, нали знаеш.

— Да, знам. Отбиха се в болницата.

— Така ли?

— Да.

— Много са мили. Мислех, че направо ще заминат. Както и да е, ще трябва да си починеш, но не в тази стая. Ще се качиш горе. Пеги е приготвила стая с тоалетка, а сега прави нещо като стая за бебето. Така че, всичко е готово.

— О, това е чудесно. — Тя стана и тръгна към масата; после тихо попита: — Джо, ходил ли си скоро в къщичката?

— Да, отбивам се почти през ден. Имах работа с един клиент нататък, така че не ме затрудняваше. И не разбирам защо го наричаш къщичка, след като има девет стаи върху акър и половина земя. Та това е едно малко имение. Ще бъдеш щастлива там, скъпа.

Дълго време тя го гледа, но не каза нищо; той също мълча, защото усети, че е постъпил нетактично: щастлива в къща с девет стаи на разположение и бебе.

От момента, в който Анет и бебето се върнаха в къщи, Дон видимо живна дотолкова, че дишането му стана по-леко, по-малко се оплакваше от болките. Докторът очевидно беше доволен от него и размени няколко духовити реплики с отец Рамшоу. Две седмици след завръщането на Анет баща му влезе в стаята, той протегна двете си ръце към него и прегърна баща си.

Едната страна от лицето на Даниъл все още беше бледа, той леко накуцваше и личеше, че е отслабнал.

Те си говореха за най-различни неща, докато дойде време да си кажат „лека нощ“; после, без да прави връзка с това, което се беше случило, Даниъл, както беше седнал до леглото, подпря лакти върху завивката, взе ръката на сина си и каза:

— Тя не е тук. Избий си го от главата, момчето ми, тя не е тук! Замина си завинаги.

— Ти не я ли усещаш, татко?

— Не... не, не я усещам; освен на местата, където е оставила синините по цялото ми тяло. Там я усещам. Но на друго място не.

— Тя е тук, татко. Откакто умря, е тук.

— О, Дон!

— Няма смисъл да говорим, татко. Пък и не съм само аз. Защо според теб Стивън не слиза долу да си бърбим? Дни наред не е стъпвал тук. На легло е, сигурно някаква простуда. Той знаеше, че тя е тук; Джо също.

— Не може да бъде. Джо е твърде...

— Не е съвсем благоразумен, татко. Той я усеща почти толкова силно, както и аз. И в едно нещо съм абсолютно сигурен: тя няма да си отиде, докато аз съм тук. Но мен не ме е страх, имам предвид от нея. След всичко, което се случи, започнах да я съжалявам. Но тя знае, че не може да ме вземе. Казах ѝ го и тя го знае. След като го знае, като че ли е твърдо решена да дочака последните ми дни.

— Не говори така, сине!

— Татко... ти я намрази. Отдавна я мразеше и колкото повече се засилваше омразата ти, толкова по-силно тя ме обичаше. И накрая разбрах, че любовта е по-силна от омразата, защото точно любовта ѝ, или както искаш я наричай, я задържа тук. Сега нямам нищо против нея. В началото бях ужасен, направо ми се повдигаше при мисълта, че тя е тук, но вече не е така. Даже и видът ѝ е променен. Някак си те затрогва. Съжалявам я. Не ме гледай, сякаш се страхуваш, татко; мозъкът ми не е засегнат, това е единственото място, което е останало цяло. Знам, че е така.

— Говори ли с отец Рамшоу за това?

— Да, да; често сме си говорили за това съвсем открито. Той казва, че на земята и на небето има повече неща, отколкото можем да си представим и е прав. Има ли вече кандидати за къщата?

— Да... да, разбрах, че имало.

— Е, ще трябва да изчакат малко, нали?

— Надявам се да чакат с години, момчето ми.

— Е, не чак толкоз много, татко. Ще бъде много забавно, когато тази къща се разпадне; някога ми се струваше толкова стабилна. Татко?

— Да, сине?

— Знам, че двамата с Маги ще живеете заедно и Стивън ще бъде при вас. Нека всичко си остане така; не се намесвай повече, моля те. Ще го направиш ли?

— Какво искаш да кажеш?

— Само това. Остави... остави всички останали да подредят живота си сами.

— Всички останали? Кого имаш предвид? Остават Джо и Анет.

— Да... знам, че остават Джо и Анет. Но каквото и да се случи, татко, нека нещата се развият от само себе си.

Даниъл се изправи, погледна сина си и тъжно каза:

— Това не ми харесва, Дон, поне начина, по който го казваш. Всичко, което съм правил преди, е било за твое добро.

— Да, да, знам, татко, но всички хора казват така: направих го за доброто на някого.

Даниъл присви очи, докато гледаше слабото бледо лице с хлътнали очи, лицето, което преди една година изглеждаше като лице на младеж... по-скоро на млад мъж пред прага на двайсетте. Но очите,

които го погледнаха, биха могли да бъдат очи на старец, който е преживял доста.

— Лека нощ, сине. Спи спокойно — тъжно каза той.

— Лека нощ, татко. Ти също.

* * *

Беше около седем и половина вечерта след две седмици. Отец Рамшоу седеше в библиотеката с Джо. Двамата пиеха кафе и свещеникът каза:

— Съжалявам, че изпуснах Даниъл. Искях да поговоря с него. Казваш, че е отишъл да види старата си къща в долния край на Брамптън Хил.

— Да. Не е ли странно, че по това време на годината там не живее никой? Наистина, той никога не искаше да напуска тази къща. Тя беше една от най-малките и най-старите. Мисля, че е първата, която са построили, преди градският елит да започне да строи имененията си.

— Това знам и аз. И той ще живее там с Маги и Стивън? Това е само част от семейството. А ти?

— О, аз съм се устроил.

— Какво значи това? Имаш ли си жилище?

— Да, нещо такова. Скоро ще бъде готово.

— Мисля, че няма да чакаш дълго. Наближава краят му; според мен утре трябва да приключим с церемониите.

— Но... но той изглежда добре, отче. Мислех, че ще издържи още дълго.

— Той се старае да изглежда добре, Джо, мислех, че си го разбрал. Но знае, че времето му изтича. Онзи ден, когато си говорехме с доктора, той каза, че е учуден колко дълго е издържал. Анет и детето му дадоха сили и той е щастлив. Странно, но той е щастлив и съвсем подготвен за края. На твое място бих поседял при него през следващите няколко нощи. Между другото, какво става с останалите, Бил, Пеги и Лили?

— Ами Пеги ще остане при Анет, а Джон ще замине с татко. Бил и Лили ще останат в пристройката и ако новите наематели, каквито и

да са те, искат да ги задържат, добре, ако пък не, татко ще се погрижи за тях по някакъв начин. За всички е помислил.

— Радвам се да го чуя. А ти сам ли ще живееш в апартамента си?

— Какво друго ще ми предложите, отче? — Джо присви устни, докато чакаше отговор.

Свещеникът повдигна вежди и каза:

— Доколкото знам, си търсиш партньор. Познавам две момичета от службите в църквата и едно момиче, което не ходи на църква.

— Откъде знаете за мис Картър?

— О, аз знам много неща. Научавам новините по невероятен начин и от най-различни места. Е, ще вземеш ли едно от тях?

— Възможно е.

— Значи си мислил за това?

— Да, отче. Много мислих за това; всъщност, вече съм решил. Съвсем скоро направих своя избор.

Очите на отец Рамшоу се разшириха.

— Я виж ти! Това се казва новина. Няма ли поне да ми загатнеш коя е?

— Все още не, отче. Когато му дойде времето, ще ти кажа.

— От църквата ли е или не?

— И това ще разбереш, когато му дойде времето.

— Е, ще очаквам с нетърпение. Сега трябва да тръгвам. Вечерята беше вкусна. В тази къща винаги готвеха вкусно. И ми става тъжно, нали разбираш. — Той стана и погледна Джо. — Къщата е много красива, особено тази стая с всички тия книги. Какво ще ги правиш? Ще ги разпродаваш ли?

— Някои от тях, но повечето ще задържа.

— За твоя апартамент ли?

— За моя апартамент, който може да бъде и къща.

— Охо, май че се доближаваме до целта. Апартаментът, който може да бъде и къща. Добре, добре! Ти ме познаваш, Джо: веднъж, след като надуша нещо, не се спирам, докато не разбере какво е то. Но този път ще го оставя за изненада, защото те познавам твърде добре.

— Във всеки човек, отче, има нещо, което е съвсем дълбоко вътре в нас и никой друг, освен самия човек не може да проникне там.

— Да, да, прав си, Джо, съвсем си прав. Както и да е. — Той се засмя и поклати глава, обърна се, излезе от стаята, мина през хола и

стигна до външната врата. Там се спря и като погледна обратно към стълбите, каза: — Ако баща ти продаде къщата, няма вече да идвам тук. Лека нощ, Джо.

— Лека нощ, отче. Отче, нали вярвате в силата на молитвата, значи ще видите какво ще стане с новите наематели.

Свещеникът отметна глава назад, засмя се и каза:

— Това е добър съвет, Джо. Ще го изпълня.

В десет часа Анет пожела „лека нощ“ на Дон, той задържа главата ѝ в ръцете си и каза: „Обичам те“, а тя съкрушено отговори:

— И аз, Дон. И аз те обичам.

И когато той добави: „Бъди щастлива“, тя се отдръпна от него, и като отиде при сестрата в другия край на стаята, каза:

— Мисля... мисля, че довечера ще спя тук.

— Не е необходимо, мисис Коулсън. Ако се наложи, ще ви извикам веднага.

— Предпочитам да остана тук.

— Анет!

Дон каза от леглото:

— Моля те, качи се горе! Аз ще спя. Чувствам се наистина добре.

Тя отново се приближи до леглото и каза:

— О, Дон, предпочитам...

Той взе ръката ѝ.

— Мисис Коулсън, изпълнявайте заповедите ми. Отивайте да си лягате. Ако останете тук на този твърд матрак, ще се измъчвам цяла нощ и няма да мога да заспя. Още повече, че искам да се грижите за дъщеря ми.

Той продължаваше да я гледа продължително и настойчиво, а после каза:

— Моля те!

За да прикрие чувствата си, бързо излезе от стаята. Но вместо да отиде в стаята си, тръгна към апартамента на Джо.

След като никой не отговори, тя влезе и тихо извика:

— Джо?

Отново никой не отговори, тя се обърна и изтича по коридора, мина през хола и тръгна към кухнята. Може би е там и си говори с

Маги. Много странно, но Маги продължаваше да върши задълженията си в кухнята и да спи в стаята си, докато свекърът ѝ спеше горе: не само, че трябваше да спазват благоприличие, но това трябваше да се вижда. След всичко, което преживяха, ѝ се струваше някак си глупаво.

Но Маги не беше в кухнята. Пеги каза, че е в стаята си и че за последен път е видяла Джо в библиотеката.

Намери Джо в библиотеката. Той седеше на масата и прелистваше някакви книги, но щом я видя, вдигна глава и стана.

— Какво има?

— Не знам. — Тя поклати леко глава. — Изглежда добре, но... но го прави насила. Искан да спя там, но не ми позволи.

— Добре, аз ще стоя до късно и ако има нещо, ще ти се обадя.

— Да, да, знам. Но изглежда променен, някак си много спокоен и по необясним начин щастлив. Това... това ме плаши, изглежда зловец.

— Няма нищо. Той е слаб и понякога реагира така. Хайде, лягай си. Обещавам, че ако има нещо, веднага ще бъда при теб.

— Обещавах ли?

— Нали ти казах?

Тя бързо се обърна и тръгна към вратата; но там се спря и се обърна към него:

— Колко странно, че татко се връща в къщата, където е живял в началото. Като че ли всичко си отива на мястото, дори и ти; чух татко да казва, че си говорил с него за някаква къща или нещо подобно. Вярно ли е?

— Да, вярно е, Анет.

— Оттук ли ще си вземеш мебели?

— Не, не. Единственото, което ще взема, са книгите ми и някои документи, защото нито едно от тия неща тук не ми принадлежи.

— Всичко уредено ли е?

— Да, уредено е. Един път в живота си ще бъда доволен от себе си и ще направя нещо, което е трябвало много отдавна да направя.

— Да, разбирам те, Джо. Никога не си могъл да направиш нещо за собствено удоволствие. Както ти казах снощи, ти беше на разположение на всички, дори и на мен. Е, радвам се за теб. Лека нощ. И... ще ми се обадиш, нали?

— Да, ще ти се обадя. Лека нощ!

Той се върна на бюрото, събра книгата си, върна книгите обратно на местата им по рафтовете, излезе от стаята и тръгна към жилището си. Набързо си взе душ, облече си халата, обу чехлите и бързо се качи при Дон.

Още не беше затворил вратата, когато сестрата го посрещна с думите:

— Тук има едно непослушно момче; отказва да си изпие хапчетата. Какво ще правим с него, мистър Коулсън?

— Ще го принудим. Няма друг начин.

— О, той няма да допусне това! — Тя гледаше към леглото и се усмихваше.

Джо каза:

— В живота има толкова много неща, които трябва да правим, независимо, че не искаме.

Той седна до леглото на Дон, който го погледна и каза:

— Е, добре; дай да ги изпия. Тази вечер изглеждаш доста свеж и хубав, Джо.

— Дали съм хубав, не знам, но съм свеж, защото току-що си взех душ.

— Да, косата ти още е мокра. Аз пък не мога да търпя мокра коса; винаги включвах сешоара. Спомняш ли си?

— Да, спомням си.

— Как е времето?

— Нощта е много приятна; спокойна, без никакъв вятър и доста топла.

— Това е добре. Чувствам се много спокоен, Джо, много спокоен. Сестра! — Той се огледа за сестрата. — Какво ще кажете ако изпия едно горещо какао?

— Горещо какао ли? Разбира се. Но никога не сте искали какао по това време на нощта.

— Но сега искам.

— Добре, щом искате.

Тя излезе, като се усмихваше.

— Горещо какао? — Джо се разсмя. — Това пък какво е?

— Просто исках да ти кажа нещо, Джо. Дойде време. Тя си замина. Казах ти, че тя ще стои, докато аз съм готов да я последвам. О... О, скъпи, скъпи приятелю и скъпи братко, не ме гледай така, а се

радвай, че си отивам по този начин. Знаеш ли, не усещам никаква болка в тялото си: всъщност, бих казал, че нямам тяло. На никого не съм казал, но от два-три дни не чувствам никаква болка. Като че ли все повече олеквам. И не изпитвам страх, нито от майка, нито от смъртта, нито от по-нататък. Всичко изглежда толкова добре уредено. О, моля те, Джо, радвай се за мен! Бъди щастлив, че си отивам по този начин. Искам тази нощ да останеш при мен. Просто стой там, където си.

Гласът на Джо трепереше, когато каза:

— Трябва да доведе Анет.

— Не, не. Аз се сбогувах с Анет. Тя знае това. Няма да издържа да я гледам как плаче. По-трудно ще ми бъде да замина. Но с теб е различно, Джо. Ти си единственият човек, с който можех да разговарям и да кажа това, което мисля. Сега ще затворя очи, Джо, и когато сестрата дойде, можеш да ѝ кажеш, че съм заспал. Тя ще постои малко на стола си ей там и ще заспи. Всяка вечер е така.

— О, Дон.

— Знаеш ли, идва ми да се разсмея, когато произнасяш името ми по този начин. Също като отец Рамшоу. Много добър човек. Той също знаеше, че не си вземам хапчетата редовно, тия приспивателните. Онова другото... и кафявата течност... о, да, да; понякога трябваше да ги взимам. Но както ти казах, през последните два-три дни нямах нужда от тях. Знаеш ли, Джо, когато за първи път ме сложиха на това легло, изпитах съжаление и когато ме събуждаха, исках да крещя. Не мога да ти кажа откога нещата се промениха. Джо, през изминалите няколко месеца аз живях много повече, отколкото през всичките тези години. Освен това знам, че ако доживеех до деветдесет или сто, нямаше да съм разбрал и половината от това, което научих през изминалите дни. Толкова много научих, докато лежах тук, че не съжалявам за всичко това, което се случи. Странно, нали? Да казвам, че не съжалявам за това, което се случи. Да оставям красива млада жена и дете. Но аз не се тревожа за тях. Всичко е наред, Джо, всичко е наред. Каквото ще става, да става. Не искам с нищо да те обвързвам. Снощи отец Рамшоу се изпусна и каза, че си си бил харесал някакво момиче. Той ме разпитваше, за да разбере нещо, но нито можех да му кажа, нито смятам да те питам. Всеки човек има право да промени решението си, а Анет и детето са в ръцете на бога. Той ще се грижи за

тях. Не се натъжавай, Джо, и не казвай нищо. Моля те, не казвай нищо. Разбирам всичко.

— Нищо не разбираш, нищо не разбираш. За какъв се мислиш? Да не си вече Господ?

— О, Джо, не ме карай да се смея! Смешно, наистина. Боли ме, когато се смея. О, тя идва! Много тежко стъпва; дори и по килима. Хвани ми ръката и ще я държиш така, моля те!

Джо взе протегнатата към него ръка и когато вратата се отвори, всичко, което можеше да направи, беше да се обърне и да я погледне, докато тя влизаше с вдигащото пара какао върху подноса. Не беше в състояние да говори, само ѝ кимна, че пациентът е заспал, тя вдигна рамене, усмихна се, остави какаото на страничната масичка и се настани във фотьойла.

Джо не разбра кога Дон умря. Дълго време той беше седял с широко отворени очи, като държеше бледата ръка в своята. Веднъж беше погледнал часовника, който показваше един и четвърт. Някъде по това време сестрата се надигна и като се оправдаваше, каза:

— Май съм задрямала. Спокойно ли спи?

Той ѝ кимна. Тя не дойде до леглото, а започна да подрежда нещо на масата; после отново седна, записа нещо в една тетрадка и след малко започна да издава характерните звуци на хъркащ човек.

Ръката и китката му се бяха схванали, но той не помръдваше. Единственото, което се опита да направи, беше да приближи стола си до леглото, за да се отпуснат малко раменете му. Малко след това затвори очи и след известно време чу един глас:

— О, мистър Коулсън! Мистър Коулсън!

Той отвори широко очи и видя от другата страна на леглото сестрата да държи китката му между пръстите си.

— Мисля, че... мисля, че мистър Коулсън...

Той погледна лицето върху възглавницата. Изглеждаше топло и живо, но и неподвижно, като извадено от калъп. Можеше да бъде лице на спящ човек, но не беше.

— Отиде си, мистър Коулсън.

— Да, да, знам. — Той повдигна бавно бледата, слаба ръка и изправи пръстите, после също толкова бавно повдигна изтръпналата си ръка от леглото.

— По-добре... по-добре да извикам доктора.

— Да, сестра.

— И... баща му и жена му.

— Оставете това на мен!

Защо беше толкова спокоен? Като че ли Дон му беше предал чувствата си преди малко: не чувстваше тъга, никакво угризение, само едно спокойствие, което беше изразено на лицето върху възглавницата и то като че ли изпълваше цялата стая, защото тя наистина си беше отишла. Беше сигурен, че си е отишла.

Той се хвана за лактите и тръгна към вратата; но усети, че не може да хване бравата с дясната ръка, затова я отвори с лявата.

Вместо да се отправи към хола и нагоре по стълбите, за да предупреди Анет и баща си, той сви от другата страна по посока на апартамента си. От дневната си отвори вратата към оранжерията, оттам излезе навън в нощта. Навън беше ясно и грееше луна; тя светеше като огромно жълто кълбо в бледосиньото небе. Въздухът беше хладен и повяваше лек ветрец. Усети го по изпотеното си чело. Прибра се и потъна в огромното пространство на пустотата, където светеше само луната и блещукаха звездите, и където бяха заминали Дон и майка му, всеки по собствения си път.

След седем седмици къщата беше продадена и почти всички мебели бяха изнесени. Даниъл беше обзавел новия си дом с по-хубави мебели, а Маги и Стивън вече се бяха нанесли там.

Новите собственици на къщата се съгласиха Бил и Лили да останат в пристройката. Остана само Анет, бебето и Пеги да се преместят в другата къща. Странно, но бяха изминали няколко седмици от погребението на Дон, а Анет още не можеше да се реши да напусне къщата за постоянно. Почти всеки ден отиваше до тяхната къща, но се връщаше да спи в другата. Но днес беше последният ѝ ден тук; както и за Джо. А къде щеше да отиде Джо?

Едва тази сутрин той натовари колата с кашони с дрехи и кутии с книги и ги закара в новия си дом. Къде беше той? Тъй като никой нищо не знаеше, този въпрос му зададе Даниъл. Те стояха в празната дневна и когато Джо му каза къде ще живее, Даниъл замълча за секунда, после каза:

— Не можеш да постъпиш така!

— Защо да не мога?

— Добре, но ще трябва да поговорим.

— Господи! Как можа да го кажеш: ще трябва да поговорим.

— О, знам, знам, но моят живот си е мой и аз трябва да устоя докрай, винаги е било така. Но ти си различен. Ето те, двайсет и шест годишен и никой нищо не може да ти каже.

— Мили боже! Просто не мога да повярвам!

— Казвам го само за твое добро. Ще поговорим.

— Да, ще поговорим. Какво значение има за мен кой говори?

Учудва ме в момента начина, по който го казваш.

— Добре, добре. Не искам да споря с теб, Джо. Не обичам да споря.

— Не бих казал, че е така.

— Имам предвид само теб.

— Само мен ли? А отец Коуди? А отец Рамшоу? Отец Рамшоу можеш да го зарежеш.

— Съмнявам се.

— Ще доживеем да видим.

Докато Джо се отдалечаваше, Даниъл каза:

— Джо. Джо, ние се отдалечаваме. Като че ли ни е засегнала бомба, бомба със закъснител от времето на войната и тя ни вдига във въздуха по един или друг начин. Не искам да се разделяме по този начин. Ти си всичко, което имам като син.

— Ти все още имаш син, татко, ако държиш на това, но той ще живее собствения си живот, както ти си живееш своя. И не забравяй, че ти си отживя, докато аз още не съм започнал, но ще го направя. Не се тревожи, по-късно ще мина да те видя, може би довечера или утре. Така че засега, довиждане, татко.

В хола стоеше Анет с бебето на ръце и той попита:

— Готова ли си?

— Да, Джо. Но... няма нужда да ме откарваш; всеки момент ще се върне Пеги с колата. Тя просто се отби в града да види майка си. Мога да почакам.

— Да, но в момента нямам какво друго да правя.

— Всичко готово ли е у вас? — Гласът ѝ прозвуча съвсем твърдо.

— Всичко е готово и е много хубаво.

— Много си потаен. Защо?

— Скоро ще разбереш. Съвсем скоро всичко ще стане ясно.

Тя го погледна изкосо и тръгна към външната врата. Но там се обърна, огледа хола, погледна към стълбите и мрачно каза:

— Ако някога е имало къща, която да носи нещастие, това е тази. Да се молим на бога никога вече да не виждам подобно нещо.

— Господ да ти е на помощ!

Той отвори задната врата и намести бебето в скута ѝ; после седна зад волана. Бяха изминали съвсем малко разстояние, когато тя каза:

— Където и да се намира жилището ти, ще бъде достатъчно близо, за да се отбиваш от време на време, нали?

— О, да, да, разбира се!

— Джо?

— Да, Анет!

— Няма ли да ми кажеш защо пазиш това място в тайна?

— Добре, Анет. — Той замълча, защото приближаваха завой. — Мислех, че така ще бъде най-добре. Всичко е свързано с тази млада

жена и мисля, че достатъчно дълго протаках нещата; искам всичко да приключи отведнъж.

— Не те разбирам, Джо, поне в последно време.

— Анет, дълго време не разбирах самия себе си, но сега вече знам какво искам.

— Значи това е всичко, което има смисъл, нали?

— Да, Анет, това е всичко, което има смисъл.

Нямаше какво повече да си кажат, докато колата се движеше сред хубавите пейзажи. Те свиха по един пряк път и спряха пред голяма къща от сив камък на два етажа.

Той отвори външната врата към едно малко преддверие и тя влезе първа, после внезапно спря и погледна четирите куфара близо до масичката за телефона. Обърна се, погледна го и той каза:

— Да, да, мои са. Има още няколко кашона с книги, но съм ги сложил на тавана.

Тя направи три крачки назад и той каза:

— Внимавай! Ще се спънеш в стола. Ела да седнеш!

Той отвори вратата на дневната, взе бебето от нея, влезе вътре и го сложи да легне на едно меко кресло.

Тя стоеше отвън на вратата, но той се върна, хвана я за ръката и я заведе до канапето. Накара я да седне, а той седна до нея.

— Това е новият ми апартамент; ще живея тук. Вече си избрах стаи в дъното на горния коридор. На първо време ме устройват. Какво ще кажеш? — Той протегна ръка и показа стаята. — Харесва ли ти?

— Престани, Джо! Престани!

— Не, няма да престана. — Гласът му се промени сега, цялата му закачливост изчезна. — Правя това, което трябваше да направя преди много години. Не трябваше да се оставя да ме изместят. И двамата го знаем. И Дон го знаеше. Да, Дон го знаеше. Ти беше моя много преди да бъдеш негова. И двамата го знаехме. Не знам какво мислиш сега, но знам, че ако бях говорил преди татко да започне маневрите си, щях досега да имам съпруга и семейство. Ти заобича Дон. Не отричам това. И той те обичаше. О, да, той те обичаше! И двамата се обичахте. Но това беше пауза между две действия. Нищо повече от пауза между две действия. Ако погледнем назад, ти ми принадлежиш още от самото начало. Можеш ли да си представиш как се чувствах, когато бях принуден да поема ролята на големия брат? Можеш ли? О, не плачи,

скъпа! Не плачи! Искам да ти кажа нещо. Още много неща мога да ти кажа, но сега това: толкова дълго чаках, че мога да чакам още, докато се почувстваш готова, но аз трябва да съм до теб и да знам, че си моя и че един ден ще се оженим. И не мога да не се надявам, че това ще стане скоро. Но да ти кажа ли нещо? Татко ме предупреди точно преди да изляза от къщата, че ще говори с мен. Притесни се, като му казах какво смятам да направя. Най-малко той може да ми каже, че е необходимо да поговорим. Представяш ли си? Сега, слушай, Анет. Разговорът може да има смисъл, но може и да няма. Оставям това на теб и личното ти време. Искам само да знаеш това. Обичам те... Винаги съм те обичал и не виждам след толкова много време как бих могъл да престана да те обичам. И защото те обичам толкова много, мисля, че е невъзможно ти да не ме обикнеш по някакъв начин, все някога.

— Джо! Джо! — Тя беше стиснала силно очите си. Главата ѝ се наклони към него и се облегна на рамото му, като промълви: — Обичам те. Обичам те сега. През цялото време се чувствах виновна. Обичах Дон. Да, обичах го. Но обичах и теб. През цялото време знаех, че те обичам, но не като брат. О, Джо! Джо!

Той опря брадата си до челото, затвори очи и стисна със зъби долната си устна. После вдигна главата ѝ от рамото си и нежно притисна устните си към нейните. И когато тя се притисна до него, той си спомни думите на Фло: „Който чака, ще дочака“. Очите му заблестяха и той тихо каза:

— Знаеш ли, предстоят големи събития. Готова ли си за тях?

— Да, Джо. — Лицето ѝ беше мокро, по него още се стичаха сълзи и тя повтори: — Да, Джо.

— Отец Коуди ще ни охули ли?

Още веднъж те се прегърнаха и Джо каза:

— И още как! Дори ако спрем до тук. — Той я целуна по върха на носа. — Ще ни оплюе както само той може...

Тя го погледна настойчиво и каза:

— Ще видим тоя път за какво ще бъде, нали, Джо?

— О, скъпа моя!

Те се прегърнаха нежно и се облегнаха на канапето. Но от фотьойла се чу плач, стреснаха се и започнаха да се смеят високо. Джо скочи, взе бебето и като го залюля извика:

— Чуй ме, Фло Коулсън, майка ти ме обича! Чуваш ли? Майка ти ме обича. Който чака, ще дочака. Майка ти ме обича!

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.